

**Apóstolo kuery rembiapokue
atos 'epy va'e oĩa**
**Apóstolo kuery ojapo va'ekue
atos 'epy va'e oĩa**

Jesus Cristo omanoague gui onhemboete ju, ha'e yva re oo ta ma jave ijayvu Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ hemimbo'e kuery re oguejy vy omombaraete aguã. Aipoe'i: “Ha'e ramo xeregua ayvu pemombe'ua rupi 'rã pendekuai. Jerusalém py 'rã pemombe'u, Judéia ha'e Samaria rupi, ha'e gui vvy apy ha'e javi rupi peve”, he'i (1.8b). Quarenta araa py ha'e kuery re Nhe'ẽ ou. “Ha'e ramo hemimbo'e kuery oje'oi vy opa rupi omombe'u ayvu. Senhor voi oipytyvõ hexa pyrã ojapoa py, ha'e kuery ayvu omombe'ua rupi anhetẽ memea oikuaa uka aguã” (Marcos 16.20). Kova'e kuaxia py ha'e nunga oĩ. Lucas ombopara va'ekue.

Jesus po'akaa rupi ha'e Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ rupi hemimbo'e kuery omombe'u Jesus Cristo re jajerovia aguã regua ha'e hexa pyrã ojapo. Jerusalém tetã gui omboypy, Judéia ha'e Samaria ha'e javi rupi ju oje'oi, ha'e gui judeu e'ỹ va'e ikuaia rupi. Apóstolo Pedro onhea'ãve raka'e judeu kuery pe ayvu omombe'u aguã, ha'e rã apóstolo Paulo ma judeu e'ỹ va'e kuery pe omombe'u. Ha'e ramia py opa rupi oikuaa uka ayvu Jesus nhandereraa jepea regua. Aỹ peve ha'e va'e ayvu omombe'ua teri peteĩ-teĩ regua ikuaia rupi, Jesus aipoe'iague rami vy. Ko yvy re Jesus

ojevy e'ÿa ja ha'e rami 'rã omombe'ua, pavẽ oendu aguã.

Ijayvu ypyague

¹ Jypygua kuaxia ndevy Teófilo ambopara va'ekue ma amombe'u aguã Jesus ojapo va'ekue ha'e nhombo'eague ha'e javi,*

² yvate heraa ára peve. Ha'e va'e e'ÿ mbove ma apóstolo kueryrã oiporavo va'ekue pe ojapo uka mba'emo Nhe'ẽ Ky'a E'ÿ rupi.

³ Mba'eta omano rire ha'e va'e kuery pe ojexa uka ju oikove va'e. Mbovykue rei e'ÿ oikuaa uka anhetẽ ete oikovea. Quarenta ára re ha'e kuery pe ojexa uka vy ombo'e oikovy mba'emo Nhan-deruete po'akaa rupi oiko va'erã re.

⁴ Ha'e kuery reve okaru vy aipoe'i avi:

— Jerusalém gui pejepe'a e'ÿ re pearõ ranhe Xeru Onhe'ẽ ombou aguã re ijayvuague. Ha'e va'e xee amombe'u rã pendu ae ma va'ekue.*

⁵ Mba'eta João ma anhetẽ yy py nhomongarai va'ekue. Ha'e rã peẽ ma Nhe'ẽ Ky'a E'ÿ reve 'rã penemongaraia, are vaipa e'ÿ re — he'i.

Yva re Jesus ooague

⁶ Ha'e rami rã ijaty va'e kuery oporandu:

— Senhor, aÿ ma nhi'ã rejapo ta Israel kuery ipo'aka ju aguã rami?

⁷ Ha'e ramo ombovai ha'e kuery pe:

* **1:1** Lucas “Jypygua kuaxia” he'ia ma Jesús Cristo reko ombopara va'ekue re ijayvu vy (Lucas 1.1-4), mba'eta ha'e va'e ombopara rire apóstolo kuery ojapo va'ekue ju ombopara, kova'e ae. * **1:4** Lucas 24.36-49

— Mba'emo oiko aguã ára araka'e paa ma Xeru opo'akaa rupi ae oa'anga va'ekue. Ha'e rã peẽ kuery ma nda'evei peikuaa aguã.

⁸ Ha'e rami avi pendere Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ oguejy rã penembopo'akaa ae 'rã. Ha'e ramo xeregua ayvu pemombe'ua rupi 'rã pendekuai. Jerusalém py 'rã pemombe'u, Judéia ha'e Samaria rupi, ha'e gui yvy apy ha'e javi rupi peve — he'i.

⁹ Ha'e rami Jesus ijayvupa ma rire yvate heraa ha'e kuery oexaa gui. Ha'e gui peteĩ arai ou vy ojao'i ramo ndoexavei.*

¹⁰ Yva re Jesus oo ma ramo ha'e kuery oma'ẽ teri okuapy jave ha'e kuery yvýry mokoĩ ava hi'aĩ xapy'a ijao xiĩmba rei va'e.

¹¹ Ha'e va'e kuery oporandu:

— Avakue Galiléia pygua, mba'e re tu pema'ẽ teri yvate? Mba'eta penembyte gui Jesus yva re oo va'ekue ma ha'ekue rami ae ju 'rã ou, oo rã pexaague rami ae.

Jerusalém tetã py temimbo'e kuery ikuaiague

¹² Ha'e ramo Olival vyty 'epy va'e gui ma Jerusalém tetã katy ju ojevypa, sábado ára py oguata aguã ha'evea peve.†

¹³ Tetã re ovaẽ ma vy ojeupi jogueravy yvate opy oĩ va'e py. Ha'e py ma nhomboaty: Pedro, João, Tiago, André, Filipe, Tomé, Bartolomeu, Mateus, Alfeu ra'y Tiago, Simão Zelote ha'e Tiago ra'y Judas.

* **1:9** Mateus 28.16-20; Marcos 16.15,19; Lucas 24.50,51 † **1:12** Judeu kuery gueko rami vy sábado ára oguata aguã ha'evea ma namombyry'i, peteĩ quilômetro rai'i peve anho (Lucas 24.52,53.)

14 Ha'e va'e kuery ha'e javi ma peteĩ rami meme ikuai onhembo'ea py. Kunhague avi ikuai. Ha'e kuery reve oĩ avi Jesus xy Maria, tyvy kuery guive.

Apóstolo-rã Matias oiporavo a ague

15 Ha'e va'e jave py ma irmão kuery cento e vinte ikuai va'e mbyte py Pedro opu'ã ho'amy. Ha'e vy aipoe'i:

16 — Irmão kuery, ojeupity 'rãe raka'e Davi juru rupi Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ omombe'u va'ekue Judas rekorã. Ha'e va'e ma ogueraa raka'e Jesus jopyarã kuery.

17 Mba'eta ha'e va'e ma ore kuery regua vy kova'e tembiapo ojapo aguã rami oiko avi va'ekue.

18 (Ha'e gui ha'e va'e ava ma ojevavyague repy re ojoguaa peteĩ yvy. Ha'e py oo ma vy ho'a vy oxoropa, hyekue onheẽmba raka'e.

19 Ha'e nunga ha'e javi Jerusalém py ikuai va'e oikuaapa. Ha'e rami vy oayvu py ae omboery Aceldama, “Yvy tuguy” he'ia.)*

20 Mba'eta kuaxia Salmo oĩa re ipara oiny: “Hogue topyta tekoa oĩ e'ỹa. Toĩ eme avave rei ha'e va'e py”, ha'e “Tove amboae tojopy hembiaporã va'ekue” he'iague.*

21 Ha'ekue rami vy jajou 'rã peteĩ ava Senhor Jesus oikoa pukukue re nhandereve ikuai va'ekue regua,

22 João nhomongaraia ára guive, ore mbyte gui yvate Jesus heraa-a ára peve. Ha'e va'e regua peteĩ toiko nhandereve onhemboete jevyague mombe'uarã — he'i.*

* 1:19 Mateus 27.3-10 * 1:20 Salmo 69.25, 109.8 * 1:22 João 15.27

²³ Ha'e ramo mokoĩ ranhe ojou okuapy: José Barsabás Justo 'epy va'e, ha'e Matias guive.

²⁴ Ha'e rami vy onhembo'e vy aipoe'i okuapy:

— Ndee Senhor ha'e javive py'a re oĩa reikuaa va'e vy eikuaa uka orevy mava'e pa kova'e mokoĩ gui reiporavo ra'e,

²⁵ apóstolo rembiapo ojapo oikovy aguã. Mba'eta Judas ma ha'e rami aguã gui ojepe'a raka'e, ha'e ae oĩ aguã katy oo vy — he'i okuapy.

²⁶ Ha'e gui ma xortea oexa vy oikuaa okuapy Matias ri ty ra'ea. Ha'e rami vy omoĩ onze apóstolo ikuai va'e irũrã.

2

Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ oguejyague

¹ Pentecostes ára ojeupity jave ha'ekue py ae ono'õmba okuapy.

² Ha'e gui yva gui ou nhendu xapy'a yvytu atã ramigua. Opy jave re uguapy okuapya rupi onhendu.

³ Ha'e kuerya rupi tata rendy vuku ramigua ojekuaa avi, apekũ ramigua merami. Ha'e vy peteĩ-teĩ áry oĩ.

⁴ Ha'e javive re Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ anho oĩ ramo ijayvu okuapy ayvu mboae py, Nhe'ẽ ombo'ea rami meme.

Amboae ayvu py omboayvuague

⁵ Jerusalém py ikuai avi judeu regua avakue Nhanderujete pegua, yva guýry ha'e javi gui ou va'ekue.

⁶ Ha'e kuery ma hemimbo'e kuery ha'e rami ijayvu rã oendu vy heta ijatypa. Ndoikuaai rei okuapy,

mba'eta ijayvu rã oendu okuapy peteĩ-teĩ oayvu ae py.

⁷ Onhemondyipa ha'e ndoikuaai rei vy aipoe'i okuapy:

– Ne'endu, Galiléia pygua meme e'ỹ ri nda'u peva'e kuery ijayvu okuapy va'e?

⁸ Mba'exa vy tu ijayvu rã peteĩ-teĩ nhandeayvu ae py nhaendu?

⁹ Mba'eta Pártia guigua nhandekuai, Média guigua, Elão, Mesopotâmia, Judéia ha'e Capadócia guigua, Ponto ha'e Ásia guigua,

¹⁰ Frígia, Panfília, Egito, Líbia, Cirene katy'i ha'e Roma guigua guive apy nhandekuai,

¹¹ judeu ha'e judeu reko rami nhandekuai va'e, Creta ha'e Arábia guigua kuery. Ha'e rami teĩ mba'exa vy tu nhandeayvu ae py nhaendu ha'e kuery ijayvu rã Nhanderuede mba'emo porã ojapoa re? – he'i okuapy.

¹² Ha'e javive ndoikuaai rei ha'e onhemondyipa vy oporandu okuapy joupe-upe:

– Mba'erã nda'u po rami ijayvu? – he'i okuapy.

¹³ Ha'e rã amboae kuery ma ojojai rei vy

– Oka'upa rima ra'e – he'i okuapy.

Pedro ijayvuague

¹⁴ Ha'e ramo Pedro opu'ã ho'amy apóstolo kuery mboae onze va'e reve. Ijayvu atã vy aipoe'i:

– Avakue judeu regua ha'e Jerusalém py pen-dekuai va'e ha'e javive, pejapyxaka xeayvua re peikuaa porã aguã.

¹⁵ Kova'e avakue ma ndoka'ui pexa'ãa rami e'ỹ, mba'eta kuaray yvatepa ramo'i.

16 Ha'e rami 'rãgue py oiko va'e ma profeta Joel pe aipoe'i ukaague rami:

17 “Senhor aipoe'i: ‘Opaa ára py po rami 'rã oiko. Avakue ha'e javi re ambou 'rã Xenhe'ẽ. Ha'e ramo pendera'y ha'e penderajy kuery ijayvu 'rã xegui. Ìpyaukueve oexa 'rã hexa pyrã, kakuaakueve voi oexa ra'u 'rã.

18 Ha'e va'e ára Xenhe'ẽ ambou 'rã xerembiguai avakue ha'e kunhague re. Ha'e ramo ha'e kuery mba'emo omombe'u 'rã Nhe'ẽ rupi.

19 Yva re aexa uka 'rã nhomondyipaarã, vvy re voi hexa pyrã aexa uka 'rã tuguy, tata ha'e hataxĩ.

20 Ha'e ramo kuaray pytũmba 'rã, jaxy voi tuguy rami 'rã opyta, Senhor ára yvate ete ha'e hexakãmba va'e ovaẽ e'ỹ mbove.

21 Ha'e po rami 'rã oiko: Ha'e javive Senhor rery rupi ojapukai va'e oo jepe 'rã', he'iague.”*

22 — Avakue Israel regua, pejapyxaka xeayvua re. Penerenonde rupi Nhanderuete oikuaa uka va'ekue Nazaré pygua Jesus po'akaa. Ha'e ramo opo'akaa rupi ojapo oikovy penemondyiarã ha'e hexa pyrã. Ipo rupi Nhanderuete ojapo raka'e penembyte rupi. Peẽ kuery voi peikuaa.

23 Ha'e gui Jesus ma Nhanderuete ha'e ae oipotaa rami vy ojopy uka, onhembopy'a voiague rami vy ae. Ha'e ramo peẽ kuery pejuka. Ha'e vy kuruxu re pemoĩ uka heko vai va'e kuery pe.

24 Ha'e gui Nhanderuete ma manoa po'akaa ombovaipa vy omboete ju, mba'eta hexe ma manoa nda'ipo'akai 'rãe.

25 Mba'eta hekorã re ae Davi ijayvu raka'e:

* **2:21** Joel 2.28-32

“Xerenonde aexa riae Senhor aiporu kuaa regua re oĩ rã, xereity uka e'ỹ aguã.

²⁶ Ha'e rami rã xepy'a py avy'a vaipa, xeayvu py roguerovy'a guive. Xero'o eteve voi ojeroviaa rupi 'rã opytu'u.

²⁷ Mba'eta nderejai 'rã xenhe'ẽ omano aguã py, xerete voi nerembovaipa ukai 'rã, neremimbo'e iky'a e'ỹ va'e aiko rã.

²⁸ Ha'e rami 'rãgue py xeivy pe reikuaa uka tape tekove katy oo va'e, nerenonde xembovy'a 'rã guive opa mba'e py”, he'i va'ekue.*

²⁹ — Ke'y ha'e xeryvy kuery, tamombe'u porãve nhaneramoĩ Davi rekokue. Ha'e va'e ma omano raka'e, onhono porãa guive. Onhono porãague ma aỹ peve oĩ nhanembyte.

³⁰ Ha'e rami avi profeta oiko, oikuaa guive Nhanderuete oura voiague, hekovia peteĩ hamymino huvixaverã oĩ aguã re.

³¹ Ha'e nunga oikuaa vy ae ijayvu raka'e Cristo onhemboete jevy 'rãa re, omanoa py ndoejai, neĩ hetekue ombovaipa uka e'ỹ aguã re.

³² Ha'e rami vy Nhanderuete omboete ju Jesus. Ha'e nungakue mombe'ua ma ore kuery ha'e javive orekuai.

³³ Ha'e gui Nhanderuete oiporu kuaa regua re omboyvateve ma ramo Nguu gui ojopy Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ ombou 'rã va'ekue. Ha'e va'e ae ombou kuri pexa ha'e pendu va'e.

³⁴ Mba'eta Davi ma yva re ndooi va'eri ha'e ae aipoe'i: “Senhor ma aipoe'i xe-Senhor pe: ‘Eguapy aiporu kuaa regua re,

* **2:28** Salmo 16.8-11

³⁵ nderovaigua kuery ndepy guýry guarã amoĩ e'ÿa ja', he'i va'ekue.”*

³⁶ Ha'e nunga rupi peẽ Israel kuery ha'e javi, peikuaa porã pota pova'e re: Jesus kuruxu re pemoĩ va'ekue ae ma Nhanderuete oikuaa uka Senhor ha'e Cristo oikoa – he'i.

Três mil onhemongarai ukaague

³⁷ Ha'e nunga ha'e kuery oendu vy opy'a re oendu okuapy ojeayvua. Ha'e vy oporandu Pedro ha'e apóstolo kuery mboae pe:

– Ke'y kuery, mba'e tu rojapo ta?

³⁸ Pedro ombovai:

– Pejeko rerova, ha'e peteĩ-teĩ penhemongarai uka Jesus Cristo rery rupi, pejejavyague omboguepa aguã. Ha'e rami vy pendevy voi ome'ẽa 'rã Nhe'ẽ Ky'a E'ÿ.

³⁹ Mba'eta peẽ kuery pe voi ijayvu ombou aguã re, penda'y ha'e pendajy kuery pe, ha'e mombyry teri ikuai va'e Senhor Nhanderuete oenoĩ va'erã ha'e javive pe guive – he'i.

⁴⁰ Opa marãgua ayvu py omongetave ju. Ha'e vy aipoe'i:

– Pejereraa jepe uka kova'e kuery heko vai va'e mbyte gui – he'i.

⁴¹ Ha'e gui onhe'ẽ rendu va'e kuery onhemongarai uka. Ha'e rami vy ha'e va'e ára hetave três mil rai'i.

Ojeko me'ẽ va'ekue ikuai re ijayvuague

⁴² Ha'e kuery ikuai tema apóstolo kuery ombo'ea rami peteĩ'i rami meme, mbojape oipe'ã-pe'ã'ia rupi, ha'e onhembo'ea py.

* **2:35** Salmo 110.1

⁴³ Peteĩ-teĩ oendu ojererokyjea. Ha'e rã apóstolo kuery ma opo py heta ojapo nhomondyipaarã ha'e hexa pyrã.

⁴⁴ Ha'e javive oguerovia va'e joupive ikuai, ha'e opa mba'e oguereko va'e joupe guarã meme.*

⁴⁵ Ha'e rami vy ovyvy ha'e mba'emo oguereko va'ekue ovende vy hepykue omboja'o-ja'o amongue oikotevêa rami.

⁴⁶ Ko'ẽ nhavõ peteĩ rami ikuai templo py, ha'e ngoo rupi mbojape ho'u okuapy. Ovy'a reve okaru peteĩ rami ipy'a reve.

⁴⁷ Nhanderuede pe oporaeia rupi tema ikuai. Ha'e rami rã heta va'e kuery ha'e javi ojou porã, ha'e ko'ẽ nhavõ Senhor omboetave heravy oo jepe va'e.

3

Peteĩ uguata e'ỹ va'ekue omopu'ã jevyague

¹ Kuaray ojero'a jave Pedro ha'e João templo katy oo onhembo'e vy.

² Ha'e jave py ma heraa avi peteĩ ava itui'i guive ndoguatai va'e. Ha'e va'e ma ko'ẽ nhavõ omoĩa 'rã templo rokẽ Iporã 'epy va'e py, oike va'e kuery pe mba'emo re ojerure aguã.

³ Pedro ha'e João templo py oike jogueravy rã ava va'e oexa vy ha'e kuery pe voi ojerure mba'emo ome'ẽ aguã.

⁴ Ha'e gui hexe Pedro ha'e João oma'ẽ porã ranhe. Ha'e vy

— Ema'ẽ orere — he'i.

⁵ Ha'e ramo ha'e kuery re oma'ẽ oiny mba'emo ojopy aguã oarõ vy.

* **2:44** Atos 4.32-35

⁶ Ha'e gui Pedro aipoe'i:

— Xee ma prata neĩ ouro ndarekoi. Ha'e rã areko va'e ma ame'ẽ 'rã. Ha'e rami vy Jesus Cristo Nazaré pygua va'e rery rupi aipoa'e: Eguata — he'i.*

⁷ Ha'e rami vy ipo oiporu kuaa regua re ojopy vy omopu'ã. Ha'e ramove ipy ha'e ipy nhu'ã imbaraetepa.

⁸ Opo reve opu'ã vy templo py oike ha'e kuery reve. Opo-opo oikovy Nhanderuete pe oporaei reve.

⁹ Ava va'e uguata ha'e Nhanderuete pe oporaei rã pavẽ rei oexa okuapy vy

¹⁰ oikuaapa ha'e ae ri ty ra'e mba'emo re ojerurea rupi templo rokẽ Iporã 'epy va'e py uguapy va'ety. Ha'e rami vy onhemondyipa, okyje guive ha'e nunga ri ty ra'e oiko rã.

Templo ropy Pedro ijayvuague

¹¹ Pedro ha'e João reve tema ava va'e onhemoirũ rã heta va'e kuery ha'e javi oexa vy onhemondyipa reve onhamba jogueruvy ha'e kuerya katy, Salomão roguy puku 'epy va'e py.*

¹² Heta va'e kuery ou rã Pedro oexa vy aipoe'i ha'e kuery pe:

— Israel kuery, mba'e re tu penhemondyipa ri kova'e nunga gui? Mba'e re tu orere anho ri pema'ẽ? Pexa'ã teve ore ae po'akaa py, e'ỹ vy orereko porãa py romboguata jevyague?

¹³ Mba'eta Abraão, Isaque ha'e Jacó Ruete, nhanderamõi kuery Ruete ae ojapo, guembiguai Jesus po'akaa oikuaa uka aguã. Ha'e va'e ma pejopy uka

* **3:6** João 14.13,14

* **3:11** Salomão roguy puku 'epy va'e ma templo roka py oi.

nhemi, ha'e huvixa Pilatos opoi ta ramo henonde pendeayvu va'ekue ndapeipotai rupi.

¹⁴ Iky'a e'ỹ va'e, Heko porã ete va'e peẽ kuery ndapeipotai vy hekovia pejerure jojuka rive va'ety opoi aguã.

¹⁵ Ha'e rami py pejuka uka Tekove me'ẽa. Ha'e rã Nhanderuete ma omboete ju omanoague gui. Ore kuery ma ha'e nungakue mombe'ua orekuai.

¹⁶ Jesus rery re ore rojerovia ramo guery rupi ae omombaraete kova'e ava, aỹ pexa vy peikuaa va'e. Tá, Jesus re rojerovia ramo ae omonguera porã ju peẽ kuery ha'e javive renonde.

¹⁷ — Ha'e gui aỹ ke'y ha'e xeryvy kuery, xee aikuaa peikuaa e'ỹ vy pejuka ukaague, penduvixa kuery reve.

¹⁸ Ha'e rami avi Nhanderuete ae ojapo Cristo oiko axy aguã rami, profeta kuery pe omombe'u uka va'ekue ha'e javi ojeupity aguã.

¹⁹ Ha'e nunga rupi penhemboaxy ha'e pejeko rerova ke pejevavyague omboguepa aguã,*

²⁰ Senhor gui ou aguã javy'a aguã ára, ha'e pendereraa jepearã omoĩ va'ekue Cristo ombou jevy aguã. Ha'e va'e ma Jesus ae.

²¹ Mba'eta yva re opyta ranhe 'rã mba'emo ombopyaupa aguã ára ovaẽ e'ỹa ja. Ha'e va'e ára ma yma ma voi Nhanderuete omombe'u uka profeta kuery iky'a e'ỹ va'e pe.

²² Mba'eta anhetẽ ae Moisés aipoe'i: “Senhor Nhanderuete ma pendyvy kuery regua va'e ae omoingo 'rã peteĩ profeta xee rami guarã. Ha'e

* **3:19** Lucas 24.46,47

va'e ayvu re anho pejapyxaka 'rã opa mba'e omombe'u rã.

²³ Ha'e rã ha'e va'e profeta ayvu re ndojapyxakai va'e ma oipe'apaa 'rã heta va'e kuery mbyte gui", he'i va'ekue.*

²⁴ Ha'e gui Samuel oiko guive profeta ikuai va'e ha'e javi omombe'u ma voi kova'e ára guarã.

²⁵ Peẽ ma profeta ramymino kuery pendekuai, ha'e nhaneramoĩ kuery pe Nhanderuetete guexeve guarã ojapo va'ekue ma pende vy pegua voi, mba'eta Abraão pe "Neramymino kuery re vy yvy regua ha'e javi ikuai porã 'rã", he'iague rami.*

²⁶ Ha'e nunga rupi Nhanderuetete Guembiguai omboete ju vy pende vy pe ranhe ombou, peteĩ-teĩ pendeko vaia gui pendepe'a vy penemoingo porã aguã.

4

Pedro ha'e João nhuã py omboty ague

¹ Heta va'e kuery pe apóstolo kuery ijayvu teri reve ou sacerdote kuery, templo rarõa ruvixa ha'e saduceu kuery.

² Ha'e va'e kuery ma ndojou porã heta va'e kuery ombo'ea, mba'eta omombe'u Jesus re vy omano va'ekue onhemboete jevy 'rãa.

³ Ha'e rami vy ka'aru ma ramo ojopy vy nhuã py omboty ko'ẽ jevy oikuaa pota aguã.

⁴ Ha'e rã ijayvua oendu va'e kuery ma heta oguerovia. Avakue oguerovia va'e ma cinco mil rai'i ikuai.

Pedro ha'e João omboayvu okuapyague

* **3:23** Deuteronomio 18.15,18-19 * **3:25** Gênesis 22.18, 26.4

⁵ Ko'ë jevy Jerusalém tetã py huvixa kuery nhomboaty okuapy nhomongeta va'ety kuery reve, lei re nhombo'e va'ety kuery,

⁶ sacerdote yvateve va'e Anás, Caifás, João, Alexandre ha'e gui sacerdote yvateve va'e ro pygua kuery ha'e javi reve.

⁷ Ha'e gui ojea py apóstolo kuery ogueru ruka vy oporandu ha'e kuery pe:

— Mba'e nunga po'akaa rupi tu, ha'e mava'e rery rupi pejapo guĩ nunga?

⁸ Ha'e ramo Pedro re Nhe'ë Ky'a E'ÿ anho oĩ ramo aipoe'i:*

— Oreruvixa ha'e nhomongeta va'ety kuery,

⁹ aÿ ma oremboayvu peteĩ ava imba'eaxy va'e pe mba'emo porã oiko va'ekue re, ha'e marã rami vy pa okueraague re.

¹⁰ Peikuaa pota ha'vy pova'e re, peë ha'e Israel kuery ha'e javi reve: Nazaré pygua Jesus Cristo kuruxu re pemoĩ uka va'ekue, ha'e omanoague gui Nhanderuede omboete ju va'ekue rery rupi ae kova'e ava okuera reve hi'aĩ penerenonde.

¹¹ Jesus ae ita peë oo apoa kuery ndapeipotai va'ekue ri ita omboeteve pyrã rami opyta.*

¹² Mba'eta jipoi nhandereraa jepearã mboae, mba'eta yva guýry nda'ipoi amboae tery nhandevy pe ome'ë mbyre, ha'e va'e rupi jaa jepe aguã — he'i.

¹³ Ha'e rami rã Pedro ha'e João ipy'a guaxua oexa vy onhemondyipa okuapy, mba'eta kuaxia para oexa kuaa va'e e'ÿ, imbo'e pyre'ÿ ikuaia oikuaa vy. Ha'e rami vy oikuaa Jesus reve ikuai va'ekuea.

* **4:8** Lucas 21.12-15 * **4:11** Salmo 118.22

¹⁴ Ha'e kuery mbyte py ava omonguera pyre oĩ avi rã oexa vy nda'ijayvu kuaavei ha'e kuery rovai.

¹⁵ Ha'e gui ma omboayvuague gui omoẽmba vy jomeme ju ijayvu vy

¹⁶ aipoe'i:

— Mba'e tu jajapo 'rã peva'e avakue re? Mba'eta anhetẽ ae Jerusalém pygua kuery oikuaapa ha'e kuery mba'emo porã ete ojapoague. Ha'e nunga rupi “Any” ja'e aguã nda'evei.

¹⁷ Ha'e rami avi heta va'e kuery pe ha'e kuery omombe'u ve'ỹ aguã nhamongyje 'rã. “Ha'e va'e rery rupi pendeayvuve eme avave rei pe”, ja'e 'rã — he'i okuapy.

¹⁸ Ha'e rami vy oenoĩ jevy vy ijayvu ha'e kuery pe Jesus rery rupi nda'ijayvuvei neĩ nanhombo'evei aguã.

¹⁹ Ha'e ramo Pedro ha'e João ombovai:

— Peikuaa pota ke Nhanderuate renonde: Ha'eve ri nda'u peẽ kuery, tyrã pa Nhanderuate ronhe'ẽ rendu aguã?

²⁰ Mba'eta ore ma ndorojepe'ai 'rã mba'emo roexa ha'e roendu va'ekue re oreayvua gui — he'i.

²¹ Ha'e rami rã omongyjeve rire opoipa, mba'e nunga re pa ombopaga aguã oikuaa e'ỹ vy, heta va'e kuery gui okyje guive. Mba'eta pavẽ rei ma mba'emo porã oikoague re ima'endu'a vy oguero'vy'a okuapy Nhanderuate,

²² mba'eta Nhanderuate opo'akaa py omonguera va'ekue ma quarenta ma'etỹ raxa oguereko.

Igreja kuery onhembo'e okuapyague

²³ Pedro ha'e João opoia ma ramo ojou irmão kuery. Ha'e vy ha'e kuery pe omombe'u sacerdote

yvatekueve va'e ha'e nhomongeta va'ety kuery ijayvuague ha'e javi.

²⁴ Omombe'u rã ha'e kuery oendu vy ha'e javive ojakukai okuapy Nhanderujete pe. Ha'e vy aipoe'i:

— Ndee Senhor Ndepo'akapa va'e ma yva, yvy, ye'ẽ ha'e opa mba'e hexe ikuai va'e apoare reiko.*

²⁵ Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ rupi aipo'ere uka va'ekue nerembiguai oreramoĩ Davi pe: “Mba'e re nda'u judeu e'ỹ va'e kuery ipoxypa, ha'e heta va'e kuery voi mba'emo ovare'ỹ va'e ojapo aguã onhembopy'a okuapy?”

²⁶ Mba'eta yvy regua huvixave kuery opu'ã, huvixa kuery peteĩ rami nhomboaty okuapy Senhor ha'e huvixaverã omoĩ va'ekue rovai”, 're uka va'ekue.*

²⁷ Mba'eta anhetẽ ae kova'e tetã py nhomboaty okuapy Nerembiguai iky'a e'ỹ va'e Jesus nhandereraa jepearã remoĩ va'ekue rovai. Herodes ha'e Pôncio Pilatos, judeu e'ỹ va'e ha'e oreretarã Israel kuery reve nhomboaty raka'e

²⁸ ojapo aguã ndepo'akaa rupi ndee ae renhembopy'a ma voiague ha'e javi.

²⁹ Aỹ ma Senhor, eikuaa pota oremongyje okuapya re, ha'e ore nerembiguai kuery orembopy'a guaxu ndeayvu romombe'u aguã.

³⁰ Ha'e ramia ja ndepo'akaa rupi enhomonguera. Nerembiguai iky'a e'ỹ va'e Jesus rery rupi ejapo hexa pyrã ha'e nhomondyipaarã — he'i okuapy.

³¹ Ha'e kuery onhembo'epa ramove oo ono'õ okuapya oryryipa. Ha'e javive re Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ

* **4:24** Êxodo 20.11 * **4:26** Salmo 2.1-2

anho oĩ. Ha'e ramo okyjea py e'ỹ omombe'u Nhan-deruete ayvu.*

Igreja kuery reko re ijayvuague

³² Ojerovia va'e kuery ma peteĩ rami meme ipy'a ha'e inhe'ẽ. Avave rei “Xevy anho” nde'i neĩ peteĩve oguereko va'e regua pe ma voi. Mba'emo oguereko va'e ma joupe-upe omboja'o va'erã meme oguereko.

³³ Apóstolo kuery ma ipo'akapa reve omombe'u Senhor Jesus onhemboete jevyague, ha'e pavẽ re oĩ omboaxya.

³⁴ Mba'eta ha'e kuery mbyte neĩ peteĩve iporiau'i va'e ndoikoi, mba'eta yvy, e'ỹ vy oo oguereko va'e ovendepa vy ogueru 'rã hepykue,

³⁵ ha'e apóstolo kuery py yvýry omoĩ. Ha'e ramo peteĩ-teĩ pe omboja'o-ja'o 'rã mba'emo oikotevẽa rami.*

Barnabé mba'emo ome'ẽague

³⁶ Peteĩ levita Chipre guigua José hery va'e avi ojapo, apóstolo kuery omboery va'ekue Barnabé, “Nhombopy'a guaxua” 'ea.

³⁷ Ha'e va'e ma oyvy oguereko va'ekue ovende, ha'e hepykue ogueru vy omoĩ apóstolo kuery py yvýry.

5

Ananias ha'e Safira reko re ijayvuague

¹ Oiko avi peteĩ ava Ananias hery va'e. Gua'yxy Safira reve ovende avi oyvy,

* **4:31** Mateus 18.19,20 * **4:35** Atos 2.42-47

² va'eri gua'yxy reve jogueroayvua rami vy ojeupe guarã ae omboja'o hepykue. Hembyrekue rive ogueraa vy omoĩ apóstolo kuery py yvýry.

³ Ha'e ramo Pedro aipoe'i:

— Ananias, mba'e re tu ndepy'a remonhemonde uka Satanás pe, Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ pe ndeapu aguã, ndeyvy repykue regua ndejeupe guarã ae remoĩ porã vy?

⁴ Ndeyvy revende e'ỹ mbove nemba'e'ỹ ri ty'y itui? Ha'e revende rire voi hepykue ndepo py e'ỹ ri ty'y oĩ? Mba'e re tu guĩ rami rejapo aguã ri oĩ ndepy'a re? Avakue pe'ỹ ndeapu, ha'e rã Nhanderuete pe — he'i.*

⁵ Ha'e rami ijayvu rã Ananias oendu vyve ho'a, omano. Ha'e ramo pavẽ oendu vy onhemondyipa.

⁶ Ha'e gui kunumigue ikuai va'e ovaẽ vy onhovãmba hetekue, ha'e onhono porã aguã py ogueraa.

⁷ Ha'e gui três hora ma oaxa rire Ananias ra'yxy ju ovaẽ mba'e pa oikoague ndoikuaai vy.

⁸ Ha'e ramo ixupe ju Pedro oporandu:

— Emombe'u xevy: Kova'e'i re ae ma nhi'ã pevende ra'e pendeyvy?

Kunha va'e ombovai:

— Tá, evoko va'e'i re ae ri — he'i.

⁹ Pedro aipoe'i:

— Mba'e re tu penhembopy'a ri Senhor Nhe'ẽ peko a'ã aguã? Aipo, okẽ py onhendu neme nhono porãare kuery pyambu. Ha'e ndee voi ndereraa avi 'rã — he'i.

¹⁰ Ha'e ramove kunha va'e ho'a Pedro py rupi, ha'e vy omano. Kunumigue oike vy omano ma

* 5:4 Gálatas 6.7

oupy rã ojou. Ha'e rami vy ogueraa vy ime yvýry onhono porã.

¹¹ Ha'e rami rã igreja ikuai va'e oendu okyjea, oiko va'ekue renduare kuery ha'e javive guive.

Apóstolo kuery opa mba'e porã ojapoague

¹² Apóstolo kuery po py hexa pyrã ha'e nhomondyipaarã heta ojapo ukaa heta va'e kuery mbyte rupi.* Ijatypa jepi 'rã Salomão rogyu puku 'epy va'e py.

¹³ Ha'e rã amboae kuery ma peteĩve na'irũxei ha'e kuery re. Ha'e rami avi heta va'e kuery ojou porã.

¹⁴ Ha'e rami vy avakue ha'e kunhague ma heta-etave tema oje'oivy Senhor re ojerovia va'e.

¹⁵ Ha'e ramo tape rupi imba'eaxy va'e heraa vy onhonoa inony hupa reve ha'e ajukue áry, Pedro oaxa ramo hi'ã ri jepe ojao'i aguã.

¹⁶ Jerusalém katy'i tetã ikuai va'e gui heta ou avi. Imba'eaxy ha'e nhe'ẽ vai gui oiko axy va'e herua ramo omonguerapaa.

Apóstolo kuery nhuã py ombo'aa ague

¹⁷ Ha'e gui ma sacerdote yvateve va'e ha'e irũ kuery saduceu regua ha'e javive nda'ija'ei vy opu'ã okuapy.

¹⁸ Ha'e rami vy apóstolo kuery ojopy vy omboty nhuã py.

¹⁹ Ha'e rami teĩ pyávy peteĩ anjo Senhor-a guigua oipe'a nhuã rokẽ. Ha'e vy oka katy ogueraa vy aipoe'i:

²⁰ — Tapeo, templo py ju pene'aĩ, ha'e heta va'e kuery pe pemombe'u tekove regua ayvu ha'e javi — he'i.

* **5:12** Marcos 16.17-20

21 Ha'e nunga ha'e kuery oendu vy ko'ẽmba'i ramove templo py oike vy nhombo'e.

Ha'e gui sacerdote yvateve va'e ha'e irũ kuery ma nhomboayvuaty py oupa vy omboatypa avi Israel ruvixa kuery ha'e javi. Ha'e vy omondouka nhuã gui apóstolo kuery ogueru aguã.

22 Ha'e rã xondaro kuery nhuã py oo vy ndojoui. Ha'e rami vy ojevvy ju vy omombe'u.

23 Ha'e vy aipoe'i:

– Roexa rã nhuã onhemboty porã oiny, ha'e okẽ py ma nhuã rarõa kuery ikuai. Ha'e rami teĩ roipe'a vy peteĩve ndorojoui opy – he'i okuapy.

24 Ha'e rami ijayvu rã templo rarõa ruvixa ha'e sacerdote yvatekueve va'e oendu vy ndoikuaai rei okuapy mba'e pa apóstolo kuery re oikoague, neĩ mba'e pa oiko 'rãa voi ndoikuaai.

25 Ha'e rami jave ete'i amongue ovaẽ vy omombe'u ha'e kuery pe:

– Nhuã py avakue pemboty va'ekue tu templo py rima ombo'e okuapy heta va'e kuery – he'i.

26 Ha'e ramo templo rarõa kuery ruvixa ixondaro kuery reve oo vy ogueru porã'i, mba'eta okyje heta va'e kuery ita py ojaipipa gui.

27 Omboayvu aguã ogueru ma ramo sacerdote yvateve va'e oporandu ha'e kuery pe.

28 Ha'e vy aipoe'i:

– Ha'e gui aiporo'e va'ekue napenhombo'evei aguã ha'e va'e rery rupi. Ha'e ramive ma pejapo Jerusalém ha'e javi rupi penhombo'ea oikuaapaa aguã rami. Orere pemoĩxe avi ha'e va'e ava ruguy omoẽague re ropaga aguã – he'i.

²⁹ Ha'e ramo Pedro ha'e apóstolo kuery mboae ombovai:

— Avakue ronhe'ẽ rendu 'rãgue py ha'eveve Nhanderuete ronhe'ẽ rendu.

³⁰ Mba'eta nhaneramoĩ kuery Ruete omboete ju Jesus, peẽ kuery yvyra re pemoĩ uka vy pejuka va'ekue.

³¹ Ha'e rã Nhanderuete ma opo'akaa oexa uka vy omboyvate Huvixave ha'e Jogueraa jepearã, Israel kuery onhemboaxya oendu nho ramo oje-javyague omboguepa aguã.

³² Ha'e gui ore kuery ma ha'e nungakue kuaa ukaarã orekuai, Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ voi, mba'eta Nhanderuete ombou onhe'ẽ rendu va'e kuery pe.

Gamaliel ijayvuague

³³ Ha'e rami apóstolo kuery ijayvu rã ha'e kuery oendu vy ipoxypave okuapy, ojukaxe guive.

³⁴ Ha'e rami teĩ nhomongeta va'ety kuery mbyte peteĩ fariseu opu'ã Gamaliel hery va'e, lei re nhombo'e va'ety, ha'e heta va'e kuery ha'e javi omboeteve va'e.* Ha'e va'e ma opu'ã vy apóstolo kuery omoẽ uka ranhe xapy'a'i.

³⁵ Ha'e vy oirũ kuery pe aipoe'i:

— Israel kuery regua, peikuaa pota ranhe, peva'e avakue pembopaga rive e'ỹ aguã.

³⁶ Mba'eta ymave opu'ã raka'e Teudas. Ha'e va'e ma onhemboyvate rei ramo hexeve quatrocen-tos avakue rãnda'u onhemoirũ. Ha'e gui ma ojukaa rire hexe ojapyxaka va'ekue-'ekue oaĩmba, mba'eve rei ojapo e'ỹ re.

* **5:34** Atos 22.3

³⁷ Ha'e va'e rire tery ombopara ukaa jave py Galiléia pygua Judas ju opu'ã vy heta ete ogueraa ngupive. Ha'e va'e voi omano, ha'e rã onhe'ẽ rendu va'ekue oaĩmba rive.

³⁸ Aỹ ma aipoa'e kova'e avakue re pejapo vai ve'ỹ aguã, tove ta'ikuai. Mba'eta ha'e kuery ayvu ha'e hembiaapo ma avakue guigua ri vy opa rive 'rã.

³⁹ Ha'e rã Nhanderuete guigua ri ramo napembo-vaipa kuaai 'rã, Nhanderuete rovaigua pendekuai e'ỹ aguã — he'i. Ha'e rami ijayvua rã pavẽ rei ojou porã.

⁴⁰ Ha'e gui ma apóstolo kuery oenoĩ ju vy oin-upãmba. Ha'e vy ha'e kuery pe ijayvu ijayvu ve'ỹ aguã Jesus rery rupi. Ha'e gui opoipa ju.

⁴¹ Ha'e rã ha'e kuery omboayvuague gui ojepe'a vy ovy'a jogueravy, Jesus rery káuxa ikuai axy aguã oiporavo rire.

⁴² Ha'e gui ko'ẽ nhavõ templo py, ha'e oo ha'e javi rupi ndojepe'ai Jesus ae Cristo oikoa re nhombo'ea gui.*

6

Nhopytyvõarã kuery omoĩa ague

¹ Ha'e va'e jave temimbo'e kuery heta-etave oje'oivy ramo grego kuery regua ijayvu rei okuapy hebreu regua re, mba'eta ko'ẽ nhavõ tembi'u omboja'oa py grego kuery regua imeve'ỹ va'e kuery re hexarai ra'e.

² Ha'e ramo apóstolo kuery doze va'e omboatypa temimbo'e kuery ha'e javi. Ha'e vy aipoe'i:

* 5:42 Mateus 5.10-12; 1 Pedro 4.16,19

— Nda'evei Nhanderuete ayvu romombe'ua gui ore kuery rojepe'a aguã tembi'u romboja'oa rupi roiko aguã.

³ Ha'e nunga rupi irmão kuery, peiporavo peẽ kuery regua sete avakue heko porã va'e, Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ anho oĩa, ha'e hi'arandu va'e. Ha'e va'e kuery ma romoĩ 'rã ha'e nunga rupi omba'eapo va'erã.*

⁴ Ha'e rã ore kuery ma ronhembo'ea ha'e ayvu romombe'ua rupi anho 'rã orekuai — he'i okuapy.

⁵ Ha'e rami ijayvu rã pavẽ oendu vy ojou porã. Ha'e rami vy jypy ojou Estêvão, peteĩ ava ojerovia ete ha'e Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ anho oĩa va'e, ha'e gui ma Filipe, Prócoro, Nicanor, Timão, Pármenas ha'e Nicolau. Ha'e va'e ma Antioquia guigua judeu kuery reko rami oiko va'e.

⁶ Ha'e va'e kuery ma apóstolo kuery renonde ogueru ramo onhembo'e reve ha'e kuery áry omoĩ okuapy opo.

⁷ Ha'e gui ma Nhanderuete ayvu oendupaave. Jerusalém tetã py temimbo'e kuery heta-etave ma oje'oivy. Sacerdote kuery voi heta ikuai ojeroviaa rupi.

Estêvão omboayvua ague

⁸ Ha'e gui Estêvão ma Nhanderuete omboaxya ha'e ipo'akaa rupi oiko vy heta va'e kuery mbyte rupi ojapo oikovy nhomondyipaarã ha'e hexa pyrã.

⁹ Ha'e ramo hexe opu'ã okuapy judeu kuery va'e regua escravo ve'ỹ onhembo'eaty pygua, Cirene,

* **6:3** 1 Timóteo 3.8-10

Alexandria, Cilícia ha'e Ásia guigua. Ha'e va'e kuery ma Estêvão reve ijayvu ete okuapy.

¹⁰ Va'eri hexe nda'ipo'akai, Nhe'ẽ guigua 'arandua rupi ijayvu ramo.*

¹¹ Ha'e rami vy opaga amongue avakue aipoe'i aguã: “Roendu peva'e ava ijayvu vaikue rã Moisés ha'e Nhanderuete rovai”, he'i aguã.

¹² Ha'e rami py omopu'ãmba rei heta va'e kuery, nhomongeta va'ety ha'e lei re nhombo'e va'ety kuery guive. Ha'e rami vy oje'oi vy ojopy, nhomongeta va'ety kuerya py ogueraa.

¹³ Ha'e py ma ogueru avi hekokie ramigua mombe'uarã. Ha'e va'e kuery aipoe'i:

— Peva'e ava ma ijayvu vai riae oikovy templo iky'a e'ỹ va'e ha'e lei re.

¹⁴ Mba'eta roendu aipoe'i rã Nazaré pygua Jesus templo omomba 'rãa rami, ha'e nhanderekorã Moisés oeja va'ekue oguerova 'rãa rami guive — he'i.

¹⁵ Ha'e javive omboayvua py uguapy va'e ma Estêvão re anho oma'ẽ okuapy. Oma'ẽ okuapy rã anjo rami hova.

7

Estêvão ijayvuague

¹ Ha'e ramo sacerdote yvateve va'e oporandu vy aipoe'i:

— Ha'e rami ae teve?

² Estêvão ombovai:

— Ke'y kuery ha'e xeru kuery, pendu ke. Nhan-ramoĩ Abraão ma Mesopotâmia yvy re teri oiko

* **6:10** Lucas 21.14,15

jave, Harã py oiko e'ỹ mbove ixupe Nhanderuate hexakãmba va'e ojexa uka raka'e.

³ Ha'e vy aipoe'i ixupe: “Ejepe'a ndeyvy neretarã kuerya gui, ha'e tereo yvy aexa uka aguã katy”, he'i va'ekue.*

⁴ Ha'e ramo caldeu kuery yvy gui oo Harã py ju oiko aguã. Tuu omano ma rire apy ju Nhanderuate ombou yvy aỹ peẽ pendekuaia py.

⁵ Ha'e rami avi apy voi ixupe guarã nome'êi neĩ peteĩgue'i opy oguerova aguã voi, teĩ ijayvu yvy ome'ẽ aguã, ha'e hamymino kuery pe voi. Ha'e jave ma ndata'yi teri.

⁶ Ha'e gui Nhanderuate ijayvu hamymino kuery oyvy re'ỹ, yvy mboae re ikuai 'rãa re. Ha'e py ma escravo kuery 'rã ikuai, quatrocentos ma'etỹ re 'rã ikuai axy.

⁷ Ha'e gui Nhanderuate aipoe'ive ju: “Xee ma ambopaga 'rã escravo penemoingoare kuery. Ha'e va'e rire ha'e gui pexẽ 'rã kova'e yvy re ju xerembiguai pendekuai aguã”, he'i va'ekue.*

⁸ — Ha'e gui ma ipire omboi uka vy hexeve ojapo guexeve guarã. Ha'e rami vy Isaque itui rire oito araa py Abraão omboi ipire. Isaque gui oiko Jacó, ha'e gui ha'e va'e gui nhaneramoĩ kuery doze ikuai va'ekue oiko.

⁹ Ha'e gui José re nhaneramoĩ kuery nda'ija'ei vy ovende raka'e Egito yvy katy heraarã pe. Ha'e rami teĩ Nhanderuate ma hexeve oiko vy

¹⁰ ogueraa jepe opa mba'e vai oiko va'e gui. Omboaxya rupi omo'arandu Egito pygua huvixave Faraó renonde. Ha'e ramo Faraó omoĩ ha'e pygua

* **7:3** Gênesis 12.1 * **7:7** Gênesis 15.13-14

kuery re opena aguã, ha'e hoo pygua ha'e javi re guive.

¹¹ Ha'e gui ma karuai oiko Egito yvy ha'e javi rupi. Canaã yvy re voi ikuai axy ramo nhaneramoĩ kuery ndojouvei tembi'u.

¹² Ha'e rã Egito yvy re ma trigo oguerekoa omombe'ua rã Jacó oendu vy jypy omondouka raka'e nhaneramoĩ kuery.

¹³ Ha'e kuery teĩgue ju ovaẽ ramo José ojekuaa uka guyke'y kuery pe, ha'e Faraó voi oexa José regua kuery.

¹⁴ Ha'e vy José oenoĩ uka nguu Jacó ha'e guetarã kuery ha'e javive setenta e cinco ikuai va'e.

¹⁵ Ha'e rami py Egito yvy re Jacó oo raka'e. Ha'e py ma omano, nhaneramoĩ kuery ha'e javive voi.

¹⁶ Hetekue ma Siquém katy heraa vy onhono porãa Hamor ra'y kuery gui Abraão tuparã peráta re ojogua va'ekue py.

¹⁷ — Ha'e gui ovaẽ rai'i ma Abraão pe Nhanderuete ouraague ojeupity aguã ára. Ha'e jave ma nhaneramoĩ kuery hetave oje'oivy Egito yvy re,

¹⁸ amboae huvixave José oikuaa va'e'ỹ oiko peve.*

¹⁹ Ha'e va'e huvixa ma nhaneramoĩ kuery ombotavypa vy ojavyky rei, ojapo guive gua'y kuery re ae nopenavei rã omanomba aguã rami.

²⁰ Ha'e va'e jave py oiko Moisés. Ha'e va'e ma Nhanderuete renonde voi ojou porãa ramo mboapy jaxy re ranhe onhomi tuu ro py.

²¹ Ha'e gui oejaa ramo Faraó rajy ju ogueraa vy omemby ae'i rami omongakuaa.

* **7:18** Êxodo 1.8

22 Moisés ma Egito pygua 'arandua ha'e javi re ombo'ea ramo ipo'aka ayvu py ha'e mba'emo ojapoa py.

23 – Quarenta ma'etỹ ma oguerekoa py oendu guyke'y kuery Israel regua oexaxea.

24 Ha'e rami vy peteĩ ava ojavykya rei rã oexa vy oipe'a, ha'e oepy vy ojuka Egito pygua.

25 Mba'eta Moisés oexa'ã hetarã kuery “Ixupe Nhanderute nhandereraa jepe uka 'rã” he'i aguã, teĩ ha'e kuery ha'e rami ndoikuaai.

26 – Ha'e gui ko'ẽgue onhemboja ju guetarã kuery joguero'a va'e re. Ha'e kuery ikuai porã aguã omboja'oxe vy aipoe'i: “Avakue, peẽ kuery tu joegua'i rima pendekuai. Mba'e re tu pejuguero'a rei?” he'i.

27 Ha'e ramo oirũ re ojeaive va'e omoanha vy aipoe'i: “Mava'e tu nemoĩ oreruvixarã, orere repena aguã?”

28 Xee voi teve xejukaxe avi kuee Egito pygua rejukaague rami?” he'i.*

29 Ha'e rami ijayvu rã Moisés oendu vy okanhy ovy, ha'e Midiã yvy re ju oiko guekoa py e'ỹ. Ha'e py ma oiko mokoĩ ta'y.

30 – Quarenta ma'etỹ rire tekoa e'ỹa py Sinai yvyty re ixupe ojexa uka peteĩ anjo. Yvyra rogue hendy va'e mbyte gui ojexa uka.

31 Moisés ha'e nunga oexa vy onhemondyi va'eri onhembojave ovy oexa porãve aguã. Ha'e vy oendu Senhor aipoe'i rã:

32 “Xee ma neramoĩ kuery Abraão, Isaque ha'e Jacó Ruete aiko”, he'i. Ha'e rami rã Moisés okyje vy oryryipa, oma'ëve aguã nda'ipy'a guaxui guive.

* 7:28 Êxodo 2.14

33 — Ha'e ramo Senhor aipoe'ive ju: “Emboi ndepy regua, mba'eta repyrõa ma yvy ky'a e'ỹ.

34 Xee aexa ma Egito yvy re xevelygua kuery ikuai axya, ha'e kuery ipoaẽ rã aendu guive. Ha'e rami vy aguejy araa jepe aguã. Ejuve ke aỹ, xee romondouka 'rã Egito katy”, he'i.*

35 — Ha'e rami teĩ ha'e kuery nonhe'ẽ rendui Moisés. Ha'e vy aipoe'i: “Mava'e tu nemoĩ huvixa orere repena va'erã?” he'i okuapy, huvixarã ha'e heraa jepearã Nhanderuete ombou va'ekue ri, anjo yvyra rogue hendy va'e mbyte gui ojexa uka va'ekue ipytyvõarã oiko guive.

36 Ha'e gui Egito yvy re nhomondyipaarã ha'e hexa pyrã Moisés ae ojapo vy oguenoẽ nhaneramoĩ kuery. Ye'ẽ Pytã re voi ojapo, ha'e quarenta ma'etã pukukue re tekoe e'ỹa rupi ikuai jave guive.

37 Moisés ae Israel kuery pe aipoe'i: “Peẽ kuery regua Nhanderuete omoingo 'rã peteĩ profeta xee rami guarã”, he'i va'ekue.*

38 Ha'e Moisés ae oĩ va'ekue tekoe e'ỹa py ono'õmba va'e kuery reve, Sinai yvyty re ixupe anjo ijayvu va'ekue ha'e nhaneramoĩ kuery reve. Ojopy avi ayvu imarã e'ỹ va'e nhandevy ju oikuaa uka aguã.

39 — Ha'e rami teĩ nhaneramoĩ kuery ma nonhe'ẽ rendui raka'e. Ha'e kuery ndoipotai vy opy'a re omoĩ okuapy Egito katy ju ojevyyxa.

40 Ha'e vy aipoe'i Arão pe: “Ejapo orevy nhanderueterã nhanerenonde re oo va'erã. Mba'eta

* 7:34 Êxodo 3.5-8,10 * 7:37 Deuteronomio 18.15

Egito yvy gui nhanerenoëare Moisés re ma ndajaikuaai mba'e pa oikoa”, he'i okuapy.*

⁴¹ Ha'e va'e jave ojapo vaka ra'y ra'angaa, ha'e ha'angaa pe mymba kuery ojuka guive. Oguerovy'a rei okuapy opo py ojapo va'ekue rive.

⁴² — Ha'e ramo ha'e kuery gui Nhanderuete ojepe'a vy omboaxa yva re ikuai va'e rive ombojerovia aguã, profeta kuaxia ombopara vy aipoe'iague rami: “Israel kuery, tekoa e'ÿa rupi quarenta ma'etÿ re pendekuai vy xevy pe teve mymba pejuka vy peme'ẽ raka'e?

⁴³ Tuuete ramigua Moloque pe e'ÿ ri ty'y pejapo pembojerovia atyrã? Ha'e tuuete ramigua Renfã jaxy-tata ra'angaa pejapo va'ekue pembojerovia aguã. Ha'e nungakue re ma xee rogueraa ukapa 'rã Babilônia rovai katy”, he'iague.*

⁴⁴ — Ha'e gui ombojeroviaaty Nhanderuete ayvu oĩa va'e ma nhaneramoĩ kuery oguereko raka'e tekoa e'ÿa re, Moisés pe ojapo ukaague rami ae ojapo va'ekue.

⁴⁵ Ha'e nunga ma nhaneramoĩ kuery Josué oiko javegua ju ojopy vy amboae katy ogueraa, mba'eta ha'e kuery renonde gui Nhanderuete yvy regua kuery omoxẽ ramo ha'e py ju ikuai. Davi oikoa ára peve oguereko va'ekue.

⁴⁶ Ha'e gui Davi ma Nhanderuete ojou porã ramo ojerure peteĩ oo Jacó Ruete peguarã ojapo aguã.

⁴⁷ Ha'e rã ixupe guarã oo apoare ete ma Salomão raka'e.

⁴⁸ Ha'e rami teĩ Yvate ete va'e ma avakue opo py oo ojapo va'ekue py noĩ, profeta aipoe'iague rami:

* **7:40** Êxodo 32.1,23 * **7:43** Amós 5.25-27

49 “Yva ma xerenda, ha'e rã yvy ma xepy renderã itui. Mba'e nunga oo 'rã tu pejapo xevy? Mamo 'rã tu xee apytu'u atyrã oĩ aguã ha'eve?”

50 Mba'eta xepo py e'ỹ ri ty'y ha'e nunga ha'e javi ajapo va'ekue?” he'i Senhor.*

51 – Avakue peneakã ratã va'e, pendepy'a ratã ha'e pendeapyxa e'ỹ va'e, Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ ijayvu teĩ ndapejapyxakaxei kuerei. Peneramoĩ kuery ikuaiague rami ae ju peẽ voi pendekuai.*

52 Mba'eta mava'e profeta re nda'u peneramoĩ kuery nopu'ã rei raka'e? Mba'eta ojuka okuapy raka'e Heko porã ete va'e ou 'rãa mombe'ua kuery. Ha'e va'e gui aỹ ma peẽ ju ijopy nhemiare ha'e ijuka riveare pendekuai.

53 Pende kuery ma anjo po gui lei pejopy va'eri ndapejapoi – he'i.

Estêvão omanoague

54 Ha'e rami ijayvu rã ha'e kuery oendu vy ipoxy okuapy opy'a py, ha'e hexe opu'ã vy haĩ jekyty guive okuapy.

55 Ha'e rã Estêvão re ma Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ anho oĩ ramo yva re oma'ẽ vy oexa Nhanderuete rexakãa, ha'e oĩporu kuaa regua re Jesus hi'aĩ rã.

56 Ha'e rami vy aipoe'i:

– Aipo aỹ, xee aexa yva ojepe'a rã, ha'e Nhanderuete oĩporu kuaa regua re Ava ra'y ojeapo va'ekue hi'aĩ rã – he'i.

57 Ha'e ramo ha'e kuery ojapukai atã vy omboty oapyxa, joo rami meme oguero'a okuapy.

* 7:50 Isaías 66.1-2, Atos 17.24

* 7:51 Mateus 23.30-32

58 Tetã gui mombyry'i ogueraa py ojaipipa okuapy ita py. Hekokue ramigua mombe'uare kuery ma oao puku omboi vy oeja imoiny peteĩ kunumi Saulo hery va'e hi'aña py.*

59 Ha'e rami vy ita py Estêvão ojaipipaa ramo ojaipukai vy aipoe'i:

— Senhor Jesus, eraa ke xenhe'ẽ — he'i.

60 Ha'e gui guenapy'ã re oĩ vy ijayvu atã:

— Senhor, embopaga eme kova'e kuery oje-javyague re — he'i. Po rami ijayvu reve oke.*

8

1 Ha'e kuery ojuka okuapya ma Saulo ojou porã.

Atos 26.9-11

Ha'e va'e árave Jerusalém pygua igreja kuery omoingo axya vaipa. Ha'e ramo ha'e kuery ha'e javive apóstolo e'ỹ vy oaĩmba Judéia ha'e Samaria yvy rupi.

2 Estêvão retekue ma Nhanderuate pegua avakue onhono porã, hexe ojae'õ vaipa guive.

3 Ha'e rã Saulo ma omombaxe ete heravy igreja kuery. Oo rupi oike vy ogueraa avakue ha'e kunh-ague nhuã py omboty aguã.

Samaria tetã py Filipe oo vy ayvu omombe'uague

4 Ha'e gui opa rupi oaĩmba jogueravya rupi ayvu omombe'u.

5 Filipe ma Samaria tetã py oo vy ha'e kuery pe omombe'u Cristo.*

* **7:58** Saulo ma Jesus pe ojeko me'ẽ va'erã va'e (Atos 2.20). Guery oguerova rire ixupe “Apóstolo Paulo” 'ea (Atos 9.1-9, 13.9). * **7:60** Lucas 21.16-19, 23.46,34 * **8:5** Atos 1.8; João 12.24

⁶ Filipe ijayvu rã heta va'e kuery peteĩ rami meme ojapyxaka okuapy. Oendu, oexa guive hexa pyrã ojapo rã.

⁷ Mba'eta heta gui nhe'ẽ vai ojapukai reve-reve ojepe'a, ha'e heta uguata e'ỹ ha'e hetyma pirupa va'e voi okuerapa.

⁸ Ha'e ramo ovy'a ete okuapy ha'e va'e tetã py.

Onhembo'e vaikue va'e Simão re ijayvuague

⁹ Ha'e py ma oiko peteĩ ava Simão hery va'e, onhembo'e vaikuea rupi oiko. Samaria pygua kuery ombotavypa oikovy, ipo'akapa va'e rami rive onhemoingo vy.

¹⁰ Hexe ojapyxaka pavẽ, yvyĩgueve ha'e yvatekueve guive. Ha'e vy aipoe'i:

— Kova'e ava re ma Nhanderuate po'akaa oĩ. Ha'e ramo Ipo'akapa va'e hery — he'i okuapy.

¹¹ Hexe anho ojapyxaka, mba'eta are ma omba'evykya py ombotavypa ramo.

¹² Ha'e gui ha'e pygua kuery pe Filipe omombe'u oikovy ayvu porã Nhanderuate po'akaa ha'e Jesus Cristo regua. Ha'e ramo avakue ha'e kunhague oguerovia ramo omongaraipa.

¹³ Simão eteve voi ojerovia avi, ha'e omongarai ma rire Filipe re onhemoirũ oikovy, mba'eta hexa pyrã ha'e mba'emo porã ojapo rã oexa vy onhemondyipa.

Samaria py Pedro ha'e João ikuai jave guare

¹⁴ Samaria pygua kuery Nhanderuate ayvu ogueroviaa omombe'ua rã Jerusalém py apóstolo kuery ikuai va'e oendu okuapy. Ha'e rami vy ha'e katy omondouka Pedro ha'e João.

15 Ha'e py ha'e kuery ovaẽ vy ha'e pygua kuery re onhembo'e Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ oĩ aguã,

16 mba'eta neĩ peteĩve re Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ ndoguejyi teri, Senhor Jesus rery rupi omongaraia rive.

17 Ha'e gui ha'e kuery áry apóstolo kuery opo omoĩ ramo ha'e kuery re Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ ou.

18 Apóstolo kuery joe opo omoĩ rã Nhe'ẽ [Ky'a E'ỹ] oua Simão oexa vy apóstolo kuery pe ijayvu peráta ome'ẽ aguã re.

19 Ha'e vy aipoe'i:

— Xee voi ke xembopo'aka joe xepo amoĩ rã Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ ou aguã — he'i.

20 Ha'e rã Pedro ombovai:

— Ndeperáta too ndereve rekanhy aguã py, mba'eta rexa'ã peráta re ndejeupe rejogua aguã Nhanderuete ome'ẽ rive va'e.

21 Ndee ma mba'eve ndererekoi ore rami reiko aguã, neĩ rojapo va'e rejapo aguã voi, mba'eta ndepy'a py ha'eve e'ỹa rami reiko Nhanderuete renonde.

22 Ha'e nunga rupi ejeko rerova ndereko vaia gui, ha'e ejapukai Senhor pe. Xapy'a rei ombogue 'rã ndepy'a re remoĩ va'ekue.

23 Mba'eta xee aexa rã opa marã rei teri reiko, nhuã py rami teko vai nembo'a ramo — he'i.

24 Ha'e ramo Simão ombovai vy aipoe'i:

— Pejerure ha'vy Senhor pe pendeayvuague oiko e'ỹ aguã — he'i.

25 Ha'e kuery Senhor ayvu omombe'u ha'e nhombo'epa ma vy Jerusalém tetã katy ju ojevy. Samaria pygua kuery rekoa ikuai va'e rupi omombe'u oje'oivy ayvu porã.

Eunuco reve Filipe onhemoirũague

²⁶ Ha'e gui Filipe pe peteĩ anjo Senhor-a guigua ijayvu. Ha'e vy aipoe'i:

— Epu'ã ke, tereo kuaray puku-a yke katy. Jerusalém gui Gaza katy tape oo va'e rupi tereo, tekoa e'ỹa rupi — he'i. Ha'e ramo opu'ã vy oo.

²⁷ Oo vy peteĩ ava oexa Etiópia pygua eunuco, huvixa kunha Candace mba'e peráta ha'e javi re opena va'ety. Ha'e va'e ma Jerusalém py ombojervia aguã ooague gui

²⁸ ojevya rupi oguapy oiny karóxa py. Ogueroayvu heravy profeta Isaías ombopara va'ekue.

²⁹ Ha'e ramo Nhe'ẽ aipoe'i Filipe pe:

— Enhemboja peva'e karóxa re, tereo ijyvy'iry — he'i.

³⁰ Ha'e ramo Filipe onha ovy vy oendu ogueroayvu rã profeta Isaías ombopara va'ekue. Ha'e vy aipoe'i:

— Reikuaa ma'ã reroayvu heravy va'e?

³¹ Ombovai:

— Mba'exa vy tu aikuaa ta avave rei omombe'u porãve e'ỹ rã? — he'i. Ha'e rami vy oenoĩ Filipe karóxa py ojeupi vy hexeve oĩ aguã.

³² Ipara ogueroayvu oiny va'e po rami: “Vexa'i rami heraa ojukaa aguã py. Ijukaarã renonde vexa'i okyrirĩa rami avi ha'e voi ndoipe'ai ojuru.

³³ Omo'yvyĩ'i vy ha'eve e'ỹa rami oguerekoa. Mava'e nda'u omombe'u 'rã hamymino kuery? Mba'eta yvy gui hekove oipe'aa rire”, he'iague.*

³⁴ Ha'e ramo eunuco oporandu Filipe pe:

— Ajerure remombe'u aguã mava'e reko re pa profeta ijayvu, ojee ae tyrã pa amboae reko re? — he'i.

* **8:33** Isaías 53.7,8

³⁵ Ha'e ramo Filipe omombe'u porãve. Po rami ipara oĩ va'e guive omboypy vy íxupe omombe'u oiny Jesus.

³⁶ Ha'e kuery oo tema tape rupi. Yy oĩa py ovaẽ vy eunuco aipoe'i:

– Apy ma yy oĩ. Nda'evei 'rã ri nda'u anhemongarai uka aguã?

³⁷ [Filipe ombovai:

– Ndepy'a ha'e javi py rejerovia ramo ha'eve 'rã – he'i.

Ha'e ramo ombovai vy aipoe'i:

– Xee arovia Jesus Cristo Nhanderuete Ra'y oikoa – he'i.]

³⁸ Ha'e rami vy omombyta uka karóxa. Mokoĩve oguejy ovy yy py, ha'e Filipe omongarai.

³⁹ Yy gui oẽ jogueravy jave Senhor Nhe'ẽ oipe'a heravy Filipe. Ha'e ramo eunuco ndoexavei va'eri ovy'a reve oo oiny tape rupi.

⁴⁰ Ha'e va'e rire'ive Filipe ma Azoto tekoa py ra'e oikoa oikuaa vy oove ha'e gui. Ayvu porã omombe'u heravy tetã ha'e javi rupi, Cesaréia py ovaẽ peve.

9

Atos 22.4-11; 26.9-18

¹ Ha'e ramia ja Saulo ma Senhor remimbo'e kuery ojukapa aguã re ijayvu. Ha'e rami vy sacerdote yvateve va'ea py oo vy

² ojerure kuaxia para re Damasco tetã py oo aguã judeu kuery onhembo'eaty ikuai va'e rupi, Senhor reko rami avakue ha'e kunhague ikuai va'e ojou vy oipokua ha'e Jerusalém katy oguerupa aguã.

³ Ha'e rami vy oo tape rupi. Damasco py ovaẽ rai'i ovya py yva gui hendy va'e hexakãmba xapy'a ijyvýry.

⁴ Ha'e rã yvy rupi ho'a vy peteĩ ayvu oendu:

– Saulo, Saulo, mba'e re tu xerereko axyxe ri? – he'i va'e.

⁵ Ha'e ramo oporandu:

– Mava'e tu ndee, Senhor?

Ombovai:

– Xee ma Jesus rereko axy rei va'e.

⁶ Epu'ã ke, eike tetã py. Ha'e py ma omombe'ua 'rã rejapo va'erã – he'i.

⁷ Ha'e gui irũ kuery hupive oo va'e ma okyrirĩ reve opytapa. Ijayvu va'e oendu teĩ avave rei ndoexai okuapy.

⁸ Ha'e rã Saulo ma yvy gui opu'ã vy guexa oipe'a teĩ mba'eve rei ndoexavei. Ha'e gui ijyva re ogueraa Damasco katy.

⁹ Mboapy ára re oĩ oexa e'ỹ re. Ha'e ramia pukukue re ndokarui neĩ ndoy'ui.

Atos 22.12-16

¹⁰ Damasco tetã py oiko peteĩ temimbo'e Ananias hery va'e. Ha'e va'e pe Senhor ojexa uka vy aipoe'i:

– Ananias.

Ombovai:

– Senhor, apy ma aĩ – he'i.

¹¹ Senhor aipoe'i:

– Epu'ã ke, tereo tape hi'yvi va'e 'epy va'e rupi. Judas ro py revaẽ vy ke eka Tarso guigua Saulo. Mba'eta ha'e va'e ma onhembo'e oiny jave

¹² oexa kuri peteĩ ava Ananias hery va'e ovaẽ ouvy rã, hi'áry opo omoĩ oexa ju aguã – he'i.

¹³ Ananias ombovai:

— Ha'e rami avi Senhor, heta gui ma aendu ha'e va'e ava reko. Mbovykue rei ve'ỹ ma ojapo vai va'ekue Jerusalém py ikuai va'e re,

¹⁴ ha'e apy guarã ju kuaxia para ogueru sacerdote yvatekueve va'ea gui, nderery rupi ojapukai va'e kuery ojopypa heravy aguã — he'i.

¹⁵ Ha'e ramo Senhor aipoe'i:

— Tereo nho, mba'eta ha'e va'e ma xerem-biguirã aiporavo va'ekue judeu e'ỹ va'e kuery pe xerery ogueraa aguã, huvixa kuery ha'e Israel kuery renonde guive.

¹⁶ Ixupe xee ae aikuaa uka 'rã xerery rupi oiko ramo omoingo axya 'rãa — he'i.

¹⁷ Ha'e ramo Ananias oo vy ovaẽ oo oĩa py. Hi'áry opo omoĩ reve aipoe'i:

— Irmão Saulo, Senhor Jesus tape rupi rejua rupi ojekuaa uka va'ekue xembou kuri rexa ju aguã, ha'e ndere Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ anho oĩ aguã — he'i.

¹⁸ Ha'e ramove hexa gui pira pekue ramigua ho'a ramo oexa ju. Ha'e gui opu'ã vy onhemongarai uka.

¹⁹ Okarupa ma vy oendu imbaraetea. Ha'e vy Damasco py are'i opyta Jesus remimbo'e kuery reve.

Damasco py ayvu Saulo omombe'u oikovyague

²⁰ Ha'e rire'ive judeu kuery onhembo'eaty ikuai va'e rupi Saulo omombe'u oikovy Jesus ae Nhan-deruete Ra'y oikoa.

²¹ Ha'e javive oendu va'e onhemondyipa. Ha'e vy aipoe'i okuapy:

— Peva'e e'ỹ ri ty'y Jerusalém py Jesus rery rupi ojapukai va'e ojukapaxe va'ety? Ha'e gui apy ju

ou oipokuapa heravy aguã sacerdote yvatekueve va'ea katy – he'i okuapy.

²² Ha'e rã Saulo ma imbaraeve oikovy. Ha'e vy Jesus ae Cristo oikoa omombe'u vy omokyrirĩmba judeu kuery Damasco py ikuai va'e.

²³ Kueve ma rire judeu kuery jogueroayvu ojuka aguã.

²⁴ Ha'e rami teĩ ha'e kuery ojapoxe va'e Saulo oikuaa. Ha'e kuery ojuka vy ara py ha'e pyávy tetã kora rokẽ py oarõ okuapy.

²⁵ Ha'e rã temimbo'e kuery ma pyávy ogueraa vy peteĩ ajaka py omoĩ vy omboguejy tetã kora rovai.

Jerusalém ha'e Tarso py Saulo ovaẽague

²⁶ Jerusalém py ovaẽ vy onhemoirũxe temimbo'e kuery mboae reve, teĩ ha'e kuery ha'e javive Jesus remimbo'e oikoa ndogueroviai vy okyje okuapy.

²⁷ Ha'e rã Barnabé ma apóstolo kuerya py ogueraa vy omombe'u porãmba tape rupi Senhor ojekuaa uka vy hexeve ijayvuague, ha'e ramo Damasco tetã py okyja py e'ỹ Jesus rery rupi ijayvuague.

²⁸ Ha'e rami rire Jerusalém py oiko ha'e kuery reve. Okyje reve'ỹ ijayvu oikovy Senhor rery rupi.

²⁹ Grego ayvu py ijayvu va'e kuery pe ayvu omombe'u ha'e ijayvu ete oikovy ramo ha'e kuery ojukaxe ete.

³⁰ Ha'e nunga irmão kuery oikuaa vy Cesaréia peve ogueraa, ha'e gui Tarso katy ju omondouka.*

Igreja pygua heta-etave ovyague

³¹ Ha'e rami rire Judéia ha'e javi rupi igreja kuery ikuai porã, Galiléia ha'e Samaria rupi guive.

* **9:30** Gálatas 1.15-24

Imbaraeteve oje'oivy Senhor renonde ojererokyjea rupi. Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ ombopy'a guaxu ramo heta-etave ovy.

Enéias omongueraa ague

³² Ha'e gui Pedro ma opa rupi oaxa ovy vy Lida tetã py ovaẽ iky'a e'ỹ va'e kuerya py.

³³ Ha'e py ma peteĩ ava oexa Enéias hery va'e. Ha'e va'e ma uguata va'e'ỹ vy oito ma'etỹ re ma tupa py itui.

³⁴ Ixupe Pedro aipoe'i:

— Enéias, Jesus Cristo nemonguera. Epu'ã ke ha'vy, emoĩ porã ju nderupa — he'i ramove opu'ã.

³⁵ Ha'e ramo Lida ha'e Saronã pygua kuery ha'e javi oexa vy ojeko rerova Senhor re.

Dorcas omboetea jevyague

³⁶ Jope tetã py ma oiko peteĩ temimbo'e kunha Tabita hery va'e, Dorcas he'ia. Ha'e va'e ma pavẽ oikuaa mba'emo porã anho ojapo ha'e mba'emo ome'ẽ va'ety oikoa.

³⁷ Ha'e va'e jave imba'eaxy vy omano. Ha'e gui hetekue ombojaupa ma rire ombouve ju inony opy ja'o'i yvate oĩ va'e py.

³⁸ Jope gui ma Lida py Pedro oĩa namombyry'i. Ha'e ramo ha'e py oĩa temimbo'e kuery oendu vy mokoĩ avakue omondouka “Jaa vyvoi ke orereve” he'i aguã.

³⁹ Ha'e nunga Pedro oendu vy oo ha'e kuery reve. Oo py ovaẽ ramo opy ja'o'i yvate oĩ va'e py ogueraa. Imeve'ỹ va'e kuery ha'e javi ombojere rei, ojae'o reve oexa uka ao puku ha'e tupyja Dorcas oikove teri reve ojapo va'ekue.

⁴⁰ Ha'e gui ma Pedro omoẽmba vy guenapy'ã re oĩ, ha'e vy onhembo'e. Ha'e gui ojere vy hetekue ituia katy ju oma'ẽ. Ha'e vy aipoe'i:

– Tabita, epu'ã ke – he'i. Ha'e ramo guexa oipe'a vy oexa Pedro, ha'e vy ovy oiny.

⁴¹ Ha'e ramo ipo re ojopy vy omopu'ã. Ha'e gui iky'a e'ỹ va'e ha'e imeve'ỹ va'e kuery oenoĩmba vy oexa uka oikove va'e.

⁴² Ha'e nunga Jope pygua kuery ha'e javi oikuaa vy heta ojerovia Senhor re.

⁴³ Jope py ma Pedro opyta are, ipirekue re omba'eapo va'e Simão hery va'e ro py.

10

Xondaro ruvixa Cornélio reko re ijayvuague

¹ Cesaréia tetã py peteĩ ava oiko Cornélio hery va'e, xondaro kuery Itália pygua ruvixa.

² Ha'e va'e ma Nhanderujete pe oiko ojererokyjea rupi, ngoo pygua kuery ha'e javi reve. Mba'emo ome'ẽ jepi ha'e py judeu kuery ikuai va'e pe, Nhanderujete pe onhembo'e riae guive.

³ Ha'e gui ma kuaray ojero'a'i jave peteĩ anjo Nhanderujetea guigua ojexa uka ixupe. Hexe onhemboja vy aipoe'i:

⁴ – Cornélio.

Ha'e ramo onhemondyi reve anjo re oma'ẽ vy oporandu:

– Mba'e tu, Senhor?

Anjo ombovai:

– Nhanderujete renonde ima'endu'aa renhembo'ea ha'e mba'emo reme'ẽ reikovya re.

⁵ Aỹ ma emondouka Jope tetã katy Simão Pedro hery va'e renoĩarã.

⁶ Ha'e va'e ma ye'ě yvýry oiko, ipirekue re omba'eapo va'e Simão ro py – he'i.

⁷ Hexeve anjo ijayvu va'ekue ojepe'a ramove oenoĩ mokoĩ guembiguai ha'e peteĩ xondaro Nhanderujete pe oiko va'e ixupe omba'eapo va'e regua.

⁸ Ha'e va'e kuery pe ha'e nungakue omombe'upa vy Jope tetã katy omondouka.

Pedro pe mba'emo ojexa ukaague

⁹ Ko'ě jevy tape rupi ha'e kuery oo vy tetã py ovaẽ rai'i ma oje'oivy jave, Pedro ma kuaray mbyte rire'i oo áry ojeupi onhembo'e aguã.

¹⁰ Inhembyayi vy okaruxea oendu. Ha'e gui tembi'u ojapoa rã oarõ jave ixupe ojexa uka peteĩ.

¹¹ Ha'e vy oexa yva ojepe'a rã, ha'e oguejy ouvvy peteĩ ajukue ramigua tuvixa va'e, yvy rami omboguejya ijapy irundyve re.

¹² Ha'e va'e áry ma opa marãgua mymba ikuai irundy ipy va'e, yvy rupi otyryry ha'e guyra oveve va'e.

¹³ Ha'e gui ixupe peteĩ ijayvu va'e aipoe'i:

– Pedro, epu'ã ke, ejuka ha'e he'u.

¹⁴ Pedro ombovai:

– Any teve Senhor, mba'eta ha'u va'e'ỹ teri ha'eve'ỹ va'e nhomongy'aarã – he'i.

¹⁵ Mokoĩguea ma ijayvu va'e aipoe'i:

– Nhanderujete oiky'a'o va'ekue pe “Ha'eve'ỹ va'e” 're eme – he'i.

¹⁶ Ha'e nunga mboapykue oiko rire ajukue ogueraa ju yva re.

Cornélio remimbou kuery Jope py ovaẽague

17 Pedro mba'emo ojexa uka va'ekue mba'erã paa ndoikuaai rei oiny jave avakue ovaẽ ma Cornélio ombou va'ekue. Simão ro re oporandu jogueruvy rire okẽ py opyta.

18 Onhenduka vy oporandu:

— Simão Pedro hery va'e pa oĩ? — he'i.

19 Ha'e rã Pedro ma mba'emo oexa va'ekue re teri oikuaa pota oiny reve Nhe'ẽ aipoe'i ixupe:

— Pe'i py mokoĩ ava ndereka va'e ikuai.

20 Epu'ã ha'vy, eguejy ha'e tereo ha'e kuery reve. Erovia e'ỹ eme, mba'eta xee ae ambou uka — he'i.

21 Ha'e gui avakue ikuaia py Pedro oguejy ma vy aipoe'i:

— Xee apy aĩ va'e ae pa xereka? Mba'e re tu peju?

22 Ha'e kuery ombovai:

— Xondaro ruvixa Cornélio ma ava heko porã ha'e Nhanderujete renonde ojererokyjea rupi oiko va'e, judeu kuery ha'e javi ima'endu'a porãa va'e guive. Ha'e va'e ae nerenoĩ uka, ngoo py re-vaẽ rã ndeayvu oendu aguã, anjo iky'a e'ỹ va'e aipoe'iague rami vy — he'i okuapy.

Pedro ijayvuague

23 Ha'e rami rã Pedro ma ha'e kuery omovaẽ ranhe, omoinge opy. Ko'ẽ jevy opu'ã vy oo ha'e kuery reve. Jope pygua irmão kuery regua oo avi hupive.

24 Ko'ẽ jevy Cesaréia py ovaẽmba. Cornélio oarõ vy omboatypa ma ra'e guetarã ha'e oirũ kuery oayvuve va'e.

25 Pedro ovaẽ ouvy rã Cornélio oẽ ovaexĩ aguã. Guenapy'ã re oĩ vy ombojerovia.

26 Ha'e ramo Pedro omopu'ã vy aipoe'i:

— Epu'ã katu, xee voi ma ava avi aiko — he'i.

²⁷ Hexeve ijayvu reve oike vy heta oexa ono'õ okuapy va'e.

²⁸ Ha'e vy ha'e kuery pe aipoe'i:

— Peẽ ma peikuaa porã rã ore judeu kuery amboaẽ regua re ronhemoirũ aguã nda'evei, nẽĩ ronhemboja aguã voi. Ha'e rami teĩ xevy pe Nhanderujete oikuaa uka avave pe “Nda'evei va'e” nẽĩ “Ha'eve'ỹ va'e” ro'e aguã nda'eveia.

²⁹ Ha'e nunga rupi xerenõ uka ramo aju “Nda'evei” ha'e e'ỹ re. Aỹ ma aporandu: Mba'erã pa xerenõ uka?

³⁰ Cornélio ombovai:

— Kova'e ára reve vy irundy ára ma ojapo guĩ rami jave xero py anhembo'e ainyague, kuaray ojero'a jave. Ha'e gui xerenonde ojexa uka peteĩ ava ijao rexakãmba va'e.

³¹ Ha'e va'e ma aipoe'i: “Cornélio, Nhanderujete renonde ma oendua renhembo'ea, ha'e mba'emo reme'ẽ reikovya re ima'endu'aa guive.

³² Emondouka ke Jope katy Simão Pedro hery va'e renoĩarã. Ha'e va'e ma ye'ẽ yvýry oiko, ipirekue re omba'eapo va'e Simão ro py”, he'i va'ekue.

³³ Ha'e ramo roenoĩ uka voi. Ha'eve vaipa rejuague. Aỹ ma apy roĩmba Nhanderujete renonde, ndevy Senhor omombe'u uka va'e ha'e javi roendu aguã — he'i.

³⁴ Ha'e ramo Pedro ijayvu vy aipoe'i:

— Aỹ ma aikuaa ma anhetẽ ae ra'e Nhanderujete peteĩ regua rive joegui oayvuve va'e e'ỹa.

³⁵ Ha'e rami 'rãgue py ha'e javive regua omonhemboja 'rã henonde ojererokyjea rupi ha'e ha'evea rami ikuai va'e.*

³⁶ Pova'e ayvu Nhanderuate ombou raka'e Israel kuery pe, Jesus Cristo re vy peteĩ rami nhanemoingo porã aguã. Mba'eta ha'e javi regua Senhor oiko.

³⁷ Peẽ avi peikuaa ayvu Judéia ha'e javi rupi oendua va'ekue, Galiléia gui ijypy va'ekue, nhomongaraia regua João omombe'u ma rire.

³⁸ Oendua Nhanderuate Jesus Nazaré pygua va'e ombopo'aka vy hexe Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ omoĩague. Ha'e ramo hexeve Nhanderuate oiko ramo opa rupi oiko vy mba'emo porã ojapo, nhomonguera guive anha kuery omoingo axya gui.

³⁹ Judeu yvy re ha'e Jerusalém tetã py mba'emo porã ojapo va'ekue ha'e javi ma ore roexapa. Ha'e gui ma yvyra re omoĩ vy ojukaa.

⁴⁰ Ha'e gui mboapy araa py Nhanderuate omboete ju, ha'e joupe oexa uka guive.

⁴¹ Heta va'e kuery ha'e javive pe'ỹ oexa uka, ha'e rã imombe'uarã Nhanderuate oiporavo va'ekue pe anho, ore kuery omanoague gui onhemboete ju ma rire hexeve rokaru ha'e roy'u va'ekue pe ae.

⁴² Orevy pe ma ayvu omombe'u uka heta va'e kuery pe, roikuaa uka aguã Nhanderuate omoĩague oikove va'e ha'e omano va'ekue re oikuaa pota va'erã.

⁴³ Hekorã re ae profeta kuery ha'e javi ijayvu raka'e. Ha'e vy omombe'u hery rupi omboguepaa 'rãa hexe ojerovia va'e ha'e javi ojejavyague.

* **10:35** Romanos 2.11; 1 Timóteo 2.4-6

Judeu e'ỹ va'e kuery re Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ oguejyague

⁴⁴ Ha'e nunga re Pedro ijayvu teri oiny jave ayvu re ojapyxaka okuapy va'e ha'e javive re Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ oguejy.

⁴⁵ Judeu e'ỹ va'e kuery pe voi Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ ome'ẽa ramo judeu regua ojerovia va'e Pedro rupive ou va'ekue onhemondyipa,

⁴⁶ mba'eta oendu okuapy ayvu mboae py ijayvu rã Nhanderuate omboetea rupi.

Ha'e ramo Pedro oporandu:

⁴⁷ — Amongue nda'u ojoko 'rã yy py kova'e kuery romongarai aguã? Mba'eta nhande rami avi kova'e kuery voi ojopy ra'e Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ — he'i.

⁴⁸ Ha'e rami vy Jesus Cristo rery rupi omongarai uka. Ha'e ramo ojerure ha'e kuery reve opytave ranhe aguã.

11

Pedro guekokue re ijayvuague

¹ Ha'e gui Judéia py apóstolo ha'e irmão kuery ikuai va'e oendu okuapy judeu e'ỹ va'e kuery voi Nhanderuate ayvu ogueroviaague.

² Ha'e gui Jerusalém py Pedro ovaẽ ramo jopire omboi ukaxe va'e regua ndojou porãi vy aipoe'i:

³ — Kore revaẽ va'e ty'y avakue opire omboi uka e'ỹ va'e ro py, ha'e kuery reve rekaru guive — he'i okuapy.

⁴ Ha'e ramo Pedro omombe'upa jypy'i guive jorire-rire oiko va'ekue. Ha'e vy aipoe'i:

⁵ — Xee ma Jope tetã py anhembo'e ainy jave, xeakanhy vy aexa peteĩ ajukue tuvixa va'e

ramigua oguejy ouvy rã. Ijapy irundyve re omboguejya yva gui. Ha'e vy xea'i py peve ou.

⁶ Ipy katy ama'ẽ vy aexa ipy irundy va'e yvy re ikuai va'e, mymba inharõ va'e, yvy rupi otyryry ha'e guyra oveve va'e.

⁷ Aendu avi peteĩ ayvu “Pedro, epu'ã ke, ejuka ha'e he'u”, he'i va'e xevy.

⁸ Ha'e ramo xee aipoa'e: “Any teve Senhor, mba'eta xejuru py oïke va'e'ỹ teri ha'eve'ỹ va'e nhomongy'aarã”, ha'e.

⁹ Teĩgue ju yva gui onhendu: “Nhanderuede oiky'a'o va'ekue pe 'Ha'eve'ỹ va'e' re eme”, he'i va'e.

¹⁰ Ha'e nunga ma mboapykue oiko, ha'e gui ha'e nunga ha'e javi ma yva re ju heraa.

¹¹ — Ha'e va'e jave ete'i oo roĩa py ovaẽ mboapy avakue. Ha'e va'e kuery ma Cesaréia gui omondouka pyre xerenõarã.

¹² Ha'e ramo xevy pe Nhe'ẽ ijayvu ha'e kuery reve aa aguã akyje e'ỹ re. Xerupive oo avi kova'e irmão kuery mboapy meme ikuai va'e. Ha'e gui ma ha'e va'e ava ro py rovaẽ.

¹³ Ha'e ramo orevy pe omombe'u ngoo py anjo hi'aĩ rã oexaague, ha'e ixupe aipoe'iague: “Emondouka amongue Jope katy, ha'e enõi uka Simão Pedro hery va'e.

¹⁴ Ha'e va'e ma ndevy omombe'u 'rã reo jepe aguã regua ayvu, ndee ha'e ndero pygua kuery ha'e javive reve”, he'iague.

¹⁵ Ha'e gui ma xeayvu ypy'i ramove Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ oguejy ha'e kuery re, jypy nhandere oguejyague rami ae.

¹⁶ Ha'e ramo xema'endu'a Senhor aipoe'iague re: “João ma anhetẽ yy py nhomongarai. Ha'e rã peẽ ma penemongaraia 'rã Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ reve”, he'iague re.

¹⁷ Ha'e rami py ha'e kuery pe avi Nhanderuete ombou Senhor Jesus re jajerovia ramo nhandevy ombouague rami. Ha'e rami rire mava'e tu xee aiko Nhanderuete pe “Nda'evei” ha'e aguã? – he'i.

¹⁸ Ha'e rami ijayvu rã ha'e kuery oendu vy nda'ivaivei. Ha'e vy Nhanderuete oguero'vy'a vy aipoe'i:

– Ha'e rami vy ta'vy judeu e'ỹ va'e kuery pe voi teve Nhanderuete ome'ẽ ojeko rerova vy tekove ojopy aguã – he'i okuapy.

*Antioquia py temimbo'e kuery pe “Cristo pega”
'eaague*

¹⁹ Estêvão ojukaa rire oaĩmba va'ekue ma opa rupi oje'oi, Fenícia, Chipre ha'e Antioquia peve. Judeu kuery regua pe anho ranhe omombe'u ayvu.

²⁰ Ha'e gui ha'e kuery regua Chipre ha'e Cirene guigua ma Antioquia tetã py ovaẽ vy grego kuery pe voi omombe'u ayvu porã Senhor Jesus regua.

²¹ Ha'e kuery re Senhor po'akaa oĩ ramo heta ojerovia vy ojeko rerova Senhor re.

²² Ha'e nunga ma Jerusalém py igreja kuery ikuai va'e pe omombe'ua. Ha'e rami rã Antioquia katy omondouka Barnabé.

²³ Ha'e va'e ma ha'e py ovaẽ vy Nhanderuete omboaxya rupi ikuai oexa vy ovy'a, ha'e kuery ha'e javi omongeta guive ipy'a mbaraete reve Senhor re ikuai aguã.

24 Mba'eta hexe Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ ha'e ojerovia etea anho oĩ ramo ava porayvu va'e oiko.* Ha'e ramo heta onhemboja Senhor re.

25 Ha'e gui Tarso katy ju Barnabé oo Saulo reka vy.

26 Ojou vy Antioquia py ogueru. Peteĩ ma'etỹ pukukue re ha'e pygua igreja kuery reve ikuai vy heta ombo'e. Antioquia py temimbo'e kuery ikuai va'e jypy'i oenoĩa Cristo pegua.

Karuai oiko va'erãa re Ágabo ijayvuague

27 Ha'e va'e jave py Antioquia py profeta kuery regua ou Jerusalém gui.

28 Peteĩ ha'e kuery regua Ágabo hery va'e opu'ã vy Nhe'ẽ gui omombe'u yvy jave re karuai oiko 'rãa. Ha'e nunga oiko ae ma huvixave Cláudio oĩ jave py.

29 Ha'e ramo temimbo'e kuery jogueroayvu okuapy mba'emo omondouka aguã Judéia py irmão kuery ikuai va'e pe. Peteĩ-teĩ ojoua'i rami 'rã omondouka oipytyvõ vy.

30 Ha'ekue rami ae ha'e kuery ojapo. Ha'e vy Barnabé ha'e Saulo po py ogueraa uka igreja re opena va'e kuery pe.

12

Huvixa Herodes apóstolo Tiago ha'e Pedro oguereko axyague

¹ Ha'e va'e jave py huvixave Herodes ojopy uka igreja kuery ikuai va'e regua oguereko axy aguã.

² Ha'e rami vy kyxe py ojuka uka João ryke'y Tiago.

* **11:24** Atos 4.36,37

³ Ha'e nunga judeu kuery ojou porã rei okuapya oikuaa vy oguereko axyve ju. Ha'e vy Pedro voi ojopy uka, ngaru mbojape imbovua revegua e'ỹ va'ea ára.

⁴ Ojopy uka vy ombo'a uka nhuã py. Xondaro kuery po py omboaxa opena aguã. Irundy aty ikuai xondaro kuery, peteĩ-teĩ aty irundy xondaro oguereko harõarã, Páscoa ára rire heta va'e kuery oendua py omboayvua aguã.

⁵ Ha'e rami py Pedro nhuã py oĩ, teĩ hexe igreja kuery ikuai va'e onhembo'e tema Nhanderuede pe.*

⁶ Pyávý huvixa Herodes omboayvu e'ỹ mbove'i, Pedro oke oupy mokoĩ xondaro mbyte, mokoĩ corrente py ojokuaague reve. Xondaro kuery mboae ma okẽ py ikuai nhuã oarõa py.

⁷ Ha'e gui peteĩ anjo Senhor-a guigua ou xapy'a ramo peteĩ hendy va'e omoexakãmba nhuã ropy rupi. Pedro re opoko vy omomyĩ. Ha'e vy aipoe'i:

— Epu'ã pojava — he'i ramove ojokuaague ho'apa ipo gui.

⁸ Anjo aipoe'i:

— Ejeku'a jokua ke, ha'e emoĩ ndepy regua. — Ha'ekue rami ojapo ramo aipoe'ive ju: — Emoĩ ndeao puku, ha'e eju xerakykue — he'i.

Nhuã gui Pedro oguenoẽa ague

⁹ Ha'e gui Pedro oẽ vy hakykue oo. Ndoikuaai ovy anhetẽ paa anjo opo py ojapo va'e, “Aexa ra'u rive po” he'i vy.

¹⁰ Xondaro ikuai va'e jypy ha'e mokoĩa ma oaxa vy ovaẽ jogueravy okẽ ferro guigua tetã katy oĩ va'e

* 12:5 Mateus 18.19,20

py. Ha'e va'e ma ha'e ae ojepe'a. Ha'e gui oẽ vy peteĩ tape rupi jogueraa. Oove'ia py anjo ojepe'a ixugui.

¹¹ Ha'e ramo mae ma Pedro oikuaa xapy'a vy aipoe'i:

– Aỹ ma aikuaa anhetẽ Senhor ombou ra'e ojea pygua anjo, Herodes po gui xereraa jepe aguã, ha'e judeu kuery ojapoxe va'e ha'e javi gui guive – he'i.

¹² Hexe oiko va'e re oikuaa pota vy onhembopy'a oo aguã João Marcos hery va'e xy Maria ro py. Ha'e py ma heta ikuai onhembo'e vy.

¹³ Kora rokẽ re ombota ramo ou peteĩ tembiguai kunha'i Rode hery va'e, mava'e paa oexa aguã.

¹⁴ Pedro ayvu oendu kuaa vy ovy'a vaipa vy hexarai omoinge aguã. Onha reve opy ojevvy Pedro okẽ py hi'aña omombe'u aguã.

¹⁵ Ha'e ramo ha'e kuery aipoe'i ixupe:

– Naneakã porãvei teve – he'i okuapy. Ha'e rami teĩ omombe'uve ha'e etea.

Ha'e ramo aipoe'i ju:

– Inhe'ẽ rive ri nhi'ã – he'i okuapy.

¹⁶ Ha'e ramia ja Pedro ombotave tema ho'amy. Ha'e ramo mae ma ha'e kuery oipe'a vy ha'e ri ty ra'ea oexa vy ndoikuaai rei okuapy.

¹⁷ Ha'e ramo opo py “Pekyrirĩ” he'ia rami ojapo vy omombe'u marã rami pa nhuã gui Senhor oguenoẽ ukaague. Ha'e vy aipoe'i:

– Pemombe'u ke Tiago pe, irmão kuery pe guive – he'i. Ha'e gui oẽ ju vy amboa katy oo.

¹⁸ Ko'ẽmba rã xondaro kuery nda'evei rei ikuai, mba'e pa Pedro re oikoague ndoikuaai vy.

¹⁹ Herodes oeka uka teĩ ndojoui. Ha'e rami vy nhuã rarõa kuery omboayvu ma vy ojuka ukapa.

Ha'e vy Judéia gui ma Cesaréia katy ju oo. Ha'e py oiko are.

Herodes omanoague

²⁰ Ha'e va'e jave Herodes joo rami e'ỹ ijayvu Tiro ha'e Sidom pygua kuery reve. Ha'e ramo oĩa py ha'e kuery oupa peteĩ rami ojexa uka aguã. Ha'e rami vy huvixa rembiguai Blasto pe onhepytyvõ uka rire ojerure okuapy peteĩ rami ju ikuai aguã re, mba'eta huvixa yvy rupi ho'u va'erã ojou vy.

²¹ Ha'e gui oa'angaague ára py Herodes omoĩ ao iporãve va'e. Tenda openaaty áry uguapy vy ijayvu ha'e kuery pe.

²² Ha'e ramo ha'e kuery ojapukai:

– Nhanderuete ae teve ijayvu, ava e'ỹ – he'i okuapy.

²³ Ha'e ramove anjo Senhor-a guigua omomba'eaxy huvixa, Nhanderuete nomboetei ramo. Haxo ho'upa rã omano.

²⁴ Ha'e gui Nhanderuete ayvu oenduave tema opa rupi, ha'e ojerovia va'e kuery hetave ovy.*

²⁵ Barnabé ha'e Saulo ma ojapo 'rã va'ekue ojapopa ma vy ojevy ju Jerusalém gui. Ngupive ogueraa avi João Marcos hery va'e.

13

Jypy'i Barnabé ha'e Saulo ayvu mombe'ua rupi uguataague

¹ Antioquia pygua igreja kuery regua ikuai profeta ha'e nhombo'ea kuery: Barnabé, Simeão Níger hery va'e, Cirene pygua Lúcio, huvixave Herodes ryvy ranga Manaém ha'e Saulo.

* 12:24 1 Pedro 1.24,25

² Ha'e kuery ma Senhor pe okaru e'ỹ re ikuai ramo Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ aipoe'i:

— Peiporavo xevy Barnabé ha'e Saulo, xee aenoĩague rami ha'e kuery omba'eapo aguã — he'i.*

³ Ha'e ramo okaru e'ỹ re onhembo'e okuapy ranhe. Ha'e gui ha'e kuery áry opo omoĩ reve omondouka.

Onhembo'e vaikue va'e Elimas reko re ijayvua

⁴ Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ omondouka ramo Selêucia peve ranhe oo. Ha'e gui yy rupi oje'oi Chipre katy.

⁵ Salamina py ovaẽ vy Nhanderuete ayvu omombe'u judeu kuery onhembo'eaty ikuai va'e rupi. Ipytyvõarã ogueraa avi João.*

⁶ Ypa'ũ oaxapa vy Pafos tetã peve oo. Ha'e py oexa peteĩ judeu onhembo'e vaikue va'e profeta ramigua, Barjesus hery va'e.

⁷ Ha'e va'e ma huvixa Sérgio Paulo irũ oiko. Ha'e rã huvixa ma ava hi'arandu va'e. Ha'e rami vy Barnabé ha'e Saulo oenoĩ vy oendu porã pota Nhanderuete ayvu omombe'u rã.

⁸ Ha'e rami teĩ onhembo'e vaikue va'e Elimas hery va'e ojokoxe huvixa ojerovia e'ỹ aguã.

⁹ Ha'e gui Saulo Paulo avi hery va'e re ma Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ anho oĩ ramo oma'ẽ porã ranhe Elimas re. Ha'e vy aipoe'i:

¹⁰ — Anha ra'y, ndere ma renhombotavypa ha'e opa marã rei reiko aguã anho oĩ. Heko porã va'e re repu'ã rei. Nderepytu'ui ta ri ty'y Senhor reko amboae rami rei reikuaa ukaa gui?

* **13:2** Atos 9.15,16; Romanos 1.1 * **13:5** Apy João hery va'e ma Apóstolo João e'ỹ, ha'e rã João Marcos, Jesus rekokue ombopara va'erã va'e (versículos 13-15).

¹¹ Aỹ ma ndere Senhor omoĩ 'rã opo nderexavei aguã. Ha'e ramo mbovy ára rei ve'ỹ nderexavei 'rã kuaray – he'i. Ha'e ramove hexe ho'a yvyxĩ ramigua pytũ va'e. Ha'e ramo ojere-jere oikovy, oipota iyyva re imboguataarã.

¹² Mba'emo oiko va'e huvixa oexa vy oguerovia ayvu, Senhor re ombo'e rã oguerovy'a guive.

Jerusalém katy ju João Marcos ojevyague

¹³ Pafos gui ma Paulo yy rupi oo. Oirũ kuery reve oje'oi Panfília regua Perge tetã re. Ha'e rã João ma ha'e kuery gui oja'o vy Jerusalém katy ju ojevy.

¹⁴ Ha'e rã ha'e kuery ma Perge gui oove Pisídia regua Antioquia tetã peve, ha'e sábado ára py judeu kuery onhembo'eaty py oo vy uguapy.

¹⁵ Lei ha'e profeta ombopara va'ekue ogueroayvu-paa ma rire onhembo'eaty pygua ruvixa aipoe'i uka ha'e kuery pe:

– Xeryvy kuery, heta va'e kuery pemombaraete aguã regua ayvu pereko ri vy ke pemombe'u.

Antioquia py Paulo ayvu omombe'uague

¹⁶ Ha'e ramo Paulo opu'ã vy opo py ojapo “Pekyrirĩ” he'ia rami. Ha'e vy aipoe'i:

– Avakue Israel regua ha'e Nhanderujete renonde pejererokyjea rupi pendekuai avi va'e, pejapyxaka ke.

¹⁷ Nhande Israel kuery Ruete ma oiporavo raka'e nhaneramoĩ kuery, ha'e gui oyvy re'ỹ ikuai pukukue re omboetave, Egito yvy re. Ha'e gui opo'akaa rupi oguenoẽmba vy

¹⁸ quarenta ma'etỹ re tekoa e'ỹa py ikuai jave ogueropo'aka ha'e kuery reko vai.

¹⁹ Ha'e gui sete regua Canaã vyv re ikuai va'ekue omomba vy ijyvykue ome'ẽ ha'e kuery vyvrã,

²⁰ quatrocentos e cinqüenta ma'etỹ rai'i rire. Ha'e va'e rire omoĩ herekoarã kuery, profeta Samuel oikoa ára peve.

²¹ Ha'e gui nguvixaverã re ha'e kuery ojerure okuapy ramo Nhanderuate omoĩ uka Benjamim regua Quis ra'y Saul. Ha'e va'e ma quarenta ma'etỹ re oĩ.

²² Ha'e gui ma oipe'a vy hekovia Davi ju oiporavo huvixaverã. Ha'e va'e reko re ijayvu vy aipoe'i: “Jessé ra'y Davi ma ava xee ae rami ipy'a va'e ajou, xee aipota va'e ojavopa va'erã”, he'i va'ekue.

²³ Ha'e va'e ramymino kuery regua Nhanderuate ijayvuague rami vy omoingo Israel kuery reraa jepearã. Ha'e va'e ma Jesus.

²⁴ Ha'e va'e ojekuaa uka e'ỹ mbove João ranhe Israel kuery ha'e javive pe omombe'u oikovy jajeko rerova vy nhandemongarai uka aguã regua.

²⁵ Ha'e gui João ojapo 'rã va'ekue ojavopa ma vy aipoe'i: “Xee ma pexa'ãa ramigua e'ỹ. Ha'e rã xerakykue rima ou oiny peteĩ. Ha'e va'e gui ma xe'yvyĩ'i ete vy neĩ ipy regua amboi aguã voi nda'evei”, he'i va'ekue.

²⁶ – Ke'y kuery Abraão ramymino kuery ha'e Nhanderuate renonde pejererokyjea rupi pen-dekuai va'e, nhandevy pe ae oikuaa uka ayvu jaa jepe aguã regua.

²⁷ Mba'eta Jerusalém pygua kuery nguvixa kuery reve ndoikuaai okuapy Jesus, neĩ profeta kuery nhombo'ea noendu kuaai guive, sábado ára nhavõ ogueroayvu teĩ, mba'eta ojuka uka raka'e Jesus, profeta kuery ijayvuague ojeupity aguã rami.

28 Neĩ peteĩ henda py ojapo vaiague ha'e kuery ndoikuaai va'eri huvixa Pilatos pe ojerure okuapy ojuka aguã re.

29 Hekorã ipara oiny va'e ojeupity aguã rami oguereko rire omboguejya yvyra gui, ha'e vy tuparã ojapo pyre py onhono porãa.

30 Ha'e rami teĩ omanoague gui Nhanderuate omboete ju.

31 Ha'e ramo mbovy ára re rei e'ỹ ojexa uka oikovy, Galiléia guive Jerusalém katy hexeve oje'oi va'ekue pe. Ha'e va'e kuery ma imombe'uarã ikuai heta va'e kuery pe.

32 Ha'e gui ore ju pëvy romombe'u ayvu porã Nhanderuate nhaneramoĩ kuery omoingo porã aguã re ijayvuague regua.

33 Ha'e kuery ramymino nhandekuai va'e pe Nhanderuate ojapo ha'e nungakue ha'e javi ojeupity aguã rami, Jesus omboete jevya py, mba'eta mokoña Salmo re ipara oña rami vy: “Ndee ma Xera'y, ange xee romoingo”, he'iague.*

34 Ha'e rami vy ae omanoague gui Nhanderuate omboete ju ivaipa e'ỹ aguã, aipoe'iague rami: “Pende vy pe ajapo 'rã Davi pe xeayvuague iky'a e'ỹ ha'e oguerovia pyrã ojeupity aguã rami.”*

35 Ha'e rami vy amboae Salmo py aipoe'i avi: “Nderejai 'rã neremimbo'e retekue Iky'a e'ỹ va'e ivaipa aguã”, he'i va'ekue.*

36 Mba'eta anhetẽ Nhanderuate oipotaa rami vy heta va'e kuery re Davi opena ma rire oke vy oo ngu kuery ooague py, ha'e ramo hetekue ivaipa.

* 13:33 Salmo 2.7 * 13:34 Isaiás 55.3 * 13:35 Salmo 16.10

37 Ha'e rã Nhanderuate omboete ju va'e retekue ma nda'ivaipai.

38 — Ha'e nunga rupi ke'y kuery, peikuaa pota, mba'eta pëvy pe romombe'u hexe vy jejavya omboguepaa aguã regua.

39 Hexe vy ma ha'e javive ojerovia va'e omboeko porãa 'rã opa mba'e vai gui. Ha'e rã Moisés lei oeja va'ekue rupi ma nanhanemboeko porãai 'rã.

40 Peikuaa pota ha'vy profeta kuery aipoe'iague pendere oiko e'ÿ aguã:

41 “Ma'ẽ ke, peẽ pejojoi rei va'e. Penhemondyi ha'e pekanhy, mba'eta pende'ára py xee ajapo 'rã mba'emo ndaperoviaí va'erã, pëvy omombe'ua teĩ”, he'iague.*

Sábado jevy py ayvu omombe'u aguã re ojerure okuapyague

42 Paulo ha'e Barnabé oẽ rã ojerure okuapy sábado jevy py ha'ekue rami ae ju ijayvu aguã.

43 Onhembo'eaty gui ono'õ va'ekue oopa rã judeu kuery ha'e judeu reko rami Nhanderuate pe ikuai va'e heta oje'oi Paulo ha'e Barnabé rakykue. Ha'e ramo omongeta Nhanderuate porayvua re riaa ikuai aguã.

Judeu e'ÿ va'e kuery pe ju Paulo ha'e Barnabé ayvu omombe'uague

44 Sábado jevy py tetã pygua ha'e javi rai ou Nhanderuate ayvu oendu aguã.

45 Ha'e rã judeu kuery ma heta ijaty va'e oexa vy ndojou porãi. Ha'e rami vy ijayvu vaikue, Paulo ayvu re ijayvu rei guive.

* 13:41 Habacuque 1.5

⁴⁶ Ha'e ramo Paulo ha'e Barnabé okyjea py e'ỹ ijayvu vy aipoe'i:

— Peẽ kuery pe ranhe ma romombe'u Nhan-deruete ayvu. Ha'e rã napenduxei vy pexa uka tekove marã e'ỹ pejopy aguã nda'eveia. Ha'e rami rã judeu e'ỹ va'e kuery ikuaia py ju 'rã roo.

⁴⁷ Mba'eta ha'e rami aguã rami ae Senhor oremoĩ. Ha'e vy aipoe'i: “Xee romoĩ judeu e'ỹ va'e kuery moexakãarã, yvy jave re ikuai va'e oo jepe aguã”, he'i va'ekue.*

⁴⁸ Ha'e rami ijayvu rã judeu e'ỹ va'e kuery oendu vy ovy'a okuapy, Senhor ayvu oguerovy'a guive. Tekove marã e'ỹ jopyarã oiporavo pyre ha'e javive oguerovia.

⁴⁹ Ha'e rami rã ha'e va'e yvy ha'e javi rupi oendupaa Senhor ayvu.

⁵⁰ Ha'e rami teĩ judeu kuery ombopoxy kunhague judeu reko rami ikuai va'e yvatekueve, tetã pygua ruvixa kuery guive. Ha'e rami vy omoingo axy Paulo ha'e Barnabé vy omoxẽ ovyvy gui.

⁵¹ Ha'e ramo ha'e kuery opy regua gui yvy ku'i oityity oikuaa uka aguã ha'e kuery oeja ma ovyva. Ha'e gui Icônio katy ju oje'oi.*

⁵² Ha'e rã temimbo'e kuery ikuai va'e ma opa mba'e py ovy'a tema okuapy Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ reve vy.

14

Icônio py Paulo ha'e Barnabé ovaẽague

¹ Icônio tetã py ma Paulo ha'e Barnabé ma judeu kuery onhembo'eaty py ovaẽ vy nhombo'e. Ha'e

* **13:47** Isaías 49.6 * **13:51** Lucas 10.10,11

ramo heta ikuai va'e oguerovia, judeu ha'e grego kuery guive.

² Ha'e rã judeu kuery oguerovia e'ỹ va'e ma omopu'ã rei judeu e'ỹ va'e kuery, ombopoxypa irmão kuery pe.

³ Ha'e ramive ma ikuai are ha'e py, okyjea py e'ỹ ijayvu Senhor gui. Ha'e rã Senhor ma ha'e kuery po py hexa pyrã ha'e nhomondyipaarã ojapo vy oikuaa uka ayvu nhomboaxya regua anhetãa.

⁴ Ha'e rami rire tetã pygua kuery oja'opa. Peteĩ regua oo judeu kuery re, ha'e rã amboae kuery ma apóstolo kuery re oje'oi.

⁵ Ha'e rami vy judeu e'ỹ va'e ha'e judeu kuery nguvixa kuery reve opu'ãmba rei okuapy ojojai reixe ha'e ita py ojapipa aguã.

⁶ Ha'e nunga ha'e kuery oikuaa vy ojava Licaônia regua Listra ha'e Derbe tetã katy, ha'e katy rai-rai'i ikuai va'e rupi voi.

⁷ Ha'e py ju omombe'u ayvu porã.

Listra py peteĩ uguata e'ỹ va'e omongueraague

⁸ Listra py uguapy oiny peteĩ ava ipy pirupa va'e, itui'i guive ndoguatai va'e, neĩ peteĩgue ma uguata va'e e'ỹ.

⁹ Ha'e va'e ava ma Paulo ayvu re ojapyxaka oiny ramo hexe oma'ẽ vy oexa okuera aguã ojerovia etea.

¹⁰ Ha'e rami vy ijayvu atã reve aipoe'i ixupe:

— Epu'ã ke ndepy re — he'i ramove opo reve opu'ã vy uguata.

¹¹ Heta va'e kuery Paulo ojapo va'e oexa vy ojapukai Licaônia ayvu py, aipoe'i:

– Nhanderuate kuery teve avakue rami ojeapo vy oguejy ra'e nhandea peve – he'i okuapy.

¹² Ha'e rami vy Barnabé pe “Júpiter”, ha'e rã Paulo pe ma “Mercúrio” he'i okuapy, mba'eta ijayvuve ramo.*

¹³ Ha'e Júpiter pegua sacerdote oĩ va'e ma ixupegua templo tetã kyvõ katy oĩ va'e gui ou vy tetã rokẽ katy ogueru vaka ha'e ngora yvoty guigua. Heta va'e kuery reve mymba ojukaxe ha'e kuery pe.

¹⁴ Ha'e nunga apóstolo kuery Barnabé ha'e Paulo oendu vy oao omondoro reve opo heta va'e kuery mbyte py. Ha'e vy ojapukai:

¹⁵ – Avakue, mba'e re tu guĩ ramigua pejapo ta? Ore voi ma ava peẽ ramigua. Pendua rami ae avi roendu. Ha'e rami vy pẽvy romombe'u ayvu porã guĩ ramigua ovare'ỹ va'e pejapoa gui pejeko rerova aguã Nhanderuate oikove va'e re. Ha'e va'e ae yva, yvy, ye'ẽ ha'e opa mba'e ikuai va'e apoare oiko.*

¹⁶ Ymagua kuery pe oeja raka'e peteĩ-teĩ regua ha'e kuery ae reko rami ikuai aguã.

¹⁷ Ha'e rami teĩ ikuaa ukaarã ndoeja e'ỹi guive, mba'eta pende vy pe ojapo porã vy yva gui ombou oky ha'e mba'emo hi'a aguã ára. Pekarú ha'e pende py'a py pevy'a aguã nomboatai – he'i.

¹⁸ Po rami ijayvu teĩ haxy ete py ojoko heta va'e kuery ha'e kuery pe mymba ojuka taa.

Paulo ita py ojapipaague

* **14:12** Júpiter ma ha'e kuery ruete ramigua yvateve va'e, ha'e rã Mercúrio ma tuete ramigua ijayvu kuaave va'e. * **14:15** Êxodo 20.11, Salmo 146.6

19 Ha'e rami jave Antioquia ha'e Icônio gui judeu kuery ou vy ombopoxypa heta va'e kuery. Ha'e rami vy Paulo ojaipya okuapy ita py. Ombotyryry heravy tetã gui mombyry'i, "Omano ma po" he'i vy.

20 Ha'e gui temimbo'e kuery ombojere rei ramo opu'ã, ojevy ju tetã py.

Ko'ẽ jeyv Barnabé reve Derbe katy oo.

21 Ha'e va'e tetã py ayvu porã omombe'u vy heta ojou temimbo'erã. Ha'e gui ma Listra, Icônio ha'e Antioquia katy ju ojevy.

22 Temimbo'e ikuai va'e ombopy'a guaxu ovy vy omongeta ojeroviaa rupi riae ikuai aguã.

— Jaiko axy vy 'rãe jaike Nhanderete pegua po'akaa py — he'i.*

23 Peteĩ-teĩ igreja rupi okaru e'ỹ re onhembo'e rire oiporavo igreja re opena va'erã. Ha'e Senhor re ojerovia va'e kuery ma omboaxa ovy ipo py.

24 Pisídia yvy oaxa vy Panfília katy ju jogueraa.

25 Perge py ayvu porã omombe'u rire ogejy jogueravy Atália katy.

26 Ha'e gui yy rupi oo Antioquia katy, mba'eta ha'e py Nhanderete po py jypy'i omboaxaa va'ekue mba'emo ojapo 'rã va'ekue ojapo aguã.†

27 Ha'e py ovaẽ vy omboatypa igreja kuery, ha'e omombe'u uguataa rupi Nhanderete ojapo va'ekue ha'e javi, ha'e okẽ judeu e'ỹ va'e kuery ojerovia aguã regua oipe'aague guive.

* **14:22** 2 Timóteo 3.10-12; 1 Pedro 4.12-14 † **14:26** Mokoĩ henda py oĩ raka'e tetã Antioquia hery va'e. Apy omombe'u va'e ma Síria regua, igreja kuery ikuai. Ha'e rã capítulo 13, ha'e 14.21 py ijayvua ma Pisídia regua.

28 Mbovy ára rei e'ỹ ikuai ha'e py temimbo'e kuery reve.

15

Judeu e'ỹ va'e kuery joo rami e'ỹ-e'ỹ ijayvu okuapyague

¹ Ha'e gui ma Judéia gui amongue ou vy ombo'e po rami irmão kuery:

— Orerekorã Moisés oejaague rami vy pendepire napemboi ukai ri vy ndapeo jepei 'rã — he'i okuapy.

² Ha'e rami rã ha'e kuery reve Paulo ha'e Barnabé joo rami e'ỹ-e'ỹ ijayvu ramo jogueroayvu Jerusalém katy ha'e va'e mokoĩ oo aguã amboae kuery ha'e pygua reve, apóstolo ha'e igreja re opena va'e kuery pe oikuaa pota uka aguã ha'e nunga re.*

³ Ha'e rami vy igreja kuery omondouka vy mombyry'i peve omoirũ heravy. Ha'e ramo Fenícia ha'e Samaria rupi oaxa vy judeu e'ỹ va'e ojeko rerovaague omombe'u oje'oivy. Ha'e rami rã irmão kuery ha'e javive oendu vy ovy'a vaipa.

⁴ Jerusalém py ovaẽ ramo igreja kuery omovaẽ porã'i, apóstolo ha'e opena va'e kuery reve. Ha'e ramo omombe'upa uguataa rupi Nhanderuede ojapo va'ekue.

⁵ Ha'e rã amongue fariseu regua Jesus re ojerovia va'e ma opu'ã vy aipoe'i:

— Ojerovia va'e kuery ma opire omboi uka ramo 'rãe ha'eve, ha'e nhambo'e avi 'rã lei Moisés oeja va'ekue rami ikuai aguã — he'i okuapy.

* 15:2 Gálatas 2.1-5; 5.1-6

Jerusalém py opena va'e kuery nhomboatyague

⁶ Ha'e ramo apóstolo ha'e igreja re opena va'e kuery nhomboaty okuapy ha'e nunga re oikuaa pota aguã.

⁷ Joo rami e'ỹ-e'ỹ ijayvu ramo Pedro opu'ã vy aipoe'i:

— Irmão kuery, peẽ peikuaa yma Nhanderuite xeporavoague penembyte gui, judeu e'ỹ va'e kuery pe ayvu porã amombe'u rã oendu vy ojerovia aguã.*

⁸ Ha'e gui Nhanderuite nhande kuery pavẽ py'a re oĩa oikuaapa va'e vy ha'e kuery pe voi oikuaa uka ojou porãa, mba'eta ha'e kuery pe Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ ombou, nhandevy ombouague rami avi.

⁹ Nhande, neĩ ha'e kuery regua nanhander-ayvuvei joegui, mba'eta ha'e kuery ojerovia rã oiky'a'opa avi ipy'a.

¹⁰ Ha'vy aỹ, mba'e re tu Nhanderuite pe “Nda'evei” peje ri? Mba'eta temimbo'e kuery pembovoyixe pekuapy nhaneramoĩ kuery ndogueropo'akai va'ekue py, neĩ nhande voi ndajaropo'aka kuaai.*

¹¹ Ha'e rami 'rãgue py jarovia nhande voi Senhor Jesus nhanemboaxy ramo ae jaa jepea, ha'e kuery rami avi — he'i.

Tiago ijayvuague

¹² Ha'e gui ma heta va'e kuery ha'e javive okyrirĩ okuapy ojapyxaka aguã Barnabé ha'e

* **15:7** Atos 10.1-48 * **15:10** Ha'e kuery ombovoyixe temimbo'e kuery amboae regua, mba'eta oipota ha'e kuery voi ikuai judeu kuery rekorã oeja pyre rami.

Paulo omombe'u rã hexa pyrã ha'e nhomondyi-paarã ipo py Nhanderuete ojapo va'ekue, judeu e'ỹ va'e kuery tekoa rupi uguataa rupi.*

¹³ Ha'e kuery ijayvupa ma rire Tiago ju ijayvu. Ha'e vy aipoe'i:

— Irmão kuery, pejapyxaka xeayvu re.

¹⁴ Simão ranhe omombe'u kuri judeu e'ỹ va'e pe jypy'i Nhanderuete ojekuaa ukaague, ha'e kuery regua gui oiporavo aguã hery rupi ikuai va'erã.

¹⁵ Ha'e rami ae avi profeta kuery ayvu ipara oinya. Mba'eta aipoe'i:

¹⁶ “Ha'e nunga oiko ma rire ajevy vy ajapo ju 'rã Davi ro ho'apa va'ekue. Ho'aague gui ajapo jevy vy amoatyrõmba 'rã,†

¹⁷ amboae kuery voi oeka aguã Senhor, judeu e'ỹ va'e kuery xerery rupi aenoĩ va'e ha'e javi voi”,

¹⁸ he'i Senhor yma voi ha'e nunga kuaa ukaare.*

¹⁹ Ha'e nunga rupi xee aikuaa ramo nda'evei nhamoangeko rei aguã judeu e'ỹ va'e kuery Nhanderuete re ojeko rerova va'ekue.

²⁰ Ha'e kuery pe nhambopara 'rã onhemongy'a e'ỹ aguã mba'emo ra'angaa py, neĩ itavy reia py, ha'e ho'u e'ỹ aguã xo'o ojyryvipy vy ojuka pyre ro'okue neĩ huguykue.

²¹ Mba'eta yma guive Moisés ombopara va'ekue rupi ijayvu va'e ikuai ae tetã nhavõ rupi. Judeu kuery onhembo'eaty py voi sábado ára nhavõ ogueroayvua 'rã.*

* **15:12** Gálatas 1.18,19 † **15:16** “Ajapo ju 'rã Davi ro ho'apa va'ekue”, he'ia ma Davi ramymino Jesus nhandereraa jepearã ombou aguã re ijayvu vy. * **15:18** Amós 9.11-12 * **15:21** 1 Coríntios 9.19-22, 10.31-33

Antioquia katy ayvu ogueraa ukaa ague

²² Ha'e ramo apóstolo ha'e opena va'e kuery igreja ha'e javi reve ojou porã ha'e kuery regua avakue oiporavo ha'e omondouka aguã Antioquia tetã katy, Paulo ha'e Barnabé reve. Ha'e rami vy oiporavo Judas Barsabás 'epy va'e ha'e Silas, irmão kuery omboeteve va'e meme.

²³ Ha'e va'e kuery po py ogueraa uka po rami ombopara va'ekue: “Irmão kuery apóstolo ha'e igreja re opena va'e orekuai va'e, kova'e kuaxia rombopara irmão kuery judeu e'ỹ va'e regua, Antioquia, Síria ha'e Cilícia py pendekuai va'e pe. Pendevy roxarura.

²⁴ Roikuaa karamboae amongue romondouka ramo e'ỹ orembyte gui [oje'oi va'ekue] penemoingo eta reiague, ayvu py penemoangeko rei vy.

²⁵ Ha'e nunga rupi peteĩ rami roikuaa porã ma vy rojou porã amongue avakue roiporavo vy peẽ kuerya py rombou aguã orerembiayvu Barnabé ha'e Paulo reve.

²⁶ Ha'e va'e avakue ma nhande-Senhor Jesus Cristo rery káuxa ndojeayvuvei va'e.

²⁷ Ha'e rami vy Judas ha'e Silas rombou, peẽ kuery pe ha'e kuery ae omombe'u aguã ha'e nunga.

²⁸ Mba'eta Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ reve rojou porã amboae ramigua pẽvy ndorojapo ukai aguã, pova'e nunga anho:

²⁹ Penhemongy'a eme mba'emo ra'angaa pe ome'ẽ mbyre pe'ua py, neĩ huguykue, ha'e mymba ojyryvipy vy ojuka pyre ro'okue, ha'e pendetavy rei eme guive. Ha'e nunga gui pejejoko vy peiko porã 'rã. Tove tapendekuai porã.”

Kuaxia para ogueroayvu okuapyague

³⁰ Are'ỹ re omondouka pyre kuery ma Antioquia tetã py ovaẽ ma vy ha'e py ikuai va'e omboatypa vy ha'e kuery pe omboaxa kuaxia para.

³¹ Ha'e pygua kuery ogueroayvu vy ovy'a vaipa ombopy'a guaxu rã.

³² Judas ha'e Silas profeta ikuai va'e voi irmão kuery ombopy'a guaxu vy heta ayvu py omombaraete.

³³ Ha'e py ikuai are rire irmão kuery ombojevy uka porã'i ju imondoukaare kuerya katy.

³⁴ [Ha'e rã Silas ma ojou porã ha'e py ae opytave aguã.]

³⁵ Paulo ha'e Barnabé ma Antioquia py ikuai are vy nhombo'e ha'e omombe'u Senhor ayvu, heta ikuai va'e reve.

Barnabé gui Paulo oja'o rire mokoĩguea ma ayvu omombe'ua rupi uguataague

³⁶ Are'i ma rire Paulo aipoe'i Barnabé pe:

— Aỹ ma jajevy ke jaexa ju irmão kuery tetã ha'e javi rupi Senhor ayvu nhamombe'uague rupi, jaikuaa aguã marã rami pa ikuaia — he'i.

³⁷ Ha'e vy Barnabé ugueraaxe João Marcos hery va'e.

³⁸ Ha'e rã Paulo ma ndojou porã ugueraa aguã, Panfília py oĩa gui ojepe'a vy omba'eapoa rupi noipytyvõvei rire.*

³⁹ Ha'e rami py joo rami e'ỹ ijayvu vy oja'o joegui. Barnabé ma Marcos ugueraa vy yy rupi oo Chipre katy.

* **15:38** Atos 13.13

40 Ha'e rã Paulo ma oirũrã Silas oiporavo vy oo avi, Senhor po py irmão kuery omboaxa rire.

41 Ha'e vy Síria ha'e Cilícia rupi oaxa, omombaraete ovy igreja ikuai va'e ha'e javi.

16

Paulo Timóteo ngupive ogueraa ague

1 Ha'e gui Derbe py ovaẽ avi, ha'e gui Listra py ju. Ha'e py ma peteĩ temimbo'e oiko Timóteo hery va'e, judeu regua oguerovia va'e pi'a. Ha'e rã tuu ma grego.

2 Ha'e va'e re ma Listra ha'e Icônio pygua irmão kuery ima'endu'a porã.

3 Paulo oipota oo hupive. Ha'e vy ipire omboi ha'e katy'i rupi judeu kuery ikuai va'e re vy, mba'eta pavẽ oikuaa tuu grego oikoa.

4 Ha'e gui tetã ikuai va'e rupi oaxa vy irmão kuery pe omombe'u hekorã apóstolo ha'e opena va'e kuery Jerusalém py ikuai va'e ijayvuague.

5 Ha'e rami vy igreja kuery ikuai va'e imbaraeteve oje'oivy ojeroviaa py. Hetave ovy ko'ẽ nhavõ.

Trôade py peteĩ ava oexa ukaa ague

6 Ha'e gui ma Ásia py ma Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ ayvu nomombe'u ukai ramo Frígia-Galácia yvy rupi oje'oi.

7 Mísia py ovaẽ rai'i vy onhea'ã Bitínia katy oo aguã. Ha'e rami teĩ Jesus Nhe'ẽ nomondoukai.

8 Ha'e ramo Mísia rupi oaxa vy Trôade tetã py oguejy.

9 Pyávy Paulo pe peteĩ oexa ukaa, Macedônia pygua ava opu'ã ho'amy va'e. Ha'e va'e ma ojerure vy

– Tereo ke Macedônia katy orepytyvõ aguã – he'i.

¹⁰ Ha'e rami oexa ukaa rire roje'oi voi pota ha'e katy, mba'eta roikuaa ha'e kuery pe ayvu porã romombe'u aguã orerenoĩare Nhanderuede ae oikoa.*

Filipos py Paulo oiko jave Lídia ojeko me'ẽague

¹¹ Trõade gui yy rupi roo yvi Samotrácia katy, Ko'ẽ jevy ma Neápolis katy,

¹² ha'e gui ma Filipos katy ju roo.* Ha'e va'e tetã ma Macedônia regua pavẽ gui omboetevepy, ha'e Roma tetã gui ae openaa va'e. Ha'e py ma roiko are.

¹³ Sábado ára py tetã gui mombyry'i roo vy yakã rembe peve roguejy, ha'e py onhembo'eaty oĩa roikuaa vy. Ha'e vy roguapypa vy oreayvu roiny kunhague ijaty va'e reve.

¹⁴ Peteĩ kunha Lídia hery va'e ma ojapyxaka porã oiny oreayvua re. Ha'e va'e ma Tiatira guigua, ajukue púrpara guigua vendea, ha'e Nhanderuede renonde ojererokyjea rupi oiko va'e. Ha'e va'e py'a re Senhor ae omoĩ Paulo ijayvua re ojapyxaka pota aguã.

¹⁵ Ha'e rami vy onhemongarai uka ngoo pygua kuery ha'e javi reve. Ha'e rami vy orevy pe ojerure vy aipoe'i:

– Senhor re ajeroviaa perovia vy ke pevaẽ ke xero py, ha'e py ae pepyta – he'i. Ha'e rami ijayvua ha'eve orevy.

* **16:10** “Oje'oi” he'i 'rãgue py “Roje'oi” he'i, mba'eta ha'e kuery rupive kova'e kuaxia mboparaa Lucas voi oo raka'e. * **16:12** Filipenses 1.1

Peteĩ kunha'i imba'ekuaa va'e gui nhe'ẽ vai oipe'aague

¹⁶ Onhembo'eaty katy roo jave peteĩ kunha'i ou orerovaexĩ nhe'ẽ vai gui imba'ekuaa va'e. Ha'e va'e ma omba'ekuaa rupi ongana vaipa oikovy opatõ kuery pe.

¹⁷ Ha'e va'e ma Paulo ha'e ore kuery rakykue oo vy ojapukai reve aipoe'i 'rã:

— Peva'e avakue ma Nhanderuete Yvate ete va'e rembiguai, ha'e pẽvy omombe'u tape peo jepe aguã — he'i.

¹⁸ Ha'e ramigua mbovy ára rei e'ỹ oiko. Ha'e ramo Paulo noenduxevei vy ojere, ha'e aipoe'i nhe'ẽ vai pe:

— Jesus Cristo rery rupi aipoa'e: Ejepe'a ixugui — he'i ramove ojepe'a.

Paulo ha'e Silas oinupãmbaa rire nhuã py ombo'aa ague

¹⁹ Kunha'i patõ kuery ma nonganaveia oexa vy ojopy Paulo ha'e Silas, ha'e vy tetã mbyte py ogueraa huvixa kuery renonde.

²⁰ Huvixa kuerya py ogueraa vy aipoe'i:

— Peva'e avakue ma judeu ikuai vy opa marã omoingo nhaneretã pygua kuery.

²¹ Mba'eta teko mboae re nhombo'e 'rã. Ha'e va'e rupi ma nhandekuai aguã nda'evei, mba'eta nhande ma Roma pygua regua — he'i.

²² Ha'e gui heta va'e kuery peteĩ rami opu'ãmba ha'e kuery re. Huvixa kuery voi ijao omondoropa vy oinupã uka vyvra po'i'i py.

²³ Ha'e gui oinupãmba rire omboty nhuã py, ha'e nhuã rarõa pe opena uka oẽ e'ỹ aguã.

²⁴ Ha'e va'e ma ha'e rami ijayvu rã oendu vy nhuã ropy apy py ogueraa, ha'e ipy voi omboty vyvra py.

²⁵ Pytũ mbyte jave ma Paulo ha'e Silas onhembo'e ha'e oporaei oiny Nhanderuete pe omboete vy.* Ha'e rã amboae kuery nhuã py ikuai avi va'e ma ojapyxaka okuapy.

²⁶ Ha'e rami jave vyv oryryi xapy'a vy omongu'epa nhuã yta. Ha'e ramo okẽ ikuai va'e ojepe'apa, ha'e javive gui oipa ojokuaague.

Nhuã rarõa ojeko me'ẽague

²⁷ Nhuã rarõa omyĩ vy nhuã rokẽ ojepe'a rã oexa vy oekyi kyxe ojejuka aguã, “Nhuã py ikuai va'ekue oẽmba ra'e ma po” he'i vy.

²⁸ Ha'e ramo Paulo ojapukai vy aipoe'i:

— Mba'eve ejapo eme ndejee, apy roĩ pavẽ — he'i.

²⁹ Ha'e ramo nhuã rarõa tataendy re ojerure vy oike pojava ovy. Oryryipa reve Paulo ha'e Silas renonde oĩ guenapy'ã re.

³⁰ Ha'e gui oka py ogueru vy aipoe'i:

— Avakue, mba'e tu ajapo 'rã aa jepe aguã?

³¹ Ombovai:

— Ejerovia Senhor Jesus re. Ha'e vy 'rã reo jepe, ndee ha'e ndero pygua kuery — he'i.

³² Ixupe omombe'u Nhanderuete ayvu, hoo pygua kuery ha'e javive pe guive.

³³ Ha'e va'e hora-ve pyávy ha'e kuery re opena porã vy ojai oinupãague. Ha'e rire'ive onhemongarai uka, ha'e hoo pygua kuery ha'e javive reve.

³⁴ Ha'e gui ma ngoo py ae ogueraa vy omongaru. Ngoo pygua kuery ha'e javi reve ovy'a ete okuapy Nhanderuete re ojerovia vy.

* **16:25** 1 Tessalonicenses 5.16-18; Tiago 1.2-4

Nhuã gui Paulo ha'e Silas opoia ague

³⁵ Ko'ẽmba jave huvixa kuery ombou guembiguai “Pepoi peva'e avakue” he'i aguã.

³⁶ Ha'e ramo nhuã rarõa omboaxa pova'e ayvu Paulo pe:

— Huvixa kuery pendepoi uka kuri. Ha'e rã peẽmba aỹ, tapeo porã — he'i.

³⁷ Ha'e ramo Paulo aipoe'i ha'e kuery pe:

— Ha'e rami avi mba'eve rojapo vaiague re'ỹ orenupãmba pavẽ oexaa py, nhuã py orembo'a uka guive, Roma pygua regua roiko va'eri. Aỹ ma nhemi rupi ju orepoi uka ta? Ha'e rami nda'evei. Ha'e rami 'rãgue py tou ha'e kuery ae torepoi — he'i.

³⁸ Ha'e nunga tembiguai kuery oendu vy oo omombe'u huvixa kuery pe. Ha'e va'e kuery ma Roma pygua regua oikoa oikuaa vy okyjepa.*

³⁹ Ha'e rami vy Paulo kuerya py jogueru vy ijayvu porã'i. Nhuã gui oguenoẽ vy ojerure tetã gui ojepe'a aguã.

⁴⁰ Ha'e ramo nhuã gui oẽ ma vy Lídia ro py ranhe ovaẽ. Irmão kuery oexa vy omombaraetepa. Ha'e gui ma oje'oi.

17

Tessalônica py Paulo ha'e Silas ovaẽague

¹ Anfípolis ha'e Apolônia rupi oaxa vy ovaẽ Tessalônica tetã py.* Ha'e py ma oĩ judeu kuery onhembo'eaty.

* **16:38** Atos 22.25-29 * **17:1** 1 Tessalonicenses 1.1; 2.13,14

² Paulo gueko rami vy oo ha'e kuery nhomboatya py. Mboapy sábadó re ha'e kuery reve ijayvu oikovy ipara re oĩa re.

³ Nhombo'e vy omombe'u porã. Ha'e vy aipoe'i:

– Cristo omanoague gui onhemboete jevy aguã rami oiko va'ekue. Jesus pẽvy amombe'u va'e ae ma Cristo – he'i.

⁴ Ha'e va'e kuery regua amongue oguerovia vy onhemoirũ Paulo ha'e Silas re. Grego kuery heta avi Nhanderujete pe ikuai, kunhague omboetevepy voi.

⁵ Ha'e rã judeu kuery ma nda'ija'ei vy ojou avakue heko vai va'e. Ha'e vy omono'õ reta vy opa marã rei nhomoingo tetã rupi. Jasom ropy oikepa, teta mbyte katy Paulo kuery ogueraaxe vy.

⁶ Ha'e rami teĩ ndojoui vy huvixa kuerya py ogueraa Jasom ae, amongue irmãõ kuery reve. Ha'e vy aipoe'i:

– Kova'e kuery ma yvy jave re ikuai va'e moingo eta reia, ha'e gui apy ju rima ovaẽ ra'e.

⁷ Ha'e gui Jasom ma ngoo py omovaẽ. Ha'e va'e kuery ha'e javive César ayvu rami e'ỹ ikuai, Jesus pe anho “Huvixave” he'i okuapy.

⁸ Ha'e nunga ayvu heta va'e ha'e huvixa kuery oendu vy ipoxypa.

⁹ Ha'e rami teĩ Jasom ha'e amboae kuery gui peráta ojopy rire opoi ju.

Beréia py Paulo ha'e Silas ovaẽague

¹⁰ Ha'e rire'i pyavyve irmãõ kuery ma Beréia tetã katy ju omondouka Paulo ha'e Silas. Ha'e py ovaẽ ma vy judeu kuery onhembo'eaty oĩ va'e katy jogueraa.

¹¹ Ha'e gui Beréia pygua kuery ma Tessalônica pygua gui hi'aranduve va'e vy ojapyxaka porã ayvu re oenduxe vy. Ko'ẽ nhavõ ipara oĩa re oikuaa pota guive, oikuaa aguã oendu va'ekue anhetê paa.

¹² Ha'e rami vy heta ojerovia, grego regua kunhague omboetevepy, ha'e avakue mbovy e'ỹ avi.

¹³ Ha'e rami rã judeu kuery Tessalônica pygua ma Beréia py avi ri ty ra'e Nhanderuete ayvu Paulo omombe'ua oikuaa vy ha'e py ju oje'oi nhombopoxy ha'e nhomopu'ãmba rei aguã.

¹⁴ Ha'e ramo irmão kuery ojou porã Paulo omondouka voi aguã ye'ẽ rembe peve. Ha'e rã Silas ha'e Timóteo ma opytave ranhe ha'e py.

¹⁵ Paulo re opena va'e kuery ma Atenas peve ogueraa. Ha'e kuery ojevvy vy Paulo ijayvuague ogueraa Silas ha'e Timóteo pe, oĩa py ha'e kuery ou voi aguã.

Atenas tetã py Paulo ijayvuague

¹⁶ Atenas tetã py Paulo oirũ kuery oarõ jave tetã rupi mba'emo ra'angaa anho oĩ rã oexa vy ndojou porãi vaipa.

¹⁷ Ha'e nunga rupi ijayvu oikovvy judeu kuery onhembo'eaty py, judeu ha'e judeu e'ỹ va'e Nhanderuete mboetea rupi ikuai va'e kuery reve. Ha'e rami avi ko'ẽ nhavõ tetã mbyte rupi ijayvu ha'e py ikuai va'e reve.

¹⁸ Ha'e gui amongue onhemo'arandu va'e epicureu ha'e estóico regua ijayvu hexeve. Joupe-upe oporandu:

— Mba'e he'i vy tu po rami ijayvu katu rei va'e? Tuuete mboae re teve ijayvu — he'i

okuapy, mba'eta Jesus reko omombe'u, onhemboete jevyague guive.

¹⁹ Ha'e rami vy ngupive ogueraa peteĩ henda Areópago hery va'e py. Ha'e vy aipoe'i:

– Aỹ ma roikuaaxe mba'e nunga pyau re pa renhombo'ea.

²⁰ Mba'eta remombe'u va'e ma ore kuery ndoroikuaai teri. Roikuaaxe mba'e 'rea pa ha'e nunga – he'i okuapy.

²¹ Mba'eta Atenas pygua kuery ha'e amboae regua ha'e py ikuai va'e voi amboae ramigua re ndoikuaa potai, mba'emo ipyauve va'e re rive ijayvu ha'e ojapyxaka okuapy.

²² Ha'e ramo Areópago mbyte py Paulo opu'ã vy aipoe'i:

– Atenas pygua avakue, xee aexa rã peẽ kuery pembojerovia etea rupi anho pendekuai.

²³ Mba'eta tetã rupi aaxa avy vy aexa mba'emo pembojerovia va'ety ikuai va'e. Peteĩ aexa avi pembojeroviaaty re ipara oiny “*Kova'e ma Nhanderuete jaikuaa e'ỹ va'e pegua*” he'ia va'e. Ha'e gui peikuaa vy e'ỹ pembojerovia va'e ae xee amombe'u porãve pẽvy.

²⁴ – Mba'eta Nhanderuete yvy ha'e yvy re opa mba'e ikuai va'e moingoare ma yva ha'e yvy re ipo'aka va'e vy oo avakue opo py ojapo va'ekue py noĩ,

²⁵ neĩ nhande kuery po py nanhaipytyvõi 'rã mba'eve py. Nhandegui mba'eve oipota va'e'ỹ, mba'eta nhande kuery ha'e javive pe ha'e ae ome'ẽ nhanderekoverã, nhandepytuẽrã ha'e opa mba'e jareko va'e.

²⁶ Peteĩ'i gui nhanemoingo raka'e opa marãgua yvy re nhandekuai va'erã. Yma voi oa'anga raka'e pa, ha'e mamó ete pa peteĩ-teĩ regua ikuai aguã,

²⁷ Nhanderüete jaeka aguã, ha'e jaeka ete vy jajou aguã. Ha'e rami avi nhandegui mombyry e'ỹ oiko,

²⁸ mba'eta hexe vy jaiko, nhamyĩ ha'e nhandekuai, peẽ kuery regua ijayvu kuaa va'e "Mba'eta ix-uguigua meme jaiko", he'ia rami.

²⁹ Ha'e gui Nhanderüete gui meme jaikoague jaikuaa vy jaikuaa avi mba'emo ouro guigua rami e'ỹ oikoa, neĩ prata ha'e ita gui avakue o'arandua rupi ha'e oikuaa rami ojapo va'ekue rami e'ỹ guive.

³⁰ — Ha'e gui ymave rupi jaikuaa vy e'ỹ mba'emo vai jajapoague re Nhanderüete nanhanembopagai. Ha'e rami teĩ aỹ ma oikuaa uka avakue opa rupi ikuai va'e ojeko rerova aguã.

³¹ Mba'eta oa'anga ma yvy re ikuai va'e ombopagapa aguã ára. Ha'evea rami 'rã ombopaga uka peteĩ ava omoĩ va'ekue pe. Ha'e va'e ma jaikuaa pavẽ aguã omanoague gui omboete ju — he'i.

Amongue ojojai rei, ha'e rã amboae kuery ma ogueroviaague

³² Omanoague gui Jesus onhemboeteague re Paulo ijayvu rã ha'e kuery oendu vy amongue ojojai rei. Ha'e rã amboae kuery ma

— Amboae ára ma emombe'uve ju pova'e nunga roenduve aguã — he'i okuapy.

³³ Ha'e ramo Paulo ojepe'a ha'e kuery mbyte gui.

³⁴ Ikuai avi amongue avakue oguerovia vy hexe onhemoirũ va'e. Ha'e kuery regua ma Areópago

pygua Dionísio, ha'e peteĩ kunha Dâmaris hery va'e. Ha'e va'e kuery reve ikuaive amboae kuery.

18

Corinto tetã py Paulo ovaẽague

¹ Ha'e va'e rire Atenas tetã gui Paulo oẽ vy Corinto katy ju oo.

² Ha'e py ma peteĩ judeu Ponto guigua oexa Áqüila hery va'e. Roma tetã gui huvixa Cláudio judeu kuery omoxẽmba ramo Itália gui oẽ vy Corinto py ovaẽ ramo'i va'ekue gua'yxy Priscila reve. Ha'e va'e kuery re Paulo onhemboja.*

³ Oo'i ipirekue guigua apoa rupi ikuai va'e meme ramo ha'e kuery reve Paulo opyta omba'eapoa py.

⁴ Ha'e gui sábado nhavõ ijayvu oikovy judeu kuery onhembo'eaty py. Judeu ha'e grego kuery pe omombe'u oikovy ayvu.

Jesus reko Paulo omombe'uague

⁵ Macedônia gui Silas ha'e Timóteo ovaẽ ma ramo Paulo nomba'eapovei, ayvu mombe'ua rupi anho oiko. Ha'e rami vy judeu kuery pe omombe'u oikovy Jesus ae Cristo oikoa.*

⁶ Ha'e rami teĩ ha'e kuery ijayvu vaikue reve opu'ãmba ramo Paulo oao ombojaity vy aipoe'i:

— Peneakã re ae toĩ penderuguy pemoẽ ukaague re pepaga aguã.* Xee ma ha'e nunga py ndaxepo ky'ai. Aỹ gui ma amboae regua kuery pe ju 'rã aa amombe'u — he'i.

* **18:2** 1 Coríntios 1.1-3; Romanos 16.3,4 * **18:5** 2 Coríntios 11.9

* **18:6** “Peneakã re ae toĩ penderuguy pemoẽ ukaague re pepaga aguã” he'ia ma ha'e kuery ae ndojereraa jepe ukaxei rire opaga aguã re ijayvu vy.

⁷ Ha'e gui ojepe'a vy peteĩ ava Tício Justo hery va'e ro py ovaẽ, judeu kuery onhembo'eaty yvy'iry oĩ va'ea py. Ha'e va'e ava ma Nhanderuete renonde ojererokyjea rupi oiko.

⁸ Ha'e gui onhembo'eaty pygua ruvixa Crispo hery va'e ma Senhor re ojerovia okuapy ngoo pygua kuery ha'e javi reve. Corinto pygua kuery voi ayvu oendu vy heta oguerovia vy onhemongarai uka.

⁹ Ha'e gui pyávy Senhor ojexa uka Paulo pe. Ha'e vy aipoe'i:

— Ekyje eme. Ha'e rami 'rãgue py ndeayvuve tema rekyrirĩ e'ỹ re,

¹⁰ mba'eta xee aiko ndereve. Avave rei ndere nopy'ãi 'rã mba'emo vai ojapo aguã, mba'eta kova'e tetã py heta areko xejeupe guarã — he'i.

¹¹ Ha'e ramo ha'e py ma peteĩ ma'etỹ ha'e mboapy meme jaxy re oiko. Nhombo'ea rupi oiko Nhanderuete ayvu re.

Huvixa Gálio renonde Paulo ojexa ukaague

¹² Acaia pygua huvixa Gálio oĩ jave py ma judeu kuery peteĩ rami opu'ã okuapy Paulo re. Nhombayvuaty py ogueraa vy

¹³ aipoe'i:

— Kova'e ava ma nhombo'e oikovvy lei re oĩa rami e'ỹ Nhanderuete omboetea aguã re — he'i okuapy.

¹⁴ Ha'e ramo Paulo ombovai ta jave huvixa Gálio aipoe'i judeu kuery pe:

— Judeu kuery, mba'emo vai ete, e'ỹ vy jójukaague, mba'emo nda'evei ete va'e re pen-deayvu va'e rire ha'eve 'rãgue xee aikuaa pota aguã.

15 Ha'e rã ayvukue, tery ha'e pēvygua lei re ri pendeayvu ta vy peikuaa pota peẽ ae ha'e nunga re. Xee ma ha'e nunga re ndaikuaa potai 'rã – he'i.

16 Ha'e rami vy nhomboayvuaty gui omoẽmba ju.

17 Ha'e ramo ha'e kuery ha'e javi ma judeu kuery onhembo'eaty pygua ruvixa Sóstenes ojopy vy oin-upãmba nhomboayvua kuery renonde. Ha'e rami teĩ Gálio ma ha'e nunga re voi ndoikuaa potai.

Mokoĩguea ayvu mombe'u vy ooague gui Paulo ojevyague

18 Ha'e py ma Paulo opytave ranhe heta ára. Ha'e va'e rire irmão kuerya gui oo vy Síria katy ju oguata. Ngupive ogueraa Priscila ha'e Áqüila. Ha'e rami e'ỹ mbove Cencreía py onhopĩ uka oakã, mba'emo ojapo aguã re onhemboayvuague ojaopopa ma rire.

19 Ha'e gui ma Éfeso tetã py ovaẽ oirũ kuery oeja aguã py. Ha'e rã ha'e ma judeu kuery onhembo'eaty py oike vy ha'e kuery pe omombe'u ayvu.

20 Ha'e kuery ojerure opytave aguã ha'e py, teĩ nda'evei.

21 Ha'e rã ha'e kuerya gui oo ta vy aipoe'i:

– Nhanderuete oipota ramo ajevy ju 'rã peẽ kuerya py – he'i. Ha'e gui kanoã py ojeupi vy oo ve Éfeso gui.

22 Cesaréia py ovaẽ vy oguejy vy Jerusalém tetã re oo. Ha'e pygua igreja pe oxarurapa ma vy Antioquia katy ju oguejy ovy.

23 Ha'e py ma oiko are rire oo ju. Galácia ha'e Frígia yvy rupi oaxa vy omombaraeteve ovy temimbo'e kuery ha'e javive.

Mboapykuea ayvu mombe'ua rupi Paulo oguata, ha'e Éfeso py Apolo ovaëague

²⁴ Ha'e va'e jave py Éfeso py ma peteĩ judeu ovaë, Alexandria tetã guigua Apolo hery va'e. Ha'e va'e ma ijayvu kuaa, ha'e ipara oikuaapa va'e,

²⁵ Senhor reko re ombo'e pyre. Ikyre'ỹ vy ijayvu Jesus reko re, ha'evea rami nhombo'e oikovy guive, João nhomongarai jave guare anho oikuaa va'eri.

²⁶ Ha'e rami ranhe okyjea py e'ỹ ijayvu judeu kuery onhembo'eaty py. Ha'e ijayvu rã Priscila ha'e Áqüila oendu vy ogueraa, ha'e vy ixupe omombe'u porãve Nhanderuate reko.*

²⁷ Acaia katy Apolo ooxe ramo irmão kuery omonhanima, temimbo'e kuery pe ombopara guive omoaë aguã. Ha'e py ovaë ma vy opa mba'e py oipytyvõ Nhanderuate omboaxy rã ojerovia va'e kuery,

²⁸ mba'eta ijayvu kuaa ete vy pavë oendua py ipo'aka judeu kuery re, mba'eta ipara oĩ va'e gui omombe'u vy oikuaa uka Jesus ae Cristo oikoa.

19

Éfeso py Paulo ovaëague

¹ Corinto tetã py Apolo oiko jave Paulo ma yvy rupi oguata vy Éfeso tetã py ovaë. Ha'e py ma amongue temimbo'e kuery ojou vy

² oporandu ha'e kuery pe:

— Peë kuery pa pejerovia ramo pendere ou Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ?

* **18:26** Efésios 1.1,2; 1 Coríntios 3.6-9

Ha'e kuery ombovai:

— Any, ore kuery ma noroendui ae Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ oiko va'ea — he'i okuapy.

³ Ha'e ramo Paulo oporandu ju:

— Marã rami ha'vy penhemongarai uka?

Ha'e kuery ombovai:

— João Batista nhomongaraia rami rima — he'i okuapy.

⁴ Paulo aipoe'i ha'e kuery pe:

— João ma ojeko rerova va'ekue omongarai vy heta va'e kuery pe ijayvu va'ekue araka'eve rã ou va'erã re ju ojerovia okuapy aguã. Ha'e va'e ma Jesus — he'i.*

⁵ Ha'e nunga ha'e kuery oendu vy onhemongarai ukapa Senhor Jesus rery rupi.

⁶ Ha'e kuery áry Paulo opo omoĩ ramo ha'e kuery re ou Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ. Ha'e ramo ayvu mboae py ijayvu, Nhe'ẽ guigua omombe'u guive.

⁷ Ha'e javi vy doze avakue ikuai.

Tirano nhombo'eaty py Paulo nhombo'eague

⁸ Ha'e gui ma judeu kuery onhembo'eaty py Paulo oo vy nhombo'e. Mboapy jaxy re okyjea py e'ỹ nhombo'e vy omombe'u oikovy Nhanderuete po'akaa.

⁹ Ha'e rã amongue ma ndogueroviai ha'e noenduxeĩ vy heta va'e kuery oendua py ijayvu vai okuapy Senhor reko re. Ha'e ramo ha'e kuerya gui Paulo oguerojepe'a temimbo'e kuery. Ha'e gui ma Tirano hery va'e nhombo'eaty py ju ombo'e oikovy ko'ẽ nhavõ.

* **19:4** Lucas 3.15,16

10 Mokoĩ ma'etỹ re nhombo'ea rami oiko ramo Ásia pygua kuery ha'e javi oendu Senhor ayvu, judeu ha'e grego kuery voi.

11 Paulo po py Nhanderuede mba'emo porã ete ojapo oikovy opo'akaa rupi.

12 Panhero ha'e avental Paulo oiporu va'ety ma imba'eaxy va'e ikuaia rupi heraa ramo okuerapa 'rã imba'eaxy gui, nhe'ẽ vai ikuai va'ekue voi ojepe'apa 'rã.

13 Ha'e gui amongue judeu kuery nhe'ẽ vai pe'aa rupi ikuai va'e ma onhea'anga Senhor Jesus rery rupi nhe'ẽ vai oipe'a aguã. Ha'e vy aipoe'i:

— Xee aipoe'ẽ pejepe'a aguã Jesus rery Paulo omombe'u va'e rupi — he'i.

14 Ha'e rami ojapo va'e ma peteĩ judeu sacerdote yvateve va'e Ceva hery va'e ra'y kuery, ha'e javi vy sete ikuai.

15 Ha'e rami rã ha'e kuery pe nhe'ẽ vai ombovai:

— Jesus ma xee aikuaa, Paulo guive. Ha'vy peẽ, mava'e tu peẽ? — he'i.

16 Ha'e rami vy ha'e kuery re nhe'ẽ vai onhemondea va'e opo vy ipo'aka ha'e kuery ha'e javive re. Opa marã oguereko axy ramo ipire rei ha'e ijaipa rei reve onhamba oo oĩa gui.

17 Ha'e nungakue Éfeso py ikuai va'e oendupa, judeu ha'e grego kuery. Ha'e rami vy ha'e javive ojererokyje vy omboete okuapy Senhor Jesus rery.

18 Oguerovia va'e kuery heta ou vy onhemombe'u. Mba'emo vai ojapoague omombe'upa.

19 Heta avi onhembo'e vaikue va'ekue okuaxia oguerupa vy oapypa pavẽ renonde. Kuaxia para

repykue re oikuaa pota vy cinqüenta mil ára repy oikuaa.

²⁰ Ha'e rami vy Senhor ayvu oenduave ha'e ipo'akave ovy.

Macedônia katy Paulo oirũ kuery omondoukaague

²¹ Ha'e nunga ha'e javi oiko rire Paulo onhem-bopy'a Macedônia ha'e Acaia rupi oaxa ma vy Jerusalém katy oo aguã. Mba'eta aipoe'i:

– Ha'e py aiko rire aexaxe avi Roma tetã pygua kuery – he'i.*

²² Mokoĩ opytyvõaty Timóteo ha'e Erasto omondouka Macedônia katy. Ha'e rã ha'e ma Ásia py ranhe opytave.

Demétrio nhomopu'ãmba reiague

²³ Ha'e va'e jave py heta opu'ã okuapy Senhor reko rami ikuai va'e re.

²⁴ Mba'eta peteĩ ava oiko ouro re omba'eapo va'ety Demétrio hery va'e, prata gui xyete ramigua Diana ra'angaa ojapo va'e. Ha'e nunga repykue gui hexeve omba'eapo va'e kuery oguerekopa.

²⁵ Ha'e gui guexeve omba'eapo va'e kuery omboatypa vy aipoe'i ha'e kuery pe:

– Avakue, peikuaa kova'e nunga gui jajoupaa.

²⁶ Pendu ha'e pexaa rami Éfeso tetã py ha'e Ásia yvy ha'e javi rupi rai'i Paulo nhombo'e vy heta ojapo mba'emo ra'angaa nombotevei aguã rami, mba'eta ijayvu avakue opo py ta'angaa ojapo va'ekue tuuete e'ỹ oikoa rami.

* **19:21** Romanos 1.13-15; 15.22-29

27 Ha'e nunga rupi nhaneremiapo re ndojerovi-aavei. Ha'e rami anho e'ỹ, nhandexyete Diana ipo'akapa va'e pegua templo eteve voi nomboetevei. Ha'e rami vy ombovaipa 'rã Ásia ha'e yvy jave re ikuai va'e omboete va'e yvatea – he'i.

28 Ha'e nunga ha'e kuery oendu vy ipoxypa, ha'e vy ojapuka-pukai:

– Éfeso pygua xyete Diana ma yvate ete – he'i okuapy.

29 Tetã ha'e javi rupi opa marã ojapura okuapy vy ono'õaty oĩ va'e katy oje'oi pavẽ. Ngupive ogueraa Paulo irũ kuery Gaio ha'e Aristarco, Macedônia gui ou va'ekue.

30 Paulo voi heta va'e kuery pe ojexa ukaxe teĩ temimbo'e kuery nomondoukai.

31 Ásia pygua huvixa kuery Paulo irũ ikuai vy ixupe ojerure uka avi ono'õaty py oo e'ỹ aguã.

32 Ono'õ va'e regua amongue ojapukai peteĩ rami, ha'e rã amboae kuery ma amboae rami ojapukai. Joo rami e'ỹ-e'ỹ ijaty va'e ikuai. Heta va'e kuery neĩ mba'erã pa ono'õmba okuapya ma ndoikuaai.

33 Ha'e ramo teta mbyte gui judeu kuery ogueru Alexandre, ha'e vy pavẽ renonde katy omoanha. Ha'e va'e ma ojapo opo py heta va'e kuery pe ijayvuxea rami.

34 Ha'e rami teĩ judeu oiko ra'ea ha'e kuery oikuaa vy peteĩ rami ojapukai okuapy mokoĩ hora re rãnda'u:

– Éfeso pygua xyete Diana ma yvate ete – he'i okuapy.

³⁵ Ha'e va'e tetã py oiko kuaxia mboparaaty. Ha'e va'e ma opu'ã vy omokyrirĩ heta va'e kuery. Ha'e vy aipoe'i:

— Avakue Éfeso pygua, pavẽ oikuaa ae ma Diana ipo'akapa va'e ra'angaa pegua templo re nhande Éfeso tetã pygua kuery nhapena va'ea, ha'e Júpiter-a gui ta'angaa ho'a va'ekue re guive.

³⁶ Ha'e nunga avave rei amboae rami ndoikuaai 'rã. Ha'e nunga rupi pekyrirĩ 'rãgue, mba'eve pejapo eme peikuaa pota porã e'ỹ re.

³⁷ Mba'eta peva'e avakue apy peru va'ekue ma templo mbovaipaa rupi e'ỹ ikuai, neĩ nhan-dexyete re voi nda'ijayvu vai guive.

³⁸ Xapy'a rei Demétrio ha'e hexeve omba'eapo va'e kuery ri amongue re ijayvu aguã oguereko ramo oa'angaa ae ma huvixa nhomboayvua kuery oikuaa pota aguã ára, joe pendeayvu aguã.

³⁹ Ha'e rã amboae ramigua re ri peikuaa potaxe ramo ma nhandomboaty aguã ára oa'anga pyre py 'rã jaikuaa pota.

⁴⁰ Mba'eta nhandevy pe voi nda'evei ange oiko va'ekue re ijayvua gui, nhapu'ãmba reiague rami omombe'ua rã. Mba'eta ha'e rami rã peteĩ henda py ma voi nanhamombe'u porã kuaai 'rã mba'erã pa nhandomboatyague — he'i. Ha'e rami ijayvu ma vy ijaty va'ekue omondoukapa ju.

20

Teĩgue ju Macedônia ha'e Grécia rupi Paulo oguataague

¹ Ha'e kuery opa marã ikuaia gui opytu'upa ma ramo Paulo oenoĩ uka temimbo'e kuery. Omombaraetea rupi ijayvu ma vy oipopyypa, ha'e gui oo Macedônia katy.

² Tekoa ikuai va'e rupi oaxa vy nhomongeta ha'e nhomombaraete ovy. Ha'e gui Grécia katy ju oo.

³ Ha'e py ma mboapy jaxy re oiko. Síria katy oo ta oikovy vy oendu judeu kuery hexe opu'ãmbaxea. Ha'e rami vy Macedônia rupi ju ojevy.

⁴ [Ásia peve] omoirũ va'e kuery ma pova'e: Beréia pygua Pirro ra'y Sópatro, Aristarco, Tessalônica pygua Secundo, Derbe pygua Gaio, ha'e gui Timóteo, Tíquico ha'e Ásia pygua Trófimo.

⁵ Ha'e va'e kuery ma orerenonde oje'oi, Trôade tetã py orerarõ aguã.

⁶ Ha'e gui ngaru mbojape imbovua revegua e'ÿa ára oaxa ma rire Filipos gui roo yy rupi. Ha'e gui peteĩ nhiruĩ araa py ma Trôade py rovaẽ ha'e kuery ikuaia py. Ha'e py ma peteĩ semana ropyta.

Trôade py Paulo nhombo'eague

⁷ Semana ijyppya ára py mbojape roipe'ã-pe'ã'i aguã ronhomboaty rã Paulo nhomongeta. Ko'ẽ jevy oove ta vy pytũ mbyte peve ijayvu.

⁸ Opy ronhomboatya py heta oĩ tataendy.

⁹ Ha'e py peteĩ kunumi oĩ Êutico hery va'e janela py oguapy oinya py. Ha'e va'e ma Paulo nda'ijayvupai ete ramo oke. Oke ete vy janela yvateve va'e gui ho'a yvy py. Ha'e gui he'õgue ojopya.

¹⁰ Ha'e ramo Paulo oguejy vy ojero'a hi'áry. Oikuavã vy aipoe'i:

— Penhemondyi eme, hekove oime teri — he'i.

11 Ojeupi ju vy oipe'ã mbojape, ha'e ho'u. Nhomongetave ju ko'ẽmba peve. Ha'e gui mae ma oo.

12 Ha'e rã kunumi va'e okuera jevy rã pavẽ oexa vy oguero'vy'a ete okuapy. Ha'e vy ogueraa ju okuapy oikove va'e.

Assôs gui Paulo oo vy Mileto py ovaẽague

13 Ore roove vy kanoã py roĩ, ha'e Assôs katy roo. Ha'e py roarõ Paulo yvy rupi ooa ja, ha'e rami aguã orevy ijayvu rire.

14 Assôs py orea py ju ovaẽ ma ramo orereve oĩ avi kanoã py, ha'e vy Mitilene katy ju roo.

15 Ha'e gui roove vy ko'ẽ jevy roaxa Quios ypa'ũ katy'i rupi. Are'ỹ'i re rovaẽ Samos py, ha'e ko'ẽ jevy Mileto py ju rovaẽ.

16 Mba'eta Paulo ijayvu ma voi Ásia yvy re ndopyta arexei vy Éfeso tetã py ovaẽ e'ỹ aguã re, mba'eta ojapura Pentecostes ára Jerusalém py oiko aguã, ha'eve ramo.

Mileto py Éfeso pygua igreja re opena va'e kuery omongetaague

17 Mileto tetã gui Paulo oenoĩ uka Éfeso pygua igreja re opena va'e kuery.

18 Oĩa py ovaẽmba ma ramo aipoe'i ha'e kuery pe:
— Peẽ peikuaa porã marã rami pa peẽ kuery reve aikoague Ásia py avaẽ ypya ára guive.

19 Mba'eta anhemboyvatevea rupi e'ỹ Senhor pe ete aiko xerexay ha'e aiko axya py, mba'eta judeu kuery xereko a'ã vy xemoingo axy ramo.

20 Ha'e rami teĩ xee ndajepe'ai romombaraetea rupi xeyvua gui. Ha'e nunga re rombo'e aikovy pavẽ oendua rupi, ha'e peteĩ-teĩ ro rupi guive.

21 Judeu ha'e grego kuery pe amombe'u aikovy Nhanderuate re ojeko rerova vy nhande-Senhor Jesus [Cristo] re ojerovia aguã.

22 — Aỹ ma xepy'a re aendu Jerusalém katy aaxea, ha'e py xere oiko va'erã ndaikuaai teĩ.

23 Mba'eta tetã nhavõ rupi xee aa rupi Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ oikuaa uka nhuã py xembotyha ha'e xemoingo axya 'rãa.

24 Ha'e rami teĩ mba'eve py xee naendui ajeayvua, ajapo 'rã va'ekue ajapopaxea anho. Ha'e va'e ma xerembiaporã Senhor Jesus gui ae ajopy va'ekue, Nhanderuate nhanemboaxya regua ayvu porã amombe'u aguã.

25 — Peẽ kuery mbyte Nhanderuate po'akaa re rombo'e aikovy rire teĩ aỹ ma aikuaa xerova ndapexavei ma 'rãa.

26 Ha'e nunga rupi kova'e ára xee anhemombe'u porã pẽvy: Xee ndaxepo ky'ai peẽ mava'eve ruguy py,

27 mba'eta peteĩgueve ndajep'e'ai Nhanderuate oipota va'e ha'e javi amombe'ua gui.

28 Pepena pendejee ae ha'e vexa'i kuery ha'e javi re, ha'e va'e kuery re opena va'erã Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ penemoĩ rire. Ha'e va'e ma Nhanderuate pegua igreja kuery nguguy py ae ojogua va'ekue.*

29 Xee aikuaa rã aa ma rire penembyte oiko 'rã guary kuery nhomondoropaarã, vexa'i kuery omboaxya rupi e'ỹ.

30 Peẽ kuery regua voi opu'ã 'rã avakue ha'eve e'ỹa rami nhombo'e va'e, ojee ae temimbo'e kuery oguerova aguã.

* **20:28** João 21.15-17; 1 Pedro 5.1-4

³¹ Ha'e nunga rupi peikuaa pota. Penema'endu'a mboapy ma'etỹ re xeayvu aikovyague re. Ara py ha'e pyávy ndapytu'ui xerexay reve peteĩ-teĩ romongetaa gui.

³² — Ha'e gui aỹ ma Senhor po py romboaxa, ayvu nhanemboaxya regua rupi vy penembaraete aguã, mba'eta ijayvu ma ipo'aka penemombaraete vy pendeivy guarã ome'ê aguã iky'a e'ỹ va'e kuery ha'e javi reve.

³³ Xee ma napenai va'ekue avave mba'e prata, ouro, neĩ ao re.

³⁴ Peẽ voi peikuaa xepo py ae ajouague xee ha'e xerevegua kuery roipota va'e.

³⁵ Opa mba'e py pẽvy aexa uka nhamba'eapo vy iporiaukue'i nhaipytyvõ aguã. Penema'endu'a Senhor Jesus ae aipoe'iague re: “Joupe mba'emo nname'ẽ vy javy'ave 'rã jajopya gui”, he'iague re.

Ha'e kuery reve Paulo onhembo'eague

³⁶ Ha'e rami Paulo ijayvupa ma vy guenapy'ã re oĩ, ha'e onhembo'e oiny ha'e kuery ha'e javi reve.

³⁷ Ha'e ramo ojae'o pavẽ. Oikuavã vy oayvupa.

³⁸ Ndovy'avei okuapy, “Xerova ndapexavei 'rã”, he'i rire. Ha'e vy omoirũ heravy kanoã ituia py peve.

21

Tiro tetã py Paulo ovaẽague

¹ Ha'e kuerya gui rojepe'a rire kanoã ajukue regua py roo. Roje'oi yvi vy Cós py rovaẽ. Ko'ẽ jevy Rodes py, ha'e gui ma Pátara py ju rovaẽ.

² Peteĩ kanoã Fenícia katy oo va'e rojou vy ha'e va'e py ju roĩ. Ha'e vy roove.

³ Chipre ypa'ũ oreaxua regua ojekuaa maa gui roeja vy Síria yvy katy ju roo. Ha'e gui ma Tiro tetã py rovaẽ, mba'eta ha'e py mba'emo omboguejya 'rã kanoã gui.

⁴ Ha'e py temimbo'e kuery rojou vy sete ára ropyta ha'e py. Ha'e va'e kuery ma Nhe'ẽ gui oikuaa vy Paulo pe ijayvu Jerusalém katy oo e'ỹ aguã.

⁵ Ha'e rami teĩ are'ỹ'i re rojepe'a vy roove ju. Ha'e kuery ha'e javive oremoirũ imondovy gua'yxy ha'e gua'y kuery reve. Tetã rovai roo vy ita ku'i reia py orerenapy'ã re roĩ vy ronhembo'e rokuapy ha'e py.

⁶ Ha'e gui peteĩ-teĩ rojopopyy ma vy roĩ ju kanoã py. Ha'e rã ha'e kuery ma ngoo katy ju ojeypa.

Cesaréia py Paulo ovaẽague

⁷ Ha'e gui Tiro tetã gui roove vy Ptolemaida py rovaẽ. Ha'e py ma roxarura irmão kuery ikuai va'e pe. Peteĩ ára orekuai ha'e kuery reve.

⁸ Ko'ẽ jevy rojepe'a vy Cesaréia katy roo. Ha'e py ma Filipe ro py rovaẽ vy ropyta hexeve. Ha'e va'e ma ayvu porã mombe'uarã sete omoĩ mbyre regua.

⁹ Ha'e ma irundy guajy omenda e'ỹ va'e oguereko, profeta meme ikuai.

¹⁰ Ha'e py orekuai are ma rire Judéia gui ou peteĩ profeta Ágabo hery va'e.

¹¹ Ha'e va'e ma orea py ovaẽ vy ojora Paulo ku'akuaa. Ha'e va'e py ma opy ha'e opo ojokua reve aipoe'i:

— Po rami Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ oikuaa uka: Nami judeu kuery Jerusalém pygua ojapo 'rã kova'e

ku'akuaa ja re, mba'eta omboaxa 'rã judeu e'ỹ va'e kuery po py – he'i.

¹² Ha'e va'e ayvu roendu vy ha'e py ikuai va'e ha'e javi reve Paulo pe rojerure rokuapy Jerusalém katy oo ve'ỹ aguã.

¹³ Ha'e ramo ombovai:

– Mba'e tu pejapo pejae'o ha'e xemokangy vy? Mba'eta xevy pe ma ha'evempa rei Senhor Jesus rery káuxa Jerusalém tetã py nhuã py aa ha'e amano aguã voi – he'i.

¹⁴ Ha'e rami rã ndorojokoi vy ropytu'u, ha'e vy – Tove toiko Senhor oipota va'e – ro'e.

¹⁵ Ha'e va'e rire roiko katupa ma vy Jerusalém katy roje'oi.

¹⁶ Temimbo'e kuery Cesaréia gui ou va'ekue regua oo avi orerupive. Ha'e va'e kuery ma pe-teĩ temimbo'e yma ogueraa avi Chipre py itui'i va'ekue Mnasom hery va'e, mba'eta ha'e va'e ma ngoo py oremovaẽ va'erã.

Jerusalém py Paulo ovaẽague

¹⁷ Jerusalém py rovaẽ ma ramo irmão kuery ovy'a reve oremovaẽ.

¹⁸ Ko'ẽ jevy orereve Tiago-a py Paulo oo oexa aguã. Igreja re opena va'e kuery ha'e javi ijaty ra'e.

¹⁹ Ha'e ramo Paulo oxarurapa ma vy omombe'u judeu e'ỹ va'e ikuaia rupi omba'eapo rã mba'emo Nhanderuate ojapoague ha'e javi.

²⁰ Ha'e nunga ha'e kuery oendu vy oguerovy'a okuapy Nhanderuate. Ha'e gui ma Paulo pe aipoe'i:

— Ha'e rami avi irmão, apy rexa nhi'ã heta ikuai judeu kuery regua ojerovia va'e. Ha'e va'e kuery ha'e javi ma lei re oĩa rami anho ikuai.

²¹ Ha'e kuery pe ma omombe'ua ma ndereko ramigua. Ha'e vy aipo'ea: “Amboae regua ikuaia rupi Paulo ombo'e judeu kuery Moisés ojapo uka va'ekue gui ojepe'a aguã re, gua'y kuery pĩre omboi e'ỹ, neĩ lei re oĩa rami ve'ỹ ikuai aguã”, 'ea ndereko ramigua rive omombe'u vy.

²² Ha'e rami rã mba'exa 'rã tu jajapo? Mba'eta ndee revaẽague oikuaa pavẽ 'rã.

²³ Ha'e nunga rupi ejapo oreayvu taa. Apy ore kuery regua ikuai irundy avakue onhemboayvugue ojapo aguã rami ikuai va'e.

²⁴ Ha'e va'e kuery reve tereo, ha'e ndee voi ejeky'a'o uka ha'e kuery reve, ha'e eme'ẽ ha'e kuery oakã onhopĩ uka aguã regua. Ha'e ramo 'rãe oikuaa pavẽ ndereko re ijayvugue anhetẽ e'ỹa, ha'e ndee voi lei re oĩa rami reiko avia.

²⁵ Ha'e rã judeu e'ỹ va'e regua ojerovia va'e pe ma oreayvu romondouka ae ma, ha'e kuery ho'u e'ỹ aguã mba'emo ra'angaa pe ojuka pyre, huguykue, neĩ mymba ojyryvipy pyre ro'okue, ha'e gui itavy rei e'ỹ aguã — he'i.

²⁶ Ha'e ramo Paulo ma ko'ẽ jevy avakue ogueraa vy ha'e kuery reve ojeky'a'o uka. Ha'e vy templo py oike vy omombe'u ojeky'a'oa ára raka'e pa opa 'rãa, ha'e peteĩ-teĩ rekovia mymba ome'ẽ aguã.*

* **21:26** Ha'e rami Paulo ojapo judeu kuery reko rami vy, pavẽ oikuaa aguã hekokue ramigua omombe'ua va'e anhetẽ e'ỹa (versículo 24), amongue ayvu porã oguerovia vy oo jepe aguã (1 Coríntios 9.19-22, 10.32,33).

Paulo ojopy okuapyague

²⁷ Sete araa opa ta ma jave judeu kuery Ásia gui ou va'ekue regua ma Paulo templo py oĩ rã oexa vy ombopoxy heta va'e kuery ha'e javi. Ha'e rami vy ojopy vy

²⁸ o japukai:

— Avakue Israel regua, orepityvõ ke! Kova'e ava ma opa rupi nhombo'e oikovy nhande kuery rovai guarã, lei ha'e kova'e oo rovai guive. Aỹ katuve ma grego kuery ogueroike kuri templo py. Ha'e rami py omongy'apa kova'e oo iky'a e'ỹ va'ekue — he'i okuapy.

²⁹ Ha'e rami ijayvu mba'eta oexa va'ekue Éfeso pygua Trófimo hexeve tetã py oĩ rã. Ha'e rami vy oexa'ã teĩ Paulo templo py ogueroikea re.

³⁰ Ha'e ramo tetã ha'e javi rupi heta va'e kuery opu'ãmba vy onhamba jogueruvy. Ha'e vy Paulo ojopy vy ombotyryry heravy templo ropy gui. Ha'e ramove ombotya vyvoi okẽ.

³¹ Ha'e kuery ojukaxe ete ramo xondaro ruvixa pe omombe'ua Jerusalém pygua kuery opu'ãmba okuapya.

³² Ha'e ramo ha'e va'e ogueru vyvoi xondaro kuery, huvixa vvyĩve va'e reve. Onhamba jogueruvy heta va'e kuery mbyte katy. Ha'e ramo huvixa ha'e xondaro kuery ovaẽ rã heta va'e kuery oexa vy opytu'upa Paulo oinupãa gui.

³³ Xondaro ruvixa ovaẽ vy ojopy Paulo, ha'e mokoĩ corrente py ojokua uka. Ha'e vy oporandu mava'e paa, ha'e mba'e pa ojapoague re.

³⁴ Heta va'e kuery regua amongue o japukai peteĩ rami, ha'e rã amboae kuery ma amboae rami

ojapukai. Joo rami e'ỹ-e'ỹ ojavukai rã anhetãa huvixa ndoikuaai vy xondaro kuery okeaty katy ju ogueraa uka Paulo.

³⁵ Tape pyrõ-pyrõa'i py ovaẽ vy xondaro kuery oupi heravy, heta va'e kuery jo'a rei ramo.

³⁶ Mba'eta heta va'e kuery hakykue katy gui ou vy ojavukai:

– Pejuka – he'i okuapy.

³⁷ Ha'e gui Paulo ogueroike ta ma jave aipoe'i huvixa pe:

– Ha'eve pa ndereve xeayvu aguã mba'emo re?

Ombovai:

– Ndee ri ty'y grego ayvu py ndeayvu kuaa va'e?

³⁸ Ndee e'ỹ teve Egito pygua yma renhomopu'ãmba va'ekue, ha'e tekoa e'ỹa katy quatro mil porojukaa reraa va'ekue? – he'i.

³⁹ Ha'e ramo Paulo ombovai:

– Xee ma judeu regua, Tarso tetã omboetepevy va'e pygua aiko Cilícia yvy re. Ha'e gui ndevy pe ajerure heta va'e kuery pe xeayvu aguã – he'i.

⁴⁰ – Ha'eve – he'i ma ramo Paulo opu'ã ho'amy tape pyrõ-pyrõa'i py. Opo py ojapo heta va'e kuery pe okyrirĩ aguã. Ha'e kuery okyrirĩmba rã hebraico ayvu py ijayvu vy aipoe'i:

22

Paulo guekokue omombe'uague

¹ – Ke'y kuery ha'e xeryvy kuery, pendu ke aỹ xerekokue amombe'u rã – he'i.

² Ha'e ramo hebraico ayvu py ijayvu rã ha'e kuery oendu vy okyrirĩ ete okuapy. Ha'e rã ijayvuve tema:

3 – Xee ma judeu, Cilícia regua Tarso tetã py xetui'i va'ekue. Ha'e gui kova'e tetã py ju xetuja. Apy Gamaliel remimbo'e aiko vy lei nhaneramoĩ kuery reko oĩa rami ete anhembo'e va'ekue. Nhanderuete pe aiko aguã re anho anhea'ã aikovy, aỹ peẽ kuery pendekuaia rami avi.

4 Amoiingo axy va'ekue Senhor reko rupi ikuai va'e, ajuka guive. Ajopy vy nhuã py amboty va'ekue, avakue ha'e kunhague.*

5 Ha'e nungakue sacerdote yvateve va'e ha'e nhomongeta va'ety ha'e javi oikuaa anhetã, mba'eta ha'e kuery gui ae kuaxia para araa karamboae nhanderyke'y kuery peguarã. Ha'e rami vy Damasco tetã katy ju aa, ha'e py ikuai va'e voi aipokuapa reve Jerusalém py aru aguã omoingo axya aguã.*

6 – Ha'e gui ma tape rupi aa ainy jave, Damasco py avaẽ rai'i avya py, kuaray mbyte rai'i jave, peteĩ hendy hatã va'e yva gui hexakã xapy'a xeyvýry rupi.

7 Ha'e ramo ha'a yvy rupi. Ha'e gui peteĩ ayvu aendu xevy aipoe'i va'e: “Saulo, Saulo, mba'e re tu xerereko axyxe ri?”

8 – Xee aporandu: “Mava'e tu ndee, Senhor?”

“Xee ma Jesus Nazaré pygua, ndee rereko axy rei va'e”, he'i xevy.

9 Xerevegua kuery ma hendy va'e oexa teĩ noendu kuaai xevy ijayvu va'e ayvu.

10 – Ha'e ramo xee aporandu: “Mba'e 'rã tu ajapo, Senhor?”

* 22:4 Atos 8.3 * 22:5 Atos 9.1-19

Ombovai: “Epu’ã ke, evaẽ Damasco py, mba’eta ha’e py ma omombe’ua ’rã ndevy ajapo uka va’e ha’e javi”, he’i.

¹¹ Ha’e va’e hendy va’e rexakã gui ndaexavei rã xerupive ikuai va’e xejyva re xereraa ramo avaẽ Damasco py.

¹² — Ha’e py oiko peteĩ ava Ananias hery va’e. Nhanderuede pe oiko lei re oĩa rami, ha’e ha’e pygua judeu kuery ha’e javi ima’endu’a porãa va’e.

¹³ Ha’e va’e ma ou xereka. Xeyvýry ovaẽ ma vy aipoe’i: “Irmão Saulo, exa ju ke”, he’i. Ha’e ramove aexa jevy vy ama’ẽ hexe.

¹⁴ — Ha’e ramo aipoe’ive ju: “Nhaneramoĩ kuery Ruete yma voi ndeporavo ha’e oipota va’e reikuaa aguã, Heko porã ete va’e rexa aguã, ha’e ayvu ijuru guigua ae rendu aguã.

¹⁵ Mba’eta ixupe reiko vy ha’e javi regua renonde remombe’u ’rã rexa ha’e rendu va’ekue.

¹⁶ Ha’e vy aỹ mba’e re tu remboare ta? Epu’ã ke, enhemongarai uka, ha’e ejeky’a’o uka rejeyavyague gui, hery rupi rejapukai vy”, he’i.

¹⁷ — Ha’e gui ma Jerusalém katy ajevvy ma rire templo py anhembo’e ainy jave aexa xapy’a karamboae peteĩ ojexa uka va’e.

¹⁸ Ha’e rami vy aexa xereve aipoe’i va’e: “Ndepojava ke, tereo voi Jerusalém gui, mba’eta ha’e kuery noenduxei ’rã xereko re ndeayvua”, he’i.

¹⁹ — Xee aipoa’e: “Ha’e rami teĩ Senhor, judeu kuery oikuaa porã xee nhuã py amboty va’ekuea ndere ojerovia va’e kuery, ha’e ha’e kuery onhembo’eaty ikuai va’e rupi voi ainupãmbaague.

²⁰ Ha’e gui xee voi aĩ karamboae ndeayvuu mombe’ua Estêvão ruguy moẽa kuery reve. Ha’e

nunga ajou porã vy ijukaa kuery ao aarõ va'ekue", ha'e.

²¹ — Ha'e rami teĩ aipoe'i xevy: “Tereo, mba'eta xee romondouka 'rã mombyry, judeu e'ỹ va'e ikuaia rupi”, he'i.

Roma pygua regua Paulo oiko ramo noinupãaiague

²² Pova'e ayvu omombe'u peve'i ha'e kuery ojapyxaka. Ha'e gui ma ojapukai vy aipoe'i okuapy:

— Peipe'a peva'e ava ko yvy gui, nda'evei oikove aguã — he'i okuapy.

²³ Ha'e kuery ojapukai reve ojegui capa omboipa, ha'e yvy ku'i omombo-mombo yvate katy.

²⁴ Ha'e ramo xondaro ruvixa aipoe'i Paulo ogueroikea aguã xondaro kuery okeaty py, ha'e oinupã reve omboayvu aguã, mba'e re pa hexe ijayvu okuapya oikuaa aguã.

²⁵ Ha'e gui ma ipire ra'ykue py ojokuaa rã Paulo aipoe'i huvixa yvyĩve va'e pe:

— Ha'evea rami ri ty'y peinupã Roma pygua regua peikuaa pota porã e'ỹ re? — he'i.

²⁶ Ha'e nunga huvixa oendu vy xondaro ruvixa yvateve va'ea py ju oo. Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— Mba'e tu rejapo ta? Mba'eta peva'e ava ma je Roma pygua regua — he'i.

²⁷ Ha'e rami rã xondaro ruvixa ou vy oporandu Paulo pe:

— Emombe'u xevy, ndee ma nhi'ã Roma pygua regua?

Ombovai:

— Xee ha'e aiko — he'i.

²⁸ Huvixa aipoe'i ixupe:

– Xee ma heta peráta apaga karamboae Roma pygua regua anhemoingo uka aguã.

Paulo ombovai:

– Ha'e rã xee ma ha'e pygua regua ae aiko – he'i.

²⁹ Ha'e ramove inupãarã ikuai va'ekue ojepe'apa. Huvixa eteve voi okyje Roma pygua regua ojokua uka rire.*

³⁰ Ko'ẽ jevy mba'e re pa judeu kuery hexe ijayvu rei okuapyague huvixa oikuaa porãvexe vy ojora uka. Ha'e gui omboaty ukapa sacerdote yvatekueve va'e ha'e nhomongeta va'ety kuery. Paulo ogueru ruka vy oexa uka ha'e kuery renonde.

23

Nhomongeta va'ety kuery renonde Paulo ojexa ukaague

¹ Ha'e gui nhomongeta va'ety kuery re Paulo oma'ẽ vy aipoe'i:

– Ke'y kuery, xee ma Nhanderuate renonde xepy'a ky'a e'ỹa rupi aiko opa mba'e py, aỹ peve – he'i.

² Ha'e ramo sacerdote yvateve va'e Ananias ma ijyvýry ikuai va'e pe oipete uka ijuru rupi.

³ Ha'e ramo Paulo aipoe'i ixupe:

– Nhanderuate nenupã avi 'rã, oo mbotya omoxiĩ mbyre rami rive reiko va'e.* Ndee ma upe py reguapy reiny lei re oĩa rami xemboayvu aguã, teĩ lei re oĩa rami e'ỹ ri ty'y xepete uka?

⁴ Ha'e ramo ijyvýry ikuai va'e aipoe'i:

* **22:29** Atos 16.35-39 * **23:3** Mateus 23.27,28

— Ndeayvu vai ri ty'y sacerdote yvateve va'e Nhanderuete omoĩ va'ekue re?

⁵ Paulo ombovai:

— Ke'y kuery, xee ndaikuaai kuri sacerdote yvateve va'e oikoa. Mba'eta ipara oiny: “Pendeayvu vai eme heta va'e kuery ruvixa re” — he'i.*

⁶ Ha'e gui ma Paulo oikuaa nhomongeta va'ety kuery regua amongue saduceu, ha'e rã amboae ma fariseu regua ikuaia. Ha'e rami vy ojapukai:

— Ke'y kuery, xee ma fariseu regua, ha'e fariseu ra'y aiko. Omano va'ekue omboetepa jevy rã guarã aarõ aikovy ramo ae xemboayvua — he'i.

⁷ Ha'e rami ijayvu ramo fariseu ha'e saduceu kuery joo rami e'ỹ-e'ỹ ijayvu. Mba'eta ijaty va'e kuery ma joo rami e'ỹ-e'ỹ oikuaa.

⁸ Mba'eta saduceu kuery ma oikuaa nonhemboete jevyavei 'rãa rami. Neĩ anjo, neĩ nhe'ẽ oikoa ha'e kuery ndogueroviai.* Ha'e rã fariseu kuery ma ha'e nunga ha'e javi oikoa oguerovia.

⁹ Ha'e rami py joo rami e'ỹ-e'ỹ ijayvu. Ha'e gui lei re nhombo'e va'ety fariseu regua opuã vy ijayvu atã:

— Ore ma mba'eve ndoroikuaai kova'e ava ojapo vaiague. Xapy'a rei nhe'ẽ e'ỹ vy anjo ri ty'y ixupe oikuaa uka ha'e nunga — he'i okuapy.

¹⁰ Ha'e kuery joguero'apa ramo huvixa okyje Paulo omopẽmba gui. Ha'e vy aipoe'i uka xondaro kuery ou vy oipe'a ha'e gui, okeaty py ju ogueraa aguã.

Paulo pe Senhor ojexa ukaague

* 23:5 Êxodo 22.28 * 23:8 Lucas 20.27

11 Pytũ jevy Paulo yvýry Senhor ojekuaa ho'amy. Ha'e vy aipoe'i:

– Ndepy'a guaxu ke, mba'eta Jerusalém py xereko remombe'uague rami avi Roma tetã py ju 'rã remombe'u.

Paulo ojuka aguã re judeu kuery jogueroayvuague

12 Ko'ẽmba rã judeu kuery nhomboaty vy oura okuapy Paulo ojuka e'ỹa ja ndokarui neĩ ndoy'ui aguã re, ayvu vaipy ikuai e'ỹ aguã.

13 Ha'e rami aguã re jogueroayvu va'e ma quarenta raxa'i ikuai.

14 Jogueroayvu va'e kuery ma sacerdote yvatekueve va'e ha'e nhomongeta va'ety kuerya py oo vy aipoe'i:

– Roura kuri Paulo rojuka e'ỹa ja ndorokarui ha'e ndoroy'ui aguã re, ayvu vaipy orekuai e'ỹ aguã.

15 Aỹ ma nhomongeta va'ety kuery po py pendeayvu pemondouka xondaro ruvixa pe, penerenonde oexa uka ju aguã. Hekokue re peikuaa pota porãvexea rami pemombe'u. Ha'e rã ore ma roarõ 'rã ovaẽ e'ỹ re rojuka aguã – he'i okuapy.

16 Ha'e rami ijayvu okuapy rã Paulo ri'y oendu. Ha'e rami vy ha'e va'e ma oo vy xondaro kuery okeaty py oike, ha'e vy Paulo pe omombe'u.

17 Ha'e rami rã Paulo xondaro ruvixa oenoĩ vy aipoe'i:

– Eraa kova'e kunumi va'e nderuvixaa py, mba'eta oguereko ixupe omombe'u va'erã – he'i.

18 Ha'e ramo nguvixaa py ogueraa vy aipoe'i:

– Nhuã py omboty pyre Paulo xerenoĩ vy ojerure kuri ndea py aru aguã kova'e kunumi va'e, mba'eta oguereko ndevy omombe'u va'erã – he'i.

¹⁹ Ha'e ramo huvixa ipo re ojopy vy mombyry'i oguerojepe'a heravy. Ha'e vy oporandu ixupe:

– Mba'e tu rereko xevy remombe'u va'erã?

²⁰ Ombovai:

– Judeu kuery ijayvu kuri ndevy pe ojerure aguã ko'ẽ rã Paulo rexa uka aguã re nhomongeta va'ety kuerya py, hekokue re oikuaa pota porãvexea rami.

²¹ Ha'e rã ndee enhembotavy uka eme, mba'eta ha'e kuery regua quarenta raxa oura okuapy Paulo ojuka e'ya ja ndokarui neĩ ndoy'ui aguã re, ayvu vaipy ikuai e'ỹ aguã. Aỹ ma oiko katupa ma okuapy ndeayvua oarõ vy – he'i.

²² Ha'e rami rã huvixa ma kunumi va'e omondouka ju vy ijayvu avave rei pe omombe'u e'ỹ aguã ixupe oikuaa ukaague.

²³ Ha'e gui mokoĩ xondaro ruvixa ju oenoĩ vy aipoe'i:

– Pytũ are jave guarã pemboaty duzentos xondaro kuery, setenta kavaju árygua, ha'e duzentos hu'y guaxu revegua Cesaréia peve peo aguã.

²⁴ Pejou avi kavaju Paulo oĩ aguã, mba'eve oiko e'ỹ re ovaẽ aguã huvixave Félix-a py – he'i.

²⁵ Ha'e gui kuaxia huvixave peguarã ombopara uka po rami ijayvua:

Félix pe huvixa Cláudio kuaxia ombopara uka va'ekue oĩa

²⁶ “Xee Cláudio Lísias ma kova'e ambopara uka ndee huvixave omboetevepy Félix pe. Tereiko porã.

27 Kova'e ava ma judeu kuery ojopy vy ojuka rai ramo xendaro kuery reve aju vy araa jepe, Roma pygua regua oikoa aikuaa vy.*

28 Ha'e gui hexe ijayvu okuapya aikuaa porãvexe vy araa uka ha'e kuery regua mongetaaty ikuaiia py.

29 Ha'e rami vy aikuaa ha'e kuery rekorã lei oeja pyre re oĩa re rive ijayvu okuapya. Mba'eve rei ndojapo vai jajuka aguã, neĩ nhuã py nhamboty aguã voi.

30 Ha'e rami vy ava va'e ojuka ta okuapya xevy omombe'ua rã aendu vy amondouka voi ndea katy. Hexe ijayvu rei va'e kuery pe voi xeayvu, ha'e kuery avi ou vy nerenonde omombe'u aguã hexeve oguereko va'e. [Tereiko porã.]”

Huvixave Félix-a py Paulo ovaẽague

31 Ha'e gui xendaro kuery ma huvixa ijayvuague rami ikuai. Ha'e rami vy pyavyve Paulo ogueraa vy Antipátride peve ogueroaẽ.

32 Ko'ẽ jevy ha'e kuery ojevypa ju okeaty katy, ha'e rã kavaju árygua kuery pe ma ogueraa ukave Paulo.

33 Ha'e va'e kuery ma Cesaréia py ovaẽ vy huvixave pe omboaxa kuaxia para, ha'e Paulo voi oexa uka.

34 Ha'e ramo huvixave ma kuaxia para ogueroayvupa ma vy oporandu maguigua pa oikoa re. Cilícia pygua oikoa oikuaa vy

35 aipoe'i:

* 23:27 Atos 21.27-39; 22.24-30

— Nderekokue mombe'ua kuery ovaẽmba ma ramo xee romboayvu 'rã — he'i. Ha'e rami vy omboty uka ranhe Herodes oo guaxu ojapo va'ekue py.

24

Félix renonde Paulo rekokue ramigua omombe'ua ague

¹ Peteĩ nhiruĩ ára rire ovaẽ sacerdote yvateve va'e Ananias, nhomongeta va'ety kuery ha'e peteĩ ava ijayvu va'erã Tértulo hery va'e. Ha'e va'e kuery ma huvixa renonde ojexa uka okuapy Paulo rekokue re ijayvu aguã.

² Ha'e gui Tértulo ma oenoña rã omombe'u hekokue ramigua. Ha'e vy aipoe'i:

— Oreruvixa omboetevepy Félix, ndegui vy orekuai porã riae opa mba'e py. Ndee repena porã ramo mba'emo porã anho oiko ore judeu kuery pe.

³ Ha'e nunga roikuaa vy opa mba'e py roguerovy'a riae.

⁴ Ha'e rami avi xeayvu are e'ỹ aguã ajerure rejapxaka porã aguã xapy'a'i.

⁵ Mba'eta ore roikuaa pota rã peva'e ava ma mba'eaxy vaikue rami. Judeu kuery yvy jave re ikuai va'e omopu'ãmba rei oikovy, ha'e amboae rami nhombo'e Nazaré pygua peguarã rive.

⁶ Ha'e gui templo omongy'a ta ramo ore rojopy karamboae [rombopaga aguã ore kuery lei re oĩa rami vy.

⁷ Ha'e rami teĩ xondaro ruvixa Lísias ou vy ivai vaipa reve orepo gui oipe'a heravy,

⁸ ha'e aipoe'i hexe oreayvu va'e apy ju roju aguã nerenonde.] Ha'e gui ndee voi hekokue re reikuaa pota vy reikuaa avi 'rã oreayvua anhetẽ memea – he'i.

⁹ Ha'e rami ijayvu rã judeu kuery ikuai va'e ojou porãmba. Ha'e vy

– Anhetẽ va'e meme – he'i okuapy.

Paulo guekokue omombe'uague

¹⁰ Ha'e gui Paulo pe ju huvixave opo py “Emombe'u ke” he'ia rami ojapo. Ha'e ramo aipoe'i:

– Heta ma'etỹ re ma ore kuery ruvixa reĩa aikuaa vy xee voi ta xeyavu.

¹¹ Mba'eta ndee voi reikuaa doze ára ete'i ojapoa Jerusalém katy amboete aguã aa ague.

¹² Ha'e gui templo py ha'e kuery xejou okuapy jave avave reve ndaxeayvu vai, neĩ nanhomopu'ãi ha'e kuery onhembo'eaty rupi, neĩ tetã rupi voi.

¹³ Ha'e kuery nomombe'u porã kuaai guive xere ijayvu rei okuapyague.

¹⁴ Ha'e rã peteĩ amombe'u ta ndevy: Xee ma Senhor reko rupi aiko, ha'e kuery “Amboae rami onhembo'e va'e”, he'ia rupi. Ha'e rami vy xee voi aiko oreramoĩ kuery Ruete pe. Lei re ipara oinya ha'e profeta kuery ombopara va'ekue rami vy mba'emo oiko va'e ha'e javi arovia.

¹⁵ Ha'e rami vy Nhanderuate gui aarõ aikovy ha'e kuery voi oarõ okuapy va'e, heko porã ha'e heko porã e'ỹ va'ekue omboetepaa ju aguã.

¹⁶ Ha'e nunga rupi anhea'ã aikovy Nhanderuate ha'e avakue renonde xepy'a ky'a e'ỹa rupi aiko aguã.

17 – Ha'e gui mbovy ma'etỹ rei e'ỹ aikoa gui aa karamboae ore kuery pe ome'ẽ mbyre araa vy, ha'e Nhanderujete pe mba'emo ame'ẽ aguã guive.

18 Ha'e nunga ajapo aikovya rupi ae judeu kuery Ásia pygua xejou templo py. Ajeky'a'o ukapa ma rire xejou xeirũ heta reve'ỹ, ha'e anhombopoxy reia py e'ỹ guive.

19 Ha'e va'e kuery ae ou 'rãgue nerenonde xere ijayvu aguã, oguereko va'e rire.

20 Ha'e rami e'ỹ vy apy ikuai va'e ae oikuaa ri vy tomombe'u nhomongeta va'ety kuery renonde ha'ã jave ajapo vaiague ojou va'ekue.

21 Mba'eta po rami anho ha'e kuery mbyte ha'ã vy xeayvu atã: “Kova'e ára xemboayvu omano va'ekue omboetepaa ju 'rãa arovia ramo”, ha'e va'ekue.

Félix ha'e Drusila renonde Paulo ojexa ukaague

22 Ha'e ramo Félix ma Senhor reko oikuaa ae vy nopena voixei. Aipoe'i:

– Xondaro ruvixa Lísias ou jave mae ma aikuaa pota porã 'rã pendeayvua re – he'i.

23 Ha'e rami vy xondaro ruvixa yvyĩve va'e pe aipoe'i Paulo oarõ vy hexe opena porã'i aguã, ha'e irũ kuery oipytyvõxe rã ojoko e'ỹ aguã guive.

24 Kueve'i ma rire Félix ou ju gua'yxy judeu va'e Drusila reve. Ha'e vy Paulo oenoĩ uka vy ojapyxaka oiny Cristo Jesus re jajerovia aguã re ijayvu rã.

25 Teko porã, jejokoa ha'e nhomboayvupaa aguã re ijayvu ramo Félix oendu vy okyje. Ha'e vy aipoe'i:

– Ha'e rami vy aỹ tereo ju. Ha'eve jave roenoĩ uka ju 'rã – he'i.

²⁶ Ha'e rami avi oipota teĩ Paulo ome'ẽ peráta ixupe. Ha'e rami vy mbovykue rei e'ỹ oenoĩ uka vy ijayvu hexeve.

²⁷ Mokoĩ ma'etỹ rire huvixa Félix rekovia oĩ Pórcio Festo. Ha'e jave Félix ma judeu kuery pe ojejou porã ukaxe vy oeja ovy Paulo nhuã py.

25

Festo renonde Paulo oĩ vy César renonde ju ijayvu aguã re ojerureague

¹ Festo ha'e pygua kuery ruvixarã oĩ vy mboapy ára rire Cesaréia tetã gui oo Jerusalém katy.

² Are'ỹ re ixupe sacerdote yvatekueve va'e ha'e judeu ruvixa kuery omombe'u Paulo rekokie ramigua. Ha'e rami vy peteĩ re ojerure

³ oipytyvõ aguã. Paulo re nda'ija'ei vy ojerure Jerusalém katy ju ogueru ruka aguã, ha'e kuery tape py oarõ vy ojuka aguã.

⁴ Ha'e rã Festo ombovai:

— Paulo ma Cesaréia py ae oĩ nhuã py, ha'e gui xee voi are'ỹ'i re aa 'rã ha'e katy.

⁵ Peẽ kuery regua hi'arandukueve tapeo avi xerupive, ava va'e ojapo vaiague peikuaa vy pemombe'u aguã — he'i.

⁶ Ha'e kuery ikuaia py ndoiko arei. Oito, dez araa py oguejy ju Cesaréia katy. Ha'e gui ko'ẽ jevy nhomboayvuaty py oguapy vy ogueru ruka Paulo.

⁷ Paulo ovaẽ ramo judeu kuery Jerusalém gui ou va'ekue ombojere rei okuapy. Opa marã rei hekokue ramigua omombe'u. Ha'e rami teĩ ha'e kuery nomombe'u porã kuaai guive.

⁸ Ha'e rã Paulo ma guekokue omombe'u vy aipoe'i:

— Peteĩve henda py ma xee ndajejavyi judeu kuery pegua lei rovai, templo, neĩ César rovai — he'i.

⁹ Ha'e rã Festo ma judeu kuery pe ojejou porã ukaxe vy aipoe'i Paulo pe:

— Ndevy pe ha'eve pa Jerusalém katy reo aguã, ha'e py ju xee romboayvu aguã ha'e nungakue re?

¹⁰ Paulo ombovai:

— Xee ma César nhomboayvu atyrã omoĩ va'ekue py aĩ ae ma. Apy ae ha'eve xemboayvu aguã. Neĩ mba'eve ndajapo vai judeu kuery pe. Ndee reikuaa porã.

¹¹ Mba'emo ajapo vai, e'ỹ vy ajojuka va'e rire amano teĩ ha'evepa rei 'rãgue. Ha'e rami 'rãgue py xerekokue ramigua omombe'u okuapya anhetẽ e'ỹ ramo nda'evei ha'e kuery po py avave rei xemboaxa rive aguã. Xee ma ajerure César renonde ju xeyayvu aguã — he'i.

¹² Ha'e gui Festo ma imongetaa kuery reve jogueroayvu ma rire aipoe'i ixupe:

— César renonde ndeayvu aguã re rejerure rire ma ha'e katy 'rã reo.

Agripa pe Festo omombe'uague Paulo reko

¹³ Kueve ma rire Cesaréia py huvixave Agripa gua'yxy Berenice reve ovaẽ huvixa Festo pe oxarura aguã.

¹⁴ Ha'e py ikuai are ramo huvixave pe Festo omombe'u Paulo reko. Ha'e vy aipoe'i:

— Apy Félix oeja ovy peteĩ ava nhuã py.

15 Ha'e va'e reko re ma Jerusalém py aĩ jave sacerdote yvatekueve va'e ha'e judeu mongetaaty kuery ijayvu. Ajuka uka aguã re ojerure okuapy.

16 Ha'e kuery pe aipoe'e Roma pygua kuery reko rami vy nda'evei peteĩ va'e rei ajuka uka aguã hexe ijayvu va'e kuery joa py ikuai e'ỹ re, ayvu oiko va'e ombovai aguã.

17 Ha'e gui ma apy ju ha'e kuery ovaẽmba ma ramo xee namboarei. Ko'ẽ jevy nhomboayvuaty py aguapy vy aru ruka ava.

18 Ha'e rã hexe ijayvu va'e kuery opu'ã vy peteĩve nda'ijayvui ojapo vaiague re xee aexa'ãague rami.

19 Ha'e rami 'rãgue py hexe ijayvu okuapy guekorã oeja pyre re rive, ha'e peteĩ ava omano va'ekue Jesus hery va'e re guive. Ha'e va'e pe ma Paulo “Oikove” he'i.

20 Ha'e nunga re xee ndaikuaa pota kuaai vy aporandu Jerusalém katy oo aguã ha'eve paa re, ha'e py ju amboayvu aguã ha'e nungakue re.

21 Ha'e rami teĩ Paulo ojerure nhuã py opyta aguã re César renonde ju ijayvu aguã. Ha'e ramo xeayvu apy ae opytave aguã, César-a katy amondouka peve — he'i.

22 Ha'e ramo Agripa aipoe'i Festo pe:

— Ha'e va'e ava ayvu ma xee voi aenduxe.

Ombovai:

— Ko'ẽ ramo rendu 'rã — he'i.

Teĩgue ju Agripa reve Festo ijayvuague

23 Ko'ẽ jevy Agripa ha'e Berenice opa marã omboetea reve ou vy nhomboayvu aguã py ovaẽ, huvixa kuery ha'e tetã pygua yvatekueve reve. Ha'e gui Festo ogueru ruka Paulo.

24 Ha'e rami vy aipoe'i:

— Huvixave Agripa, ha'e apy pendekuai va'e ha'e javi, kova'e ava pexa va'e káuxa ae judeu kuery ha'e javi ijayvu karamboae xerenonde. Jerusalém tetã py, ha'e apy voi ojavukai okuapy ndoikove riaevei aguã rami.

²⁵ Ha'e rã xee ma ndaikuaai ojapo vaiague omano aguã. Ha'e rami vy nhandervixa guaxuve renonde ijayvu aguã re ojerure ramo xeayvu ha'e katy ju amondouka aguã.

²⁶ Ha'e rami avi hekokue mba'eve ndaikuaai anhetê va'e nhandervixa pe ambopara aguã. Ha'e nunga rupi penerenonde ju aru ruka. Huvixave Agripa, nerenonde ae aru ruka aikuaaxe vy, ndee remboayvu ramo aikuaa aguã ambopara va'erã.

²⁷ Mba'eta xevy pe nda'evei nhuã py omboty pyre amondouka aguã hexe ayvu oiko va'e amombe'u porã e'ÿ re.

26

Huvixave Agripa renonde Paulo ijayvuague

¹ Ha'e rire huvixave Agripa aipoe'i Paulo pe:

— Ha'eve ndeayvu ndereko re.

Ha'e ramo Paulo opo oupi vy omombe'u gueko.

Aipoe'i:

² — Huvixave Agripa, kova'e ára avy'a nerenonde xereko re xeayvu vy, judeu kuery xere ijayvuague ha'e javi ambovai aguã.

³ Mba'eta ndee ma judeu kuery reko ha'e ayvu oiko va'e ha'e javi reikuaa porãve va'e. Ha'e nunga rupi ajerure rejapyxaka porã aguã re.

⁴ Ha'e gui judeu regua huvixa kuery oikuaapa xekyrĩ guive aikoague, ha'e jypy guive ore kuery ikuaia rupi ha'e Jerusalém tetã py aikoague guive.

⁵ Anhetẽ ae ha'e kuery jypy'i guive xekuaa, ha'e rami omombe'uxe rã. Mba'eta orereko rupi onhea'ãve va'e fariseu kuery regua xee voi aiko va'ekue.

⁶ Oreramoĩ kuery pe Nhanderuate ijayvuague ojeupity aguã re ajerovia ramo rive xemboayvua aỹ.

⁷ Ha'e nunga ae ore kuery doze regua orekuai va'e roupity aguã ronhea'ã rokuapy ara py ha'e pyávy, Nhanderuate pe orekuai vy. Xeruvixa, ha'e nunga re ajerovia ramo ae judeu kuery xemboayvu.

⁸ Mba'e re tu peẽ kuery ndaperoviai Nhanderuate omano va'ekue omboete ju 'rãa?

⁹ — Anhetẽ xevy rã voi ha'eve rei va'ekue opa marãgua ajapo aguã Nazaré pygua Jesus rery amboetea rupi e'ỹ.*

¹⁰ Ha'e rami ae aiko va'ekue Jerusalém py. Kuaxia para sacerdote yvatekueve va'e gui araa vyiky'a e'ỹ va'e kuery heta amboty va'ekue nhuã py. Ojukaa ta ramo xee voi ojuka aguã re xeyvu va'ekue.

¹¹ Mbovykue rei e'ỹ ainupã va'ekue judeu kuery onhembo'eaty ikuai va'e rupi, ijayvu vai aguã rami guive ajapo. Ha'e kuery pe xevai vy yvy mboae re tetã ikuai va'e rupi voi amoingo axy va'ekue.

¹² — Ha'e rami aguã ae aa karamboae Damasco tetã katy. Sacerdote yvatekueve va'ea gui kuaxia para araa, ha'e kuery xemoĩague kuaa ukaarã.

¹³ Xeruvixa, kuaray mbyte jave tape rupi aa vy peteĩ hendy va'e aexa yva re, kuaray gui hendy ratãve va'e. Ha'e va'e ma xeyvýry rupi omoexakãmba, ha'e xerupive oo va'e kuery yvýry guive.

* 26:9 Atos 8.3, 9.1-19

14 Ha'e ramo yvy rupi ro'a pavẽ. Ha'e gui peteĩ ayvu aendu hebraico ayvu py aipoe'i va'e: “Saulo, Saulo, mba'e re tu xerereko axyxe ri? Ndee ae renhemoingo axy, ferro rakua re opyvoi va'e rami reiko vy”, he'i.

15 – Ha'e ramo xee aporandu: “Mava'e tu ndee, Senhor?” Ombovai: “Xee ma Jesus rereko axy va'e.

16 Ha'e gui epu'ã he'amy ndepy re, mba'eta po rami aguã ajexa uka ndevy, xerembiguairã romoĩ reikuaa uka aguã mba'emo rexa va'ekue, ha'e raka'e rã aexa uka va'erã guive.

17 Neretarã kuery ha'e judeu e'ỹ va'e kuery ikuaia rupi xee romondouka vy rogueraa jepe 'rã ha'e kuery po gui.

18 Hexa reipe'a 'rã ojeko rerova aguã pytũa rupi ikuaia gui hendy va'e peguarã, ha'e Satanás po'akaa rupi ikuaia gui Nhanderuate peguarã. Ha'e rami vy 'rã ombogue ukapa ojejavyague, oupity aguã xere ojerovia vy ojeky'a'o uka va'ekue pegua”, he'i.

19 – Ha'e rami rã huvixa Agripa, xee nanhe'ẽ rendu e'ỹi yva guigua aexa va'ekue.

20 Ha'e rami vy Damasco tetã py ranhe ayvu amombe'u, ha'e gui Jerusalém py ju, Judéia regua ha'e javi rupi, ha'e judeu e'ỹ va'e kuerya rupi amombe'u aikovy ikuaiaty gui ojepe'a vy Nhanderuate re ojeko rerova aguã, ha'e iporã va'e ojapoa py oexa uka aguã ojeko rerovaague.

21 Ha'e rami aikoa re rima amongue judeu kuery xejukaxe vy xejopy karamboae templo py aiko jave.

²² Ha'e rami teĩ Nhanderuete xepytyvõ ramo kova'e ára peve aiko. Yvyĩgueve ha'e yvatekueve pe amombe'u ayvu. Xee amombe'u aikovy va'e ma profeta kuery ha'e Moisés ijayvuague rami vy oiko va'erã anho.

²³ Ha'e nunga ma Cristo oiko axy aguã, ha'e gui ha'e ranhe omanoague gui onhemboete ju vy judeu ha'e judeu e'ỹ va'e kuery pe oikuaa uka aguã hendy va'e.

Paulo ijayvupa e'ỹ re Festo ijayvuague

²⁴ Paulo gueko omombe'upa e'ỹ re Festo ojakukai reve aipoe'i:

— Paulo, naneakã porãvei ma teve. Ipara re renhembo'e vai ete vy nane'aranduvei — he'i.

²⁵ Paulo ombovai:

— Xeruvixa Festo, xee naxeakã porã e'ỹi ri. Ha'e rami 'rãgue py xe'arandua rupi xeayvu anhetẽ va'e re anho.

²⁶ Mba'eta ha'e nunga ha'e javi huvixave oikuaa. Ixupe ae amombe'u akyjea py e'ỹ. Xee aikuaa rã ha'e nungakue ha'e javi oikuaapaa, mba'eta neĩ peteĩve ndoikoi nhemi rupi.

²⁷ Ha'vy ndee huvixave Agripa, rerovia pa profeta kuery ayvu? Xee aikuaa porã reroviaa — he'i.

²⁸ Ha'e ramo Agripa aipoe'i Paulo pe:

— Rexa'ã rã ndaxyi Cristo pegua xeapo aguã?

²⁹ Paulo ombovai:

— Xeruvixa, tove ndaxyi e'ỹ vy haxy py teĩ Nhanderuete tojapo ndee anho e'ỹ, kova'e ára xeayvu re ojapyxaka va'e kuery ha'e javive tojapo xee rami, va'eri a'ỹi xejokuaa rami e'ỹ ta'vy.

“Ha'eva 'rãgue teĩ Paulo japoi aguã”, he'iague

³⁰ Ha'e rami rã huvixave opu'ã ju, ha'e gui huvixa mboae kuery, Berenice, ha'e ha'e kuery reve oguapy okuapy va'ekue ha'e javi voi.

³¹ Ha'e kuery ojepe'apa vy peteĩ-teĩ joupe ijayvu vy aipoe'i:

— Peva'e ava mba'eve rei ndojapoi ra'e ojukaa aguã, neĩ nhuã py ombotyã aguã — he'i.

³² Ha'e ramo Agripa aipoe'i Festo pe:

— Peva'e ava ma ha'eve 'rãgue japoi aguã, César renonde ijayvu aguã re ndojerurei va'e rire.

27

Itália katy Paulo omondoukaague

¹ Ha'e gui huvixa kuery ijayvu Itália katy omondouka aguã. Ha'e rami vy Paulo ha'e nhuã py ikuai va'e regua omboaxa peteĩ xondaro ruvixa heraarã po py. Ha'e va'e ma César oĩa pygua, Júlio hery va'e.

² Ha'e ramo roĩmba peteĩ kanoã guaxu Adramítio guigua py. Ha'e va'e ma Ásia yke rupi oo va'erã. Ha'e rami vy yy rupi roje'oi. Orerupive oo avi Macedônia regua Tessalônica pygua Aristarco.

³ Ko'ẽ jevy rovaẽ Sidom py. Paulo re Júlio opena porã ivai reia py e'ỹ. Ha'e rami vy omondouka oirũ kuery oexa aguã, ha'e mba'emo oipota va'e ojou aguã.

⁴ Ha'e gui ma roje'oi ju yy rupi. Ha'eve e'ỹa katy gui yvytu oipeju ramo Chipre ypa'ũ katy'i rupi roo ijyke yvytu e'ỹa rupi.*

* **27:4** Yvytu po'akaa re ha'e kuery oo kanoã guaxu re ajukue oipyoa va'e py.

⁵ Cilícia ha'e Panfília yke rupi ye'ẽ roaxa ma vy Lícia regua Mirra tetã py rovaẽ.

⁶ Ha'e py ma xondaro ruvixa peteĩ kanoã Alexandria guigua ojou Itália katy oo ta va'e. Ha'e va'e py ju oremoĩ.

⁷ Ha'e gui ma roove mbeguei'i. Mbovy ára rei e'ỹ haxy py Cnido tetã katy'i rovaẽ. Yvytu ha'eve e'ỹa katy gui oipeju rã nda'evei rooxea katy roove aguã. Ha'e ramo Creta ypa'ũ yke rupi roo yvytu e'ỹa rupi, Salmona gui mombyry'i rupi.

⁸ Ijyke rupi anho roo vy haxy py rovaẽ peteĩ henda Porto Porã 'epy va'e py. Ha'e katy rai oĩ Laséia tetã.

Ára vai rupi oguataague

⁹ Are ma rire ha'e kuery oove aguã ijavaete, mba'eta okaru e'ỹ re ikuaia ára oaxa ma rire. Ha'e ramo Paulo ha'e kuery omongeta vy

¹⁰ aipoe'i:

— Avakue, xee aikuaa rã jaguataa rupi jaiko axy vaipa 'rã. Mba'emo jajavyky rei 'rã, ha'e nhamokanhymba 'rã kanoã ha'e ivoyi guive, nhanderekove voi — he'i.

¹¹ Ha'e rã xondaro ruvixa ma Paulo ayvu gui ogueroviave kanoã mboguataa ha'e ija ayvu.

¹² Ha'e py yro'y jave kanoã omboja aguã nda'evei ramo ha'e kuery oovexe ha'e gui, Fenice py ovaẽ jepe rivyvyi gui, ha'e py mae ma oaxa aguã yro'y. Mba'eta ha'e py kanoã mbojaaty Creta ypa'ũ re oĩ va'e ma kuaray oua katy ijapy jovaive opyta.

¹³ Ha'e gui kuaray ijapu'a'ia katy gui mbeguei'i yvytu oiny ramo ha'e kuery oexa'ã teĩ oozeague py ovaẽ jepe aguã re. Ha'e rami vy kanoã mombytaa oupi ju rã Creta ypa'ũ yke rupi roo.

14 Ha'e rami teĩ are'ỹ'i re ypa'ũ katy gui ou yvytu atã, Euroaquilão 'epy va'e.

15 Yvytu kanoã ogueraa rami rei ogueraa. Roguerova nhea'ã teĩ yvytu re ndorepo'akai vy ropoipa. Ha'e vy noropenavei ogueraa tema aguã.

16 Peteĩ ypa'ũ'i Cauda 'epy va'e yke yvytu e'ỹa rupi roaxa jave haxy py rroupi imoiny kanoã'i.

17 Ha'e va'e oupi ma vy opa mba'e oiporu kanoã ojokua aguã, ita ku'i reia re ojeapi gui okyje vy. Ajukue oupi pyre omboguejy ju vy nopenavei ogueraa aguã.

18 Yvytu atã gui rojexavai vy ko'ẽ jevy ombovevuia kanoã mba'emo oĩ va'e omombo va vy.

19 Ha'e gui mboapy araa py ore ae po py romombo mba'emo kanoã regua ye'ẽ py.

20 Ha'e gui ára vai orere ou va'ekue gui mbovy ára rei e'ỹ kuaray neĩ jaxy-tata ndojekuaavei ramo noroexa'ãvei ma roo jepe aguã.

21 Are ma ore kuery ha'e javive ndorokaruvei ramo Paulo opu'ã ho'amy ore kuery mbyte. Ha'e vy aipoe'i:

— Avakue, anhetẽ pejapyxaka va'e rire xeayvu re, ha'e Creta gui ndajajui va'e rire, guĩ rami ete jajexavai ha'e nhamokanhymba e'ỹ aguã.

22 Ha'e rami teĩ aỹ ma po rami xee romongeta: Pendepy'a guaxu ke, mba'eta peẽ kuery regua peteĩve nomokanhyi 'rã guekove, kanoã anho 'rã okanhy.

23 Mba'eta angegua pyávy xea py peteĩ anjo ojekuaa Nhanderujete ixupe aiko ha'e amba'eapoa va'ea guigua.

²⁴ Ha'e va'e ma xevy pe aipoe'i: “Paulo, ekyje eme. César renonde rejexa uka 'rãe. Ha'e gui Nhanderuete nhomboaxya rupi ndere oma'ẽ vy ogueraa jepe 'rã ndereve oguata va'e kuery ha'e javi”, he'i va'ekue xevy.†

²⁵ Ha'e nunga rupi avakue, pendepy'a guaxu ke, mba'eta xee ajerovia Nhanderuete re, xevy ijayvuague oiko aguã.

²⁶ Ha'e rami teĩ nhandereraa 'rãe peteĩ ypa'ũ re — he'i.

Kanoã ivaipaague

²⁷ Mokoĩ semana re ha'ekue'ỹ-kue'ỹ katy yvytu orereraa ye'ẽ Adriático rupi. Ha'e gui ma pyávy pytũ mbyte jave kanoã mboguataa kuery oendu yvy re ovaẽ rai'i maa.

²⁸ Ha'e rami vy ixã ipoyi va'e oity vy oikuaa vinte braça typya. Oove'ia py ixã oity ju vy quinze braça ete'i oikuaa.

²⁹ Ha'e vy ita re ojeapi gui okyje vy kanoã revi gui irundy henda py omboguejy kanoã mombytaarã. Ha'e rami vy onhembo'e okuapy ko'ẽ voi aguã.

³⁰ Kanoã mboguataa kuery oẽxe vy kanoã xĩ gui kanoã'i omboguejy nhemi yy py, kanoã mombytaarã mboae omboguejy aguã merami.

³¹ Ha'e ramo Paulo aipoe'i xondaro ruvixa ha'e xondaro kuery pe:

— Peva'e kuery kanoã py ndopytai ramo peẽ voi ndapeo jepei 'rã — he'i.

³² Ha'e ramo xondaro kuery kanoã'i xã ojaya vy opoi ogueroxyry heravy aguã.

† 27:24 Atos 23.11

33 Ko'ẽ rai'i jave pavẽ pe Paulo ijayvu okaru aguã. Ha'e vy aipoe'i:

— Kova'e ára reve vy mokoĩ semana ma ojapo pekaru e'ỹ re pendekuai, mba'eve ndape'ui.

34 Ha'e ramo xee xeayvu pekaru aguã. Ha'e rami vy 'rãe penembaraete peo jepe aguã. Mba'eta napemokanhyi 'rã neĩ peteĩ pende'a ma voi — he'i.

35 Po rami ijayvu ma vy peteĩ mbojape oupi, ha'e pavẽ oexaa py oguerovy'a Nhanderujete. Ha'e gui oipe'ã vy omboypy ho'u aguã.

36 Pavẽ oexa vy oendu ipy'a guaxua, ha'e vy ha'e kuery voi okaru avi.

37 Kanoã py ikuai duzentos e setenta e seis ha'e javi vy.

38 Okaru porãmba ma vy ombovevuive ju kanoã, trigo ryru ye'ẽ py omombopa vy.

39 Ko'ẽmba rã yvy oexa teĩ ndoexa kuaai. Ha'e gui ma peteĩ yy oikea oexa. Ha'e va'e rembe re ma ita ku'i reia oĩ. Ha'e ramo nhomongeta okuapy ha'e va'e re kanoã omboja aguã.

40 Ha'e rami vy kanoã mombytaa xã ojaya vy opoi yy py. Ojora avi imbojeapaa ojokuaague. Kanoã xĩ katy oupi imoiny ajukue, yy rembe katy yvytu ogueraa aguã.

41 Ha'e gui ma mokoĩ henda katy gui oxyrya py kanoã ovaẽ vy ipija. Ixĩ ipija vy noẽvei. Ha'e rã hevi ma yai ojeapi-api vaipa ramo opẽmba.

42 Ha'e ramo xondaro kuery ijayvu nhuã py omboty pyre kuery ojokapa aguã, peteĩve ho'yta vy oo jepe e'ỹ aguã.

43 Ha'e rã xondaro ruvixa ma Paulo ogueraa jepexe vy ndojuka ukai omboty pyre kuery. Ha'e

vy aipoe'i ho'yta kuaa va'e ranhe yy py opo aguã, yy rembe re ovaẽ aguã.

⁴⁴ Ha'e gui amboae kuery pe ma aipoe'i yvyrape ha'e kanoã pẽgue áry oo jepe aguã. Ha'e rami py ha'e javive oo jepe, yvy'ã re oẽmba.

28

Malta ypa'ũ py ikuaiague

¹ Yvy'ã re orekuai vy roikuaa ha'e va'e ypa'ũ Malta herya.

² Ha'e pygua kuery opena porã'i orere. Tata ojapo vy oremovaẽmba oky ha'e yro'y gui.

³ Paulo ma yxakã ra'ykue omono'õ vy tata py onhono ramo haku gui peteĩ mboi oẽ vy oixu'u oiny ipo re.

⁴ Ipo re mboi ovava oiny rã ha'e pygua kuery oexa vy joupe-upe aipoe'i:

– Peva'e ava ta'vy jojuka rive va'ety teve, mba'eta ye'ẽ gui oo jepe va'ekue ri Nhanderererekoa ndoejai oikove aguã – he'i.

⁵ Ha'e rã Paulo ma tata py mboi omombo ramo mba'eve rei ndoikoi.*

⁶ Ha'e ramo ha'e kuery oexa pota iruru rivyvyi, e'ỹ vy ho'a vy omano vyvoi gui. Ha'e rami teĩ aje'i ma oarõ rire mba'eve rei ndoikoi rã oexa vy amboae rami ju oexa'ã okuapy. Ha'e vy

– Peva'e ta'vy tuuete kuery regua teve – he'i okuapy.

Huvixa Públio ngoo py Paulo omovaẽague

* **28:5** Marcos 16.17,18

⁷ Ha'e katy rai oĩ ypa'ũ pygua ruvixa pegua yvy, Públio hery va'e. Ha'e va'e ma ngoo py oremovaẽ porã mboapy ára peve.

⁸ Públio ru ma imba'eaxy oupy tye raxy gui, ipire raku vaipa guive. Ha'e ramo Paulo oo oipou vy, ha'e onhembo'e reve hexe omoĩ opo. Ha'e rami vy omonguera.

⁹ Ha'e nunga ypa'ũ pygua kuery oikuaa vy imba'eaxy va'e kuery mboae ou vy okuerapa.

¹⁰ Ha'e pygua kuery opa mba'e ome'ẽ orevy. Roo ju ta ma ramo voi kanoã py omboyru opa marãgua roikotevẽ va'e.

Oguatave jevyague

¹¹ Mboapy jaxy oaxa rire roĩ peteĩ kanoã Alexandria guigua py, yro'y jave ypa'ũ re onhemboja oupy va'ekue, Dióscuros ra'angaa oĩa va'e py.

¹² Siracusa tetã py rovaẽ vy mboapy ára re ropyta ha'e py.

¹³ Ha'e gui roove vy Régio py rovaẽ. Ko'ẽ jevy kuaray puku-a katy gui yvytu oipeju ramo mokoĩ araa py rovaẽ Putéoli py.

¹⁴ Ha'e py rojou amongue irmão kuery. Ha'e va'e kuery ojerure ha'e kuery reve ropyta aguã sete ára peve. Ha'e rami py roje'oi Roma katy.

¹⁵ Roju roinya omombe'ua rã oendu vy Roma pygua irmão kuery ju ou orerovaexĩ aguã. Praça de Ápio ha'e Mboapy Vendeaty 'epy va'e peve ou. Ha'e va'e kuery ou rã Paulo oexa vy oguero'vy'a Nhanderujete, ipy'a guaxuve guive.*

Roma py Paulo ovaẽague

* 28:15 Romanos 1.10-12

¹⁶ Roma tetã py rovaẽ ma ramo Paulo ha'e ae oĩxea py omoĩa. Hexeve oiko avi peteĩ xondaro harõarã.

¹⁷ Mboapy araa py oenoĩ uka judeu ruvixa kuery. Ha'e ramo ha'e kuery jogueru vy ono'õmba ramo aipoe'i:

— Ke'y kuery, xee ma mba'eve rei ndajapoi nhande kuery rovai, neĩ nhanderekorã nhanderamoĩ kuery pe oeja pyre rovai guive. Ha'e rami teĩ Jerusalém tetã guive xejokuaa reve aju, Roma pygua regua po py xemboaxaa rire.

¹⁸ Ha'e va'e kuery ma xemboayvu vy ndoikuaai mba'eve rei ajapo vaiague xejuka aguã. Ha'e rami vy xepoixe teĩ

¹⁹ judeu kuery ma xere opu'ã rei rã ajerure César renonde ju xeyvu aguã re. Ha'e rami avi mba'eve ndarekoi nhande kuery va'e regua re xeyvu aguã.

²⁰ Ha'e nunga rupi peẽ kuery roenoĩ uka roexa ha'e peẽ kuery reve xeyvu aguã, mba'eta Israel kuery ojerovia okuapya re xee voi ajerovia ramo rima xejokuaa imoiny kova'e corrente py — he'i.

²¹ Ha'e ramo ha'e kuery aipoe'i ixupe:

— Ore ma Judéia guigua kuaxia para noroexai ndereko re ijayvu va'e, neĩ peteĩve nhanderyke'y kuery regua ndouai guive ndereko omombe'u, e'ỹ vy ndere ijayvu aguã.

²² Ha'e rami avi roenduxe reikuaa va'e, mba'eta anhetẽ amboae rami penhembo'ea re opa rupi ijayvu reia rã roendu.

Roma py Paulo ayvu omombe'uage

²³ Ha'e kuery oa'angaague ára py heta ete ou Paulo oĩa py, okeaty py ae. Ha'e rã ko'ẽmba guive ka'aru peve ha'e kuery pe ayvu omombe'u porãve Nhanderuete po'akaa regua. Moisés lei ombopara va'ekue ha'e profeta kuery ombopara va'ekue rupi ijayvu vy onhea'ã Jesus re ha'e kuery ojerovia aguã.

²⁴ Ha'e ramo amongue ete'i oguerovia ijayvua. Ha'e rã amboae kuery ma ndogueroviai ae tema.

²⁵ Ha'e kuery joo rami e'ỹ-e'ỹ oikuaa vy oje'oipa ta ma ramo Paulo aipoe'i:

— Ha'evea rami Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ ijayvu raka'e penamoĩ kuery pe, mba'eta profeta Isaías pe aipoe'i uka:

²⁶ “Tereo heta va'e kuerya py, ha'e aipo'ere ha'e kuery pe: ‘Pendeapyxa py pendu teĩ napendu kuaai 'rã. Pexa pota teĩ ndapexa kuaai 'rã', 're.

²⁷ Mba'eta ha'e kuery ma inhakã ratãmba. Oapyxa py oendu vai, guexa guive omboty, ndoexai aguã guexa py, neĩ noendui aguã oapyxa py, opy'a py oikuaa e'ỹ aguã, mba'eta ndojeko rerovaxei ae, xevy pe nonhemoingo porã ukaxei guive”, he'i va'ekue.*

²⁸ — Ha'e nunga rupi peikuaa pota, mba'eta judeu e'ỹ va'e kuery pe voi Nhanderuete oikuaa uka nhandereraa jepe aguã regua. Ha'e rã ha'e kuery ma oendu 'rã — he'i.*

²⁹ [Pova'e ayvu rupi ijayvu rã judeu kuery oendu vy nhomotare'ỹmba reve oje'oipa.]

Mokoĩ ma'etỹ re Paulo omboty imoinyague

* **28:27** Isaías 6.9-10 * **28:28** Atos 13.44-47

³⁰ Mokoĩ ma'etỹ re Paulo oĩ oke atyrã oiporuka va'e py. Ha'e py ma omovaẽ oexaxe vy ou va'e ha'e javi.

³¹ Omombe'u oikovy Nhanderujete po'akaa, ha'e nhombo'e oiny Senhor Jesus Cristo re. Okyjea py e'ỹ ijayvu, avave rei omokyrirĩ e'ỹ re.

Nhanderuete ayvu iky'a e'ỹ va'e New Testament in Guaraní, Mbyá

copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mbyá Guaraní (Guaraní, Mbyá)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2004, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 853110565X

The New Testament

in Guaraní, Mbyá

© 2004, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

3309fa3b-7590-5ae9-b829-5df4ddfbf957